DVIDEŠIMTO AMŽIAUS AUKSO FONDAS

KITI BALSAI, KITI KAMBARIAI

Truman Capote

Truman Capote

KITI BALSAI, KITI KAMBARIAI

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
Laimantas Jonušys

alma littera
VILNIUS 1996

UDK 820 (73) – 3
Ca-178

Truman Capote OTHER VOICES, OTHER ROOMS
The New American Library, Inc.

ISBN 9986-02-198-7

Širdis už visa nedoresnė ir neištiriama: kas ją pažins?
Jeremijo 17, 9

PIRMA DALIS

1

Keliaujantieji į Nun Sitį turi dangintis kaip išmanydami, nes ten link neveža nei autobusai, nei traukiniai; tiesa, iš artimiausio miestelio, Paradais Čapelio, šešiskart per savaitę Čuberio terpentino kompanijos sunkvežimis paima paštą ir prekes, tad vykstantį į Nun Sitį kartais paveža sunkvežimio vairuotojas Semas Radklifas. Kad ir kaip važiuotum, tenka pasikratyti: keliai čia lyg skalbimo lentos – net naujutėlaites mašinas kaipmat išklerina, – pagauti pakeleivingą sunku. Ir pats kraštas gūdus; pelkėtuose dauburiuose, kur tigrinių lelijų žiedai užauga sulig žmogaus galva, po tamsiu liūno vandeniu lyg skenduolių lavonai švyti žalsvi rąstai. Kraštovaizdis dažniausiai visas apmiręs, nebent žiemą rūksta kur dūmelis iš varganos sodybos kamino arba virš apleistų juodų pušynų sustingusiais sparnais ratu tyliai sklendžia skvarbiaakis paukštis.

Per šiuos užkampius į Nun Sitį veda du keliai: vienas iš šiaurės, kitas iš pietų. Pastarasis, vadinamas Paradais Čapelio vieškeliu, yra gerėlesnis, tačiau jie panašūs – palei abu nykiai driekiasi pelkynų, laukų ir miškų plotai, tik kur ne kur paįvairinami reklaminių skydų. Mediniai tiltai virš liulančių upelių, pavadintų seniai išnykusių indėnų genčių vardais, po ratais sudarda kaip tolimas griaustinis, kely slampinėja kiaulių ir karvių bandos; kartkartėmis prašvilpiančiam automobiliui atsitiesdama nuo darbo pamoja ūkininko šeimyna ir liūdnai nulydi akimis, kol jis dingsta rausvame dulkių debesy.

Vieną kaitrią birželio pradžios dieną Terpentino kompanijos vairuotojas Semas Radklifas, plikteléjęs, šiurkštaus, vyriško veido stambuolis, Paradais Čapelyje, „Aušrinės“ smuklėje, maukė alų, kai prie jo priėjo šeimininkas, ranka apkabinęs nematytą berniuką.

– Sveiks, Semai, – tarė šeimininkas – vyriokas, vardu Sidnis Kacas. – Šitas vaikis būtų tau labai dėkingas, jei-

gu pavėžėtum jį lig Nun Sičio. Jau nuo vakar bando tenai nukakti. Padėsi, gerai?

Radklifo akys virš alaus bokalo graižo stebeilijo į berniuką nelabai patenkintos jo išvaizda. Jis turėjo tvirtą nuomonę, koks yra „tikras" berniūkštis, o šis buvo visai ne toks – pernelyg gražus, gležnas, šviesiaodis, dailiai taisyklingų veido bruožų, o ryškiai rudos, didelės akys žvelgė mergaitiškai švelniai. Trumpai nukirptuose ruduose plaukuose dryžiais švietė geltonos sruogos. Jo liesas nuvargęs veidas tarsi ko maldavo, pečiai buvo nejaunatviškai susmukę. Mūvėjo ilgas, apsiglamžiusias baltas drobines kelnes, dukslių marškinių apykaklė buvo atsegta, rusvi batai gerokai nuavėti.

Nubraukęs nuo panosės putą, Radklifas tarė:

– Kuo tu vardu, sūnau?

– Džoelis. Džo-elis Ha-ri-so-nas Nok-sas, – suskiemenavo jis, lyg manydamas, kad vairuotojas kurčias, bet balsas skambėjo neįprastai švelniai.

– Štai kaip? – tąsiai pratarė Radklifas ir pastatė tuščią bokalą ant bufeto. – Tai bent vardelis, misteri Noksai.

Berniukas nuraudo ir atsigręžė į šeimininką, kuris tuoj įsiterpė:

– Jis geras berniukas, Semai. Ir galvą turi. Kad pasakys kokį žodį – mudu tokių nė negirdėję.

Radklifas suirzo.

– Nagi, Kacai, – paliepė, – įpilk dar. – O kai šeimininkas nuturseno pakartoti alaus, Semas draugiškai tarė: – Nemaniau tavęs erzinti, sūnau. Iš kur pats būsi?

– Iš Naujojo Orleano, – atsakė. – Išvažiavau ketvirtadienį, o čia buvau penktadienį... ir įstrigau; niekas nepasitiko.

– Taip, taip, – tarė Radklifas. – Į Nun Sitį – pas gimines?

Berniukas linktelėjo.

– Pas tėvą. Gyvensiu su juo.

Radklifas įsmeigė akis į lubas, keliskart sumurmėjo „Noksas“ ir suglumęs papurtė galvą.

– Ne, tokia pavarde nieko nepažįstu. Tu kartais nepasiklydai?

– O, ne, – nesutrikęs atsakė berniukas. – Paklauskit pono Kaco, jis yra girdėjęs apie mano tėvą, parodžiau jam laiškus ir... palaukit.

Tarp blausios smuklės stalų jis kažkur nuskubėjo ir grįžo vilkdamas didžiulį skardinį lagaminą – sprendžiant iš grimasos, labai sunkų. Lagaminas buvo išmargintas nublukusiais suvenyriniais lipdukais iš tolimų kraštų: Paryžius, Kairas, Venecija, Viena, Neapolis, Hamburgas, Bombėjus ir kiti. Karštą dieną Paradais Čapelio miestely tai buvo keistas akiai dalykas.

– Tu buvai tuose miestuose? – paklausė Radklifas.

– Ne-e-e, – atsakė berniukas, galuodamasis su nutrintu odiniu diržu, juosiančiu lagaminą. – Jį turėjo mano senelis, majoras Noksas: turbūt skaitėt apie jį istorijos knygose. Pilietiniam kare išgarsėjo. Žodžiu, su šiuo lagaminu jis išvyko į vestuvinę kelionę aplink pasaulį.

– Aplink pasaulį, sakai? – Radklifui tai padarė įspūdį. – Tai bent turtingas buvo, ką?

– Na, tai buvo labai seniai. – Jis pasirausė tarp gražiai sudėtų daiktų ir ištraukė ploną laiškų ryšulėlį. – Štai, – tarė, paėmęs vieną laišką žaliame voke.

Radklifas apčiupinėjo voką, paskui negrabiais pirštais atsargiai ištraukė ploną žalsvą lapą ir, krutindamas lūpas, ėmė skaityti:

Edv. R. Sansomas,
Skalių Laukymė,
19... m. gegužės 18 d.
Brangioji Elena Kendal,

Lieku Jums skolingas už tokį greitą atsakymą į mano laišką. Suprantu, kad Jums keista po dvylikos metų per-

traukos gauti iš manęs žinią, bet, patikėkit, šią ilgą tylą sąlygojo rimtos priežastys. Tačiau iš sekmadienio *Times-Picayune*, kurį mes prenumeruojame, sužinojęs, jog mano žmona pasimirė, – tesuteikia Visagalis jos švelniai sielai ramybę, – aš iš karto tariau sau, kad vėl privalau imtis tėvo pareigų, kurių, deja, jau daugel metų nevykdau. Ir aš, ir mano dabartinė žmona džiaugiamės (nesitveriam laime!), kad Jūs galit patenkinti mūsų troškimą, nors, kaip rašot, Jūsų širdis plyšta tai darant. O, kaip aš užjaučiu Jus, nes patyriau panašią širdgėlą, kai po to bjauraus įvykio turėjau palikti vienintelį, tokį man brangų vaikelį, kol jis dar tebuvo kūdikis. Bet visa tai tolima praeitis. Būkit rami, geroji ponia: čia, Laukymėje, mano sūnaus laukia gražūs namai, sveikas maistas ir kultūringa aplinka.

Dabar dėl kelionės: mes norim, kad Džoelis atvažiuotų ne vėliau kaip birželio pirmą. Taigi iš Naujojo Orleano jam reikia traukiniu važiuoti iki Biloksio, o ten jis tegul išlipa ir nusiperka autobuso bilietą iki Paradais Čapelio, kuris yra apie dvidešimt mylių į pietus nuo Nun Sičio. Šiuo metu mes neturime transporto priemonės, todėl tegul jis ten pernakvoja, virš „Aušrinės“ smuklės išnuomojami kambariai, o paskui mes susitvarkysim. Šiame voke rasite čekį, kuris turėtų padengti visas kelionės išlaidas.

Su pagarba,
Edv. R. Sansomas

Šeimininkas atnešė alų kaip tik tuo metu, kai Radklifas, suraukęs kaktą, atsiduso ir įkišo lapą atgal į voką. Du dalykai jam buvo neaiškūs: pirma, rašysena – rudu, it išdžiūvęs kraujas rašalu buvo priraityta grakščių uodegėlių, o ant dailių „i“ puikavosi dar dailiau susuktos „o“. Koks gi, po šimts pypkių, vyras taip rašys? Ir antra:

– Jei tavo tėtė Sansomas, tai kodėl tu Noksas?

Berniukas nejaukiai nuleido akis.

– Žinot, – pratarė, kaltinamai dėbteldamas į Radklifą, lyg tas būtų iš jo ką atėmęs, – jie išsiskyrė, ir motina mane visada vadino Džoeliu Noksu.

– Na, ką tu, sūnau, – tarė Radklifas, – nereikėjo leistis! Atsimink, kad tėvas – visada tėvas, nors ir kas atsitiktų.

Šeimininkas, vengdamas pagalbos prašančio žvilgsnio, kurį berniukas metė jo link, nuėjo aptarnauti kito kliento.

– Kad aš jo nesu matęs, – tarė Džoelis ir, įdėjęs laiškus į lagaminą, užsegė diržą. – Jūs žinot, kur tas namas? Skalių Laukymė.

– Laukymė? – paklausė Radklifas. – Taip, taip, kurgi nežinosiu? – Jis mauktelėjo gerą gurkšnį alaus, galingai atsiriaugėjo ir išsišiepė. – Būdamas tavo tėvas, numaučiau tau kelnes ir šiek tiek įkrėsčiau. – Tada ištuštino bokalą, tėkštelėjo ant bufeto pusdolerį ir, kol sieninis laikrodis mušė keturias, stovėjo, mąsliai kasydamasis šeriuotą smakrą. – Okei, sūnau, judam, – tarė, ūmai žengdamas durų link.

Valandėlę padvejojęs, berniukas pasiėmė lagaminą ir nuėjo iš paskos.

– Apsilankyk vėl, – mechaniškai pridūrė šeimininkas.

Sunkvežimis buvo pikapo tipo „Fordas“. Viduje trenkė saulės įkaitinta oda ir benzino garais. Sugedęs spidometras rodė amžiną dvidešimt. Priekinį stiklą teršė lietaus srovelių ir sutrėkštų vabzdžių žymės, vienoje pusėje buvo žvaigždės formos trūkis. Pavarų svirtį puošė žaislinė kaukolė. Ratai trinksėjo kylančiu, smunkančiu, vingiuotu Paradais Čapelio vieškeliu.

Džoelis kiurksojo susigūžęs kampe, alkūnę įbedęs į lango rėmą, delnu suėmęs smakrą, stengdamasis neužmigti. Išvykęs iš Naujojo Orleano, neturėjo nė valandos tikro poilsio, nes vos tik užmerkdavo akis, kaip ir dabar, užplūsdavo slogūs prisiminimai. Vienas jų itin ryškus: jis

stovi maisto parduotuvėje, motina laukia šalia, o lauke ant nuogų šakų į varveklius stingsta sausio lietus. Jie kartu išeina iš parduotuvės ir tylėdami žingsniuoja šlapiu šaligatviu, jis laiko virš motinos skėtį, o ji neša maišelį mandarinų. Jie praeina namą, kur girdisi pianinas, tokią niūrią popietę muzika skamba liūdnai, bet motina sako, kad melodija labai graži. Parėjusi namo, ją niūniuoja, bet motiną ima krėsti šaltis ir ji atsigula į lovą, ateina daktaras, paskui daugiau kaip mėnesį ją lankosi kasdien, bet jai visąlaik šalta. Ten pat ir teta Elena – vis šypsosi, daktaras irgi vis šypsosi, o nesuvalgyti mandarinai vysta ledainėje; o kai viskas baigėsi, teta jį išsivedė gyventi į apšiurusį dviejų šeimų namą prie Pončartreino ežero.

Elena buvo gera, malonaus būdo moteris ir stengėsi kaip galėdama. Ji turėjo penkis mokyklinio amžiaus vaikus, vyras dirbo avalynės parduotuvėje, tad pinigų nebuvo per daug; bet Džoelio išlaikyti nereikėjo, nedidelio motinos palikimo užteko. Elena ir visa šeimyna jam buvo geri, bet jis vis tiek jų nemėgo ir dažnai nesusivaldęs elgdavosi bjauriai – būdavo, ims erzinti vyresniąją pusseserę Luizą, pažiūrėti kvailoką mergiotę – mat buvo apykurtė, – tai jis pridės ranką prie ausies ir šauks: „A? A?“, kol ta apsižliumbs. Nesileisdavo į pokštus nei į energingus žaidimus, kuriuos po vakarienės organizuodavo dėdė, ir jausdavo keistą malonumą taisyti kitų kalbos klaidas, – kodėl taip darė, jam pačiam buvo tokia pat mįslė, kaip ir Kendalams. Tarytum tuos mėnesius būtų į viską žvelgęs pro žalius suskilusius akinius, užsikimšęs ausis vašku, nes viskas jam atrodė kitaip, negu buvo iš tikro, ir dienos tirpo nesibaigiančiam sapne. Vakarais prieš miegą Elena vaikams skaitydavo Valterį Skotą, Dikensą, Anderseną – vieną žvarbų kovo vakarą ji skaitė „Sniego karalienę“. Klausydamasis Džoelis pamanė turįs daug bendro su mažuoju Kajum, kuris ėmė viską matyti iškreiptai, nes blogojo žynio

veidrodžio šukė užkrėtė jo akį, o širdį pavertė šaltu ledo gabalu; o jeigu, – mąstė jis, klausydamasis švelnaus Elenos balso ir stebėdamas, kaip židinio liepsna šildo jo pusbrolių ir pusseserių veidus, – jeigu ir jis bus uždarytas lediniuose Sniego Karalienės rūmuose? Kas paragins kilnius plėšikus jį išvaduoti? Niekas, visiškai niekas.

Paskutines savaites prieš ateinant laiškui jis tris dienas iš penkių nenueidavo į mokyklą – šlaistydavosi Kanalo gatvėje prie dokų. Elenos įdėtus priešpiečius dalindavosi su dideliu negru kroviku, kuris jam porindavo egzotiškus jūrų gyvenimo nuotykius, Džoelis nė kiek jais netikėjo, bet pasakojo suaugęs vyras, o jis tada tik su suaugusiais ir tenorėjo draugauti. Be to, valandų valandas vienas stebėdavo, kaip pakraunami ir iškraunami bananų laivai, plaukiantys į Centrinę Ameriką, – žinoma, planuodamas kelionę zuikiu, nes buvo tikras kokiame nors užsienio mieste gausiąs gerai apmokamą darbą. Tačiau išėjo taip, kad tryliktąjį jo gimtadienį atėjo pirmas laiškas iš Skalių Laukymės.

Elena jam keletą dienų laiško nerodė. Ji elgėsi kažkaip ypatingai, o susitikus jųdviejų akims, jis pastebėdavo iki tol neregėtą žvilgsnį – baugią, kaltą išraišką. Atsakydama į laišką, ji pareikalavo užtikrinti, kad jeigu Džoeliui nepatiksią, jis tuojau galėtų grįžti; garantijos, kad jis toliau mokysis; pažado, kad kalėdines atostogas galės praleisti su ja. Bet Džoelis pajuto, kaip jai palengvėjo, kai po ilgo susirašinėjimo iš palėpės buvo atvilktas senas majoro Nokso medaus mėnesio lagaminas.

Jis džiaugėsi išvykstąs. Nežinojo kodėl ir nesuko dėl to galvos, bet toks nelabai įtikimas jo tėvo pasirodymas scenoje, keistai paliktoje prieš dvylika metų, jam nėmaž neatrodė ypatingas, mat visą laiką kažko panašaus tikėjosi. Tačiau jis laukė kitokio stebuklo: sena turtuolė, pamačiusi jį gatvėje, bemat nusiunčia jam voką, prikimštą tūkstančio dolerių banknotų; žodžiu, planavo nepažįstamojo ranko-

mis teikiamą Dangaus pagalbą. O nepažįstamasis, pasirodo, – jo tėvas, tad, jo manymu, geriau ir būti negalėjo.

Tačiau vėliau, gulėdamas apsilaupiusioje geležinėje lovoje virš „Aušrinės“ smuklės, svaigdamas nuo karščio, netekties ir apmaudo, pamatė kitokį savo tėvo ir visos padėties vaizdą: nežinojo, ko tikėtis, ir bijojo, nes jau teko tiek daug nusivilti. Naujajame Orleane pirkta panama, kuria jis taip išdidžiai puikavosi, buvo pavogta Biloksio geležinkelio stoty; paskui Paradais Čapelio autobusas vėlavo tris karštas, alinančias valandas; galiausiai didžiausia bėda – smuklėje nebuvo jokios žinios iš Skalių Laukymės. Nejaukiam kambary jis visą ketvirtadienio naktį paliko įjungtą šviesą ir skaitė kino žurnalą, kol išmoko atmintinai visas naujienas apie Holivudo žvaigždes, nes jeigu tik sekundę pagalvodavo apie save, imdavo virpėti ir negalėdavo sulaikyti gėdingų ašarų. Priešaušriu suplėšė žurnalą į skutelius, kuriuos po vieną sudegino peleninėje, o tada jau buvo metas leistis žemyn.

– Atsigręžk ir paduok man degtuką, gerai, vaikeli? – tarė Radklifas. – Užpakaly ant lentynos, matai?

Džoelis atsimerkė ir apdujęs apsižvalgė. Ant jo nosies galiuko kybojo tobulos formos prakaito lašas.

– Na ir šlamšto jūs čia prisikrovėt, – tarė jis naršydamas po lentyną, kur gulėjo pageltę laikraščiai, pradurta kamera, tepaluoti įrankiai, oro pompa, žibintuvėlis ir... pistoletas. Prie pistoleto buvo praimta šaudmenų dėžutė; šviesus kulkų varis žibėjo kaip naujos monetos. Jam knietėjo pagriebti visą saują, bet jis tik mikliai įsimetė vieną į marškinių kišenę.– Štai kur jie.

Radklifas įsikišo tarp lūpų cigaretę, ir Džoelis neprašytas įžiebė jam degtuką.

– Ačiū, – tarė Radklifas, iš šnervių drykstant ilgai dūmų gijai. – Sakyk, ar esi kada buvęs šitose vietose?

– Ne visai čia, kartą mama buvo nusivežusi į Galfportę, ten gražu – jūra. Vakar traukiniu pravažiavau.

– O čia tau patinka?

Džoeliui vairuotojo balse pasigirdo keista gaidelė. Jis patyrinėjo Radklifą iš profilio, pamanęs, kad gal tas pastebėjo vagystę. Tačiau veide – nė ženklo.

– Na, žinot, čia... viskas kitoniška.

– Nieko kitoniško nematau. Gyvenau čia visą gyvenimą, ir man atrodo, kad čia viskas kaip ir kitur, cha cha!

Staiga sunkvežimis išnėrė į platų kietą kelią, nebedangstomą medžių paunksmės, nors kairėj pusėj, didžiulio lauko gale, juodavo atokus pušyno kraštas. Tolumoje žmogysta – nesimatė, vyras ar moteris – atsitiesė nuo kauptuko pamojuoti, ir Džoelis pamojo jai atsakydamas. Paskui, apžergę sukritusį mulą, džiugiai krykštavo du šviesiaplaukiai berniukai, kai pravažiuodamas sunkvežimis nugramzdino juos dulkių debesy. Radklifas spaudė ir spaudė signalą, kol kiaulių banda pagaliau nusliūkino nuo kelio. Džoelis nebuvo girdėjęs taip keikiantis, nebent tą negrą dokuose.

Kiek vėliau, mąsliai susiraukęs, Džoelis tarė:

– Noriu jus paklaust, okei? – Jis palaukė, kol Radklifas linktelėjo. – Noriu paklausti, ar jūs pažįstat mano... poną Sansomą.

– Taip, aš, aišku, žinau, kas jis toks, – atsakė Radklifas ir perbraukė per kaktą sučiurusia nosine. – Tu mane išmušei iš vėžių su tom dviem pavardėm – Sansomas ir Noksas. Aišku, jis vedė Eimę Skali. – Kiek patylėjo, paskui pridūrė: – Bet dalykas tas, kad kaip gyvas nesu jo regėjęs.

Džoelis prikando lūpą ir kurį laiką tylėjo.Nesitvėrė kailyje, norėdamas tiek daug ko paklausti, bet varžėsi, nes jam atrodė gėda nieko nežinoti apie tikrą tėvą.

– O kaip ta Skalių Laukymė? Kas ten dar gyvena?

Radklifas susikaupęs prisimerkė.

– Na, – pagaliau pratarė, – jie laiko ten porą nigerių, pažįstu juos. Tada tavo tėvo žmona – ją irgi pažįstu: mano pati jai kai ką pasiuva, bent anksčiau siūdavo. – Jis

įtraukė cigaretės dūmų ir švystelėjo nuorūką per langą. – Ir pusbrolis... dievaži, pusbroliukas!

– Taip? – atsainiai tarė Džoelis, nors laiškuose toks asmuo nebuvo minimas nė karto, ir jo akys maldavo vairuotojo komentarų. Bet Radklifas tik mįslingai šyptelėjo, lyg prisiminęs intymų pokštą, kurio nevalia pasakot kitiems.

Tiek jis tuo tarpu ir tesužinojo.

– O dabar žiūrėk, – paliepė Radklifas, – įvažiuojam į miestą.

Namas. Pilkos negrų trobelės. Nedažyta medinė bažnyčia su špiliu it grūstuvas ir trim šventais rubininiais vitražais. Plakatas: „Viešpats Jėzus ateina! Ar tu pasiruošęs?“ Juodaodis vaikelis su didele šiaudine skrybėle, tvirtai suėmęs kibirėlį gervuogių. Viskas užlieta geliančios saulės. Paskui trumpa, negrįsta bevardė gatvelė, o palei ją – panašūs vienaaukščiai namukai, kai kurie gražūs, kiti nelabai; visi su veranda ir kiemu, kai kuriuose kiemuose raizgoti rožių krūmai, lagerstremijos, kinmedžiai, ant vieno iš jų šakos kabojo lyg ir vaikiškos sūpuoklės – virve pririšta sena padanga. Japoninės kamelijos su vaškiniais tamsiai žaliais blizgiais lapais. Jis taip pat matė storą įraudusią mergaitę, šokinėjančią per virvutę, ir senyvą damą, įsitaisiusią suzmekusioje verandoje su palmės lapų vėduokle. Paskui – raudonos arklidės, vežikų kiemas: arkliai, vežimai, brikai, mulai, vyrai. Staigus kelio posūkis – Nun Sitis.

Radklifas sustabdė sunkvežimį, ištiesė ranką ir atidarė Džoeliui duris.

– Gaila, kad negaliu nuvežti tavęs iki Laukymės, sūnau, – paskubom tarė jis. – Firma pakeltų triukšmą. Bet tu nepražūsi, šiandien šeštadienis – bus daug žmonių iš tos pusės.

Džoelis liko stovėti vienas, jo mėlyni marškiniai, permirkę nuo prakaito, lipo prie nugaros. Vilkdamas lipdu-

kais apmuštą lagaminą, jis atsargiai pradėjo pirmąją savo kelionę per miestą.

Nun Sitis – miestukas nedidelis. Jame tik viena gatvė – ten ir universalinė parduotuvė, ir remonto dirbtuvės, ir pastatėlis su dviem įstaigom: vienoje sėdi advokatas, kitoje gydytojas; kirpykla, aptarnaujama vienarankio vyriškio ir jo žmonos, yra kartu ir grožio salonas; taip pat keista, nenusakoma įstaiga, vadinama „R. V. Leisi Princų menė", kur portike stovi „Texaco" benzino siurblys. Tie pastatai taip susiglaudę, kad pamanytum, jog tai sukežęs rūmų ansamblis, pernakt suręstas pamišusio dailidės. Kitapus gatvės vienatvėje stūkso dar du statiniai: kalėjimas ir aukštas, ekscentriškas, kiek pasviręs geltonas namas. Kalėjime daugiau kaip ketverius metus nesėdėjo nė vienas baltaodis, dažniausiai ten išvis niekas nesėdi, nes šerifas – aptingęs netikėlis, linkęs leisti laiką prie butelio, ramybės drumstėjus ir vagis, net pavojingiausius galvažudžius palikdamas siautėti laisvėje. O keistasis senas namas jau Dievas žino kiek laiko stovi tuščias, kalbama, kad kadaise jame gyveno trys rafinuotos seserys, kurias išprievartavo ir žiauriai nužudė nuožmus banditas iš Šiaurės, jojęs sidabriškai širmu žirgu ir vilkėjęs aksominę mantiją, raudoną nuo pietiečių moterų kraujo; pasakojama žilagalvių senučių, neva pažinojusių gražuoles aukas, ši istorija įgyja gotikinio žavesio. Namo langai, suskilinėję ir išdužę, žiojėja kaip akiduobės; supuvęs balkonas kybo grėsmingai pasviręs, o slaptinguose užkaboriuose slepia gūžtas ugniukai; apsilaupiusios lauko sienos aplipdytos suplyšusiom, nugairintom, vėjo šiaušiamom afišom. Miestelio vaikams didžiausias narsumo ženklas – įeiti į šiuos juodus kambarius sutemus ir degtuku pasignalizuoti iš viršutinio aukšto. Tačiau namo veranda išsilaikė neblogai, šeštadieniais joje apsistoja atvykę kaimiečiai.

Naujakuriai Nun Sityje ir apylinkėse – retas dalykas; juk darbų čia daug neatsiranda. Antra vertus, retai kada kas ir išvyksta, nebent į vienintelę kelionę – ant kriaušio virš baptistų bažnyčios, kur nelyginant akmeninės gėlės tarp piktžolių spindi apleisti antkapiai.

Šeštadienis, žinoma, neeilinė diena. Tuoj po aušros iš kaimų ima traukti ištisos vilkstinės – mulų tempiami vežimai, suklypusios mašinytės, brikai, ir įdienojus pasidaro nemenkas sambūris. Vyrai demonstruoja savo geriausius marškinius ir pirktines kelnes, moterys išsikvėpina pigiais vaniliniais kvepalais, kurių populiariausi vadinasi „Dangiška meilė"; mergaitės į apkirptus plaukus įsipina blizgių niekučių, liepsningai įrausvina skruostus ir nešasi penkiacentes popierines vėduokles, išpuoštas paveikslėliais. Nors basas ir dažniausiai pusnuogis, kiekvienas vaikas būna švariai išpraustas ir gauna kelis skatikus kokiai saldžių kukurūzų traškučių dėžutei su siurprizu dugne. Pašniukštinėjusios po krautuvėles, moterys susirenka senojo namo verandoje, o vyrai nušliumpina į vežikų kiemą. Kiaurą dieną gaudžia ir tarška moterų balsai, guvūs ir veiklūs, kartojantys tą patį per tą patį. Tarp verandos temų dominuoja ligos, santuokos, merginimai, laidotuvės ir Dievas. Prie arklidžių vyrai pokštauja ir geria viskį, aptaria derlių ir svaido peilius; kartkarčiais kyla baisios muštynės, nes vyrai čia karšto būdo, – kad jau griežia ant ko dantį, tai geruoju nepaleis.

Dangų aptraukianti prietema, tarsi švelnus varpelis, paliepia skirstytis – viskas niūriai nuščiūva, smarkūs balsai nutyla kaip paukščiai saulėlydy. Šeimos išrieda savo ratuose iš miesto kaip liūdna laidotuvių procesija, po savęs palikdamos tik nykią tylą. Nun Sičio įstaigų savininkai, dar kokią valandą palaukę, užšauna duris ir eina miegoti; bet jau nuo aštuonių po miestelį niekas nebesišlaisto, nebent koks varganas girtuoklis arba kavalierius su savo pana.

– Ei tu! Ten, su lagaminu!

Džoelis apsigręžė ir pamatė nuo kirpyklos slenksčio į save įsmeigtą kreivakojo, vienarankio žmogelio žvilgsnį; atrodė, kad toks paliegėlis negalėtų taip skardžiai surikti.

– Eikš čia, vaikeli, – paliepė jis, besdamas nykščiu į savo žiurstą.

Kai Džoelis priėjo, žmogelis ištiesė delną, kuriame švytėjo penkiacentis.

– Matai? – paklausė. Džoelis linktelėjo. – Gerai. Dabar pažiūrėk ten į gatvę. Matai tą rudaplaukę mergiotę? Kurgi nematysi. Tai buvo mergaitė su ryškiais kaip ugnis, berniokiškais plaukais, maždaug jo ūgio, su rudom trumpom kelnėm ir geltonais sportiniais marškinėliais. Ji staipėsi prie aukštojo seno namo, rodė kirpėjui nosį ir išdarinėjo grimasas.

– Klausyk, – tarė kirpėjas, – nustverk man tą padaužą, ir skatikas – tavo. Oi, oi! Atsargiai, vėl ji atlekia...

Ūkaudama kaip indėnas, rudaplaukė pasileido gatve, o iš paskos skuodė klykianti jaunų pasekėjų šutvė. Prabėgdama priešais stovintį Džoelį, ji sviedė saują akmenų, kurie pasiutusiai dundėdami pažiro ant skardinio kirpyklos stogo. Vienarankis pažaliavęs sustaugė:

– Pagausiu, Aidabele! Pagausiu, kaip kažin ką, – tu tik palauk!

Jiems už nugarų, anapus durų širmos, suskardėjo moteriškas juokas ir dygus balselis užgiedojo:

– Aukseli, baik ten kvailioti ir lįsk šen nuo to karščio. – Paskui, matyt, prabilo kažkam kitam: – Garbės žodis, jis ne geresnis už Aidabelę; abiem Dievas proto pagailėjo. Aš ir sakau tai poniutei Poter (ji prieš savaitę buvo atėjus šampūno, tikrai įdomu, kaip ji taip susipurvina tą kaltūną), tai va, sakau: „Ponia Poter, pamokykit tą Aidabelę mokykloj, – sakau. – Iš kur ji tokia nedorėlė, – sakau. – Nors užmušk, nesuprantu: sesuo tokia meili (na, Florabelė), ogi jos dvynukės ir tokios nepanašios“. Tai va,

o ponia Poter man sako: „Oi, ponia Kolfild, su ta Aidabele man vienas vargas, mano nuomone, ji turėtų sėdėti kolonijoj". Aha, taip ir pasakė. Na, aš tai nesistebiu, seniai žinojau, kad tai Aidabelei Tompkins ne visi namie – jos nė karto nemačiau su suknele. *Aukseli, eik šen, nestovėk tam karšty...*

Žmogelis prisidengė ranka burną ir riebiai nusispjovė. Piktai dėbtelėjo į Džoelį ir išrėžė:

– Ko čia stovi, lauki mano pinigų, nė piršto nepajudinęs, a?

– *Aukseli, tu girdi?*

– Užsičiaupk, moterie, – atsakė ir dingo už širmos. Džoelis pakraipė galvą ir nuėjo. Rudaplaukė su savo triukšminga gauja jau buvo dingusi iš akių, ir boluojanti popietė brendo tam tyliam dienos metui, kai vasaros dangus švelnia spalva užlieja nualintą žemę. Jis aikštingai nusišypsodavo atsakydamas į smalsius praeivių žvilgsnius, o priėjęs „R.V. Leisi Princų menę", sustojo paskaityti, kas užrašyta kreida ant nedidelės aptriušusios lentos, pastatytos prie durų: „Mis Roberta V. Leisi kviečia jus užeiti ir paragauti mūsų skanėstų: kepta vilkžuvė ir vištiena – ledai „Diksi" – Gardusis kepsnys – Saldūs gėrimai ir šaltas alus".

– Saldūs gėrimai, – tarė jis pusbalsiu ir tarytum pajuto burnoj šaltą kokakolos gurkšnį. – Šaltas alus. – Taigi, šaltas alus. Jis apčiuopė kišenėje išsipūtusią piniginę su smulkiom monetom, pastūmė švaistines duris ir įžengė vidun.

Dėžės pavidalo kambary (tai ir buvo „R. V. Leisi Princų menė") stoviniavo koks tuzinas žmonių, daugiausia kombinezonais vilkinčių vaikinų su prakauliais, nuo saulės įrudusiais veidais ir keletas merginų. Džoeliui įėjus ir nedrąsiai atsisėdus prie plataus per visą kambarį medinio bufeto, klegesys nuščiuvo.

– Nagi, sveikas, mažiuk, – sududeno raumeninga moteris, tuoj priėjusi ir priešais jį pasirėmusi į bufetą alkūnė-

mis. Ji turėjo ilgas, beždžioniškas rankas, apžėlusias tamsiu pūku, o ant smakro pūpsojo karpa, iš kurios lyg antena stirksojo vienišas plaukelis. Šilkinę persikų spalvos palaidinukę sunkiai svėrė didžiulės krūtys; į jį įsmeigtose paraudusiose akyse žaižaravo šviesos taškučiai. – Mis Roberta sveikina. – Jo žandą pasiekė du nešvarūs nagai ir skaudžiai įgnybo. – Ir ką gi mis Roberta paduos tokiam dailiam pupuliukui?

Džoelis buvo priblokštas.

– Šalto alaus, – išpyškino jis, tarsi negirdėdamas aplinkinių kikenimo ir žvengimo.

– Nepilnamečiams alaus negalima, zuikeli, nors tu ir labai dailutis. O iš tikro tai tu nori skanios vynuogių gaivos, – tarė ji ir nudimbino.

Kikenimas virto garsiu kvatojimu, o Džoelio ausys išraudo kaip krauju nupiltos. Bene ta boba pamišus, – pagalvojo. Jo akys žvalgė raugo pridvisusį kambarį kaip kokį beprotnamį. Ant sienų buvo kalendorinės dantingų besimaudančių gražuolių nuotraukos ir įrėmintas pažymėjimas: „Šiuo pažymima, kad Roberta Velma Leisi metiniame Dvišakio Šunų Šėko festivalyje laimėjo Didįjį Melagio Prizą“. Žemoj palubėj kabojo keletas strategiškai išdėstytų kaspinų muslipdžių, o nuogų lempučių pora buvo papuošta sukarpytomis raudonomis ir žaliomis gofruoto popieriaus juostelėmis. Ant prekystalio stovėjo ąsotis su pamerktom ilgom raudonosios sedulos šakom.

– Prašau, – tarė moteris ir terkštelėjo šlapią purpurinio limonado butelį. – Matau, tu, mažiuk, kaip reikiant sušilęs ir sudulkėjęs. – Ji linksmai patapšnojo jam per galvą. – Žinai, tu, ko gero, būsi tas berniukas, kurį atvežė Semas Radklifas, ką?

Džoelis patvirtino galvos linktelėjimu. Gurkštelėjo gėrimo – deja, drungno.

– Aš noriu... tai yra, ar jūs žinot, kiek kelio nuo čia iki Skalių Laukymės? – tarė jis suvokdamas, kad visi klauso pastatę ausis.

– Hmmm. – Moteriškė pakrapštė karpą ir taip užmūrijo veide akis, kad jų vos žymė beliko. – Ei, Romeo, kaip tau matos, kiek iki Skalių Kapinyno? – paklausė ji ir kvailai išsišiepė. – Aš vadinu Kapinynu, kadangi... – bet ji neužbaigė, nes jos paklaustas vaikinas negras tuoj atsakė:

– Dvi arba, greičiausiai, trys mylios, ponia.

– Trys mylios, – pakartojo ji. – Bet tavim dėta, zuikeli, pėsčia tenai nepėdinčiau.

– Aš irgi ne, – suinkštė šviesiaplaukė mergina.

– Ar atsirastų, kas mane nuveža?

Kažkas tarė:

– Ar tik Jėzaus Feverio nėra mieste?

– Taip, aš mačiau Jėzų. – Jėzus? Jis sustojo prie arklidžių. – Ką? Jūs kalbat apie Jėzų Feverį? Jergutėliau, aš maniau, kad jis seniausiai po velėna! – Ne-e, žmogau. Jam jau per šimtą, bet gyvuoja kaip ir tu. – Aišku, kad mačiau Jėzų. – Taip, Jėzus mieste...

Šeimininkė nučiupo musių mušiklį ir tvojo iš visų jėgų.

– Užčiaupkit kakarines. Nė žodžio negirdžiu, ką tas vaikas sako.

Džoelis juto plūstelint pasididžiavimą su baimės priemaiša – kad atsidūrė tokio sujudimo centre. Moteriškė įbedė klouniškas akis į tašką virš jo galvos ir tarė:

– O ko tau reikia tam Kapinyne, zuikeli?

Ir vėl tas pats! Jis trumpai išdėstė, paminėdamas tik tai, kas svarbiausia, net laiškus nutylėdamas. Trumpai drūtai – jis ieškąs savo tėvo. Ar ji galinti padėti?

Na, ji nežinanti. Kurį laiką stovėjo tylėdama, žaisdama su savo karpa ir stebeilydama į erdvę.

– Ei, Romeo, – galiausiai tarė, – sakai, Jėzus Feveris mieste?

– Taip, ponia.

Romeo buvo tamsiaodis vaikinas su išpūsta, sutepta virėjo kepure. Jis krovė lėkštes į kriauklę už bufeto.

– Eik šen, Romeo, – tarė ji ir pamojo. – Reikia pasitarti.

Romeo tuoj prisistatė į galinį kampą. Ji ėmė aistringai šnabždėti, vis dirsteldama per petį į Džoelį, kuris negirdėjo, ką jie kalba. Kambaryje buvo tylu, visi žiūrėjo į jį. Jis išsiėmė kulką, nudžiautą iš Radklifo, ir ėmė nervingai vartyti ją delnuose.

Staiga atsivėrė durys. Įžingsniavo liesa mergaitė su apdžirintais, ryškiai rudais plaukais ir, įrėmusi rankas į klubus, sustojo. Bejausmis, gana įžūlus veidas, nosis išmarginta didelėm bjauriom strazdanom. Žvairos žalsvos akys lakstė nuo veido prie veido, bet neparodė ką nors pažįstančios; akimirką abejingai stabtelėjo ties Džoeliu ir tuoj vėl nukrypo.

– Labas, Aidabele, kaip laikais?

– Ieškau sesers, – tarė ji. – Kas nors matėt? – Balsas buvo berniokiškai kimus, lyg šiurkščiu paviršiumi braukiamas. Džoelis net atsikrenkštė.

– Neseniai mačiau sėdint verandoj, – tarė besmakris jaunuolis.

Rudaplaukė atsilošė į sieną ir sukryžiavo savo kaulėtas kojas pagaikščius. Kairysis kelis buvo aptvertas nuskurusiu tvarsčiu su žaliasos dėmėm. Ji išsitraukė mėlyną špūlytę su timpa, lėtai nuleido žemėn ir trūktelėjo aukštyn.

– Kas jis? – paklausė, kresteldama galva Džoelio link. Kai niekas neatsakė, ji kilpom pagainiojo špūlytę, gūžtelėjo pečiais ir tarė: – Nebaisiai man rūpi. – Bet iš padilbų tebesekė jį akimis. – Ei, Roberta, duokit atsigert skolon.

– Mis Roberta, – pataisė moteris, pertraukdama savo diskusiją su Romeo. – Tau galiu ir nesakyt, kad aštrų liežuvį turi, Aidabele Tompkins, visada turėjai. Ir kol neišmoksi tinkamai elgtis, malonėk čia nekelt kojos, girdi? Ir nuo kada jau tu skolon imi? Cha! O dabar žygiuok sau... ir nesirodyk čia be padorių moteriškų rūbų.

– Eikit jūs, žinot kur, – atšovė mergiotė droždama lauk. – Šitai landynei ilgai reiks manęs laukt, garbės žodis.

Anapus jos siluetas trumpam užtemdė širmą, kai ji metė paskutinį žvilgsnį į Džoelį.

Ėmė kauptis sutemos. Dangų užliejo sodrėjanti žalsvuma, lyg koks keistas vynas, ir per šias žalias marias vėjelis tingiai ginė blausius debesėlius. Netrukus vilkstinės patrauks namo, o paskui pati Nun Sičio ramuma tarytum virs garsu – it žingsnis tarp samanotų antkapių ant tamsaus kriaušio. Mis Roberta pasiuntė Romeo palydėti Džoelio. Tiedu žengė koja į koją; negras nešė Džoelio lagaminą; juodu tylomis pasuko pro kalėjimą ir priėjo arklidę – panašų į daržinę, išblukusį raudoną pastatą, kurį Džoelis tądien jau buvo matęs. Būrelis vyrų kaip kokia pramuštgalvių gauja iš kaubojiško filmo, susirinkę prie stulpo, leido per rankas viskio butelį; kitas, ne toks triukšmingas būrelis ąžuolo paunksmėj svaidė peilį. Prie srutom aptraukto vandens lovio mirguliavo spiečiai laumžirgių. Tipinėjo šašuotas medžioklinis šuo, uostydamas pririštų mulų papilves. Vienas viskio gėrovas, ilgaplaukis ir ilgabarzdis žilas seniokas, jautėsi, ko gero, visai neblogai – plojo rankomis ir trepsėjo lyg ir šokį – matyt, galvoj skambančiu ritmu.

Tamsiaodis vaikinas nuvedė Džoelį už arklidės, kur vežimai ir pabalnoti arkliai buvo taip sugrūsti, kad uodega švysteldama būtinai per ką nors užduodavo.

– Va jis, – pirštu parodė Romeo. – Jėzus Feveris.

Džoelis jau pats pamatė žmogeliuką, susigūžusį ant sėdimos lentos pilkame vežime aikštės pakrašty, – neūžaugą negrą, kurio primityvus veidas buvo ryškiai įsirėžęs blėstančio žalzgano dangaus fone.

– Tik nebijokim, – tarė Romeo, atsargiai vesdamas Džoelį vežimų ir arklių labirintu. – Tu verčiau laikykis

įsikibęs mano rankos, baltaveidi, – dar nesi matęs tokio seno krieno kaip Jėzus Feveris.

– Aš visai nebijau, – tarė Džoelis, ir tai buvo tiesa.

– Ššš!

Jiems artėjant, neūžauga įdėmiai pakreipė galvą, paskui staigiais retais judesiais, kaip mechaninė lėlė, ėmė gręžtis į šoną, kol jo gelsvos balzganos akys, nubertos baltais taškeliais, pažvelgė į juodu. Jis dėvėjo juokingą, dabitiškai pakreiptą katiliuką, už kurio dryžuotos juostelės buvo užkišta raiba kalakuto plunksna.

Romeo dvejodamas stovėjo, lyg laukdamas, kol prabils Džoelis, bet kadangi vaikas tylėjo, pats galop tarė:

– Gerai, kad atvažiavai miestan, pone Feveri. Šitas ponaitis yra Skalių giminė ir kraustosi Laukymėn gyventi.

– Aš pono Sansomo sūnus, – pridūrė Džoelis, nors ūmai, žvelgiant į tamsų smulkų veidą, jam tai pasirodė beprasmiška. Ponas Sansomas. O kas jis per vienas? Niekas, tuščia vieta. Pavardė, rodos, ne ką tesakanti šiam seniui, kurio įkritusios, tarsi nematančios akys abejingai spoksojo į jį.

Tada Jėzus Feveris pagarbiai kilstelėjo katiliuką.

– Man ponia Eimė sakė čia jį rasti, – kimiai sušnibždėjo. Jo sunykęs veidas buvo lyg juodas suvytęs obuolys; blizganti kakta švytėjo – tarsi po oda būtų spingsėjęs violetinis žiburys; kiūtojo susirietęs kaip pjautuvas – tarytum sulūžusiu stuburu: bėdinas, amžiaus suluošintas nykštukas. Bet Džoelio vaizduotę žadino tai, kad tose gelsvose dėmėtose akyse žibėjo kerėtojo ugnelė – kažkas iš magijos, knygų pasaulio. – Aš čia vakar, užvakar – Eimė liepė laukt, – jis net suvirpėjo giliai įkvėpęs. – Negaliu čia daug kalbėt, nėr jėgų. Lipk, vaike. Ateina naktis, o naktis – vargas mano kaulams.

– Gerai, pone Jėzau, – tarė Džoelis be didelio ūpo. Romeo padėjo užsiropšti jam į vežimą ir padavė lagaminą. Vežimas buvo senas, iškleręs, panašus į prekijo vežimėlį; ant

dugno buvo prišnerkšta kukurūzų luobelių, mėtėsi prikimšti maišai, skleidžiantys saldžiarūgštį kvapą.

– Na, Džonai Braunai, – paragino Jėzus Feveris, pakšnodamas vadelėmis sarto mulo strėnas. – Kelk koją, Džonai Braunai, kelk...

Vežimas šiaip taip pajudėjo ir nugirgždėjo taku į gatvę. Romeo pabėgėjo priekin, smarkiai plojo mului per pasturgalį ir nurūko sau. Džoelis dar buvo bešaukiąs jį, nes ūmai pajuto nenorįs vykti į Skalių Laukymę vienas. Bet šaukštai jau buvo po pietų. Prie arklidės barzdotas girtuoklis jau nebešoko, o medžioklinis šuo blusinėjosi atsitūpęs po vandens loviu. Išklibę vežimo ratai kėlė dulkių debesis, tvyrančius žalzganam ore kaip bronzos milteliai. Kelio posūkis – Nun Sitis baigėsi.

Buvo tamsu, vežimas slinko apleistu kaimo keliuku – ratai minkštai malė gilų birų smėlį, užgoždami retą Džono Brauno kanopų kaukšnojimą. Jėzus Feveris prabilęs buvo tik dukart – ir abu kartus grasino mului neregėtais kankinimais: tai jis nudirsiąs jam odą, tai galvą kirviu perskelsiąs. Galiausiai pasidavė ir, tebesėdėdamas sukumpęs ant lentos, užmigo. „Dar toli?" – kartą paklausė Džoelis, bet atsakymo nesulaukė. Vadelės buvo palaidai apsivijusios aplink senuko riešus, bet mulas ir be jo pagalbos įgudęs vairavo vežimą.

Išglebęs it skudurinė lėlė, Džoelis tysojo ant maišų paklojos, kojas persvėręs per vežimo galą. Pietinį skliautą padabino vijokline žvaigždžių šerkšno pynė, šias žėručių kekes Džoelis jungė akimis į baltus kaip sniegas kontūrus: varpinės, fantastinių gėlių, šuoly sustingusios katės, žmogaus galvos silueto ir kitokius – lyg snaigių pavidalus. Kabojo ryškus, raustelėjęs, trim ketvirtadaliais jau pilnas mėnulis; pakelės medžių šakose vakaro vėjelis šiurpulingai kedeno tilandsijų skraistes. Kur ne kur sodrioj tamsoj jonvabaliai tarytum signalizavo vieni kitiems. Ra-

mus ir patenkintas, jis klausėsi tolimo naktinių vabzdžių cirpavimo.

Netrukus šiuos tyros gamtos garsus nustelbė vaikų dueto melodija: „Kur paukštelis lizdą ras, vargšas tas..." Jis pamatė žolėtu kelkraščiu skubančias dvi šmėkleles – dvi mergaites. Viena žengė gracingai, o kita – kapotu, berniokišku žingsniu, ją Džoelis ir atpažino.

– Labas, – drąsiai tarė jis, kai vežimas jas aplenkė.

Abi jau iki tol stebėjo artėjantį vežimą, aiškiai lėtindamos žingsnį; bet nepažįstamoji šūktelėjo lyg išgąsdinta:

– Vajėtus!

Ji turėjo ilgut ilgutėlius – žemiau klubų – plaukus, o veidas, kiek jam matėsi šešėlio blausoje, atrodė labai draugiškas, labai gražus.

– Argi ne šaunu, kad jūs čia atsiradot ir norit mus pavežti?

– Sėskitės, – tarė jis, slinkdamasis į šoną.

– Aš esu Florabelė Tompkins, – pasiskelbė ji, vikriai įšokusi prie jo ir užtraukusi suknelę žemiau kelių. – Čia Skalių vežimas? Čiagi tikrai Jėzus Feveris. Jis miega? Tai gražiausia. – Ji tarškėjo kaip šarka, tarsi mėgdžiodama plepią moterėlę. – Eikš, sese, vietos – į valias.

Sesuo pėdino iš paskos.

– Turiu savo kojas ir aš ne tokia plevėsa, kad negalėčiau jomis paržingsniuot, ačiū, – atsakė ji ir smarkiai timptelėjo savo kelnaites.

– Gal sėsk ir važiuok, – tarstelėjo Džoelis, nežinodamas, ką ir bedaryti: keista mergiotė, kaip kažin ką.

– Ai, sapalas, – tarė Florabelė Tompkins. – Nekreipk dėmesio. Mama tai vadina Aidabelės paikiojimais. Tegul sau rėplina – bala nematę. Jai nepaaiškinsi – kai įsikals ką į galvą, tai viskas. Kiekvienas pasakys.

– Aha, – tepasakė Aidabelė pasiteisindama.

Džoelis nužvelgė vieną ir kitą ir nusprendė, kad jam labiau patinka Florabelė – ji tokia graži, bent jam taip at-

rodė, nors veido gerai nesimatė. Šiaip ar taip, jos sesuo buvo padauža, o mergaičių padaužų jis nekentė nuo Ailinos Otis laikų. Toji Ailina buvo drūta pramuštgalvė, gyvenusi kaimynystėje Naujajame Orleane, ji užklupdavo jį einantį, numaudavo jam kelnes ir užmesdavo aukštai į medį. Tai buvo prieš metų metus, bet prisiminimas jam dar tebekėlė įniršį. Rudaplaukė Florabelės sesuo jam atrodė tikra Ailina Otis.

– Žinai, mes turim puikią mašiną, – tarė Florabelė. – Žalią „Ševrolė", kuriuo gali važiuoti šeši žmonės, visai nesusigrūdę, ir ten yra užuolaidėlės, nuleidžiamos patraukus gražias lėlytes. Tą puikų „Ševrolė" tėtė išlošė iš vieno žmogaus per gaidžių peštynes, aš manau, kad jis šaunuolis, bet mamai atrodo kitaip, mamos sąžinė kaip krištolas, gaidžių peštynėms ji nepritaria. Bet aš tik noriu pasakyt, kad mes šiaip nesiprašom pavežamos nepažįstamų... Žinoma, Jėzų Feverį mes pažįstam... šiek tiek. O kuo tu vardu? Džoelis? Džoelis... Noksas? Taigi, Džoeli, aš tik noriu pasakyt, kad į miestą mus dažniausiai nuveža tėtė su mūsų puikiąja mašina...

Ji vis tauškė ir tauškė, o jis ramiai sau klausėsi, kol pasuko galvą ir pažvelgė į seserį, kurios žvilgsnis jam pasirodė kažkoks keistas. Jiems tebestebint vienas kitą, mėnesiena apšvietė jųdviejų sučiauptas šypsenas, kurios tarytum sakė: *Aš irgi ne per daug gerai apie tave galvoju.*

– ... bet kartą aš trenkdama duris priveriau Aidabelei ranką, – Florabelė tebepasakojo apie automobilį, – ir dabar jos nykščio nagas nebeauga: toks pabrinkęs, pajuodęs. Bet ji neverkė ir nesišiaušė – kokia drąsuolė, aš tai pakęst negalėčiau tokio bjauraus... nagi, parodyk jam ranką, sese.

– Atstok, nes kai parodysiu vieną vietą, tai žinosi.

Florabelė purkštelėjo ir sušnairavo į Džoelį, nes tas nusijuokė.

– Su Aidabele neverta ir kalbėt kaip su žmogum, – grėsmingai tarė ji. – Kiekvienas pasakys. Tokia stačiokė: kas pagalvotų, kad ji iš pasiturinčios šeimos, kaip ir aš?

Džoelis nusprendė patylėti: kad ir ką sakytum, vis tiek nepataikysi.

– Tai aš ir sakau, – tarė Florabelė, pakreipdama tylą savo naudai, – niekad nepamanytum. Šiaip taigi mes dvynukės, tik aš gimiau dešimčia minučių anksčiau – esu vyresnė; mums dabar po dvylika, eina trylikti. Florabelė ir Aidabelė. Argi ne kvaila, kad tie vardai taip surimuoti? Tik mamai atrodo, kad tai labai žavu, bet...

Džoelis toliau nebesiklausė, nes staiga pamatė, kad Aidabelė nebeseka paskui vežimą. Ji buvo atsilikusi ir lyg balsvas gyvūnėlis bėgo tekina pro pakelės žolynus link boluojančios žydinčių sedulų salos. Nespėjo jis parodyt Florabelei, o jos dvynė jau dingo tarp švytinčių medžių.

– Ji nebijo tenai naktį viena? – pertraukė jis ir mostu parodė, kur dingo Aidabelė.

– Tas vaikas nieko nebijo, – abejingai pareiškė Florabelė. – Dėl jos nebūgštauk – kai norės, pasivys.

– Bet vienai miške...

– O, sesė viską daro savaip, jos nesupaisysi. Mudvi gimėm dvynės, kaip jau sakiau, bet, anot mamos, lazda visada turi du galus. – Florabelė nusižiovavo ir atsilošė, ilgi plaukai pasklido ant pečių. – Aidabelė ničnieko nebijo; net kai buvom visai mažos, ji šniukštinėdavo apie Skalių namus, žvilgčiodavo pro langus. Kartą net pusbrolį Randolfą aiškiai pamatė. – Ji tingiai ištiesė ranką ir sučiupo jonvabalį, it aukselis plevenusį virš jos galvos. – Tau patinka ten gyvent?

– Kur?

– Laukymėje – kurgi?

– Gal ir patiktų, bet dar nesu ten buvęs. – Jos veidas buvo visai prie pat jo, ir jis pamatė šiuo atsakymu ją apvylęs. – O tu, kur tavo namai?

Ji vangiai mostelėjo ranka.

– A, va ten. Netoli nuo Laukymės, gal ateitum kada į svečius. – Ji švystelėjo jonvabalį į orą, kur jis pakibo kaip mėnuliukas. – Aš, aišku, nežinojau, ką ir galvoti – ar kad tu gyveni ten, ar ne? Tų Skalių niekas niekad nemato. Kad ir pats Dievas ten gyventų, niekas nenutuoktų. O tu giminė...

Ją pertraukė siaubingas, stingdantis klyksmas ir smarkus trenksmas, sklindąs iš aklinos tamsos. Iš krūmų į kelią išnėrė Aidabelė. Ji mostagavo rankomis ir kaukė kaip patrakusi.

– Kvaile tu neraliuota! – sušuko jos sesuo, bet Džoelis, netekęs žado, nė nemyktelėjo. Paskui žvilgterėjo į Jėzų Feverį, bet seniokas sau tebesnaudė ir, kas keisčiausia, mulas nepasibaidė.

– Tai gerai dėjau, ką? – tarė Aidabelė. – Jau, aišku, manėt, kad pats velnias jus atsiveja.

– Ne velnias, sese... jis tave apsėdęs, – pasakė Florabelė ir Džoeliui pridūrė: – Ji gaus, kai pasakysiu tėtei, nes čia nepastebėta galėjo prasibraut tik per dauburį, o tėtė ją dėl to jau buvo įspėjęs. Ji vis ten šlaistosi ieškodama dervamedžių: vieną dieną vandeninė barškuolė nukąs jai koją iki šlaunies, paminėsit mano žodį.

Aidabelė grįždama nešėsi sedulos šaką ir dabar gardžiavosi žiedų kvapu.

– Man jau buvo įkandus gyvatė, – tarė ji.

– Tikra teisybė, – patvirtino sesuo. – Kad būtum matęs jos koją, Džoeli Noksai. Ištino kaip arbūzas; plaukai visi nuslinko; ką ten, negalavo du mėnesius, mudvi su mama nuo kojų nusivarėm apie ją šokinėdamos.

– Dar gerai, kad nenumirė, – tarė Džoelis.

– Jūs tai būtumėt numirę, nes nemokat gydytis, – atkirto Aidabelė.

– Ji, aišku, ne iš kelmo spirta, – pripažino Florabelė. – Įpuolė į vištidę, pagriebė gaidį ir perskrodė jį gyvą –

nebuvau girdėjus taip spiegiant. Karštas gaidžio kraujas sugeria nuodus.

– Tau buvo įkandus gyvatė? – Aidabelė paklausė Džoelio.

– Ne, – atsakė jis, jausdamasis lyg ir kaltas, – bet kartą manęs vos nesuvažinėjo mašina.

Aidabelė susimąstė.

– Vos nesuvažinėjo, – tarė ji pavydo persmelktu dusliu balsu.

– Nereikėjo jai sakyti, – papriekaištavo Florabelė. – Dar, ko gero, puls po ratais vidury kelio.

Netoliese, žemiau kelio, krūmynuose čiurlenantis, žvyrą žarstantis upokšnis akompanavo kurkiančiam nematomų varlių pašnekesiui. Lėtai riedantis vežimas įveikė įkalnę ir vėl leidosi žemyn. Aidabelė nuskabė sedulos žiedo vainiklapius, nubarstydama jais kelią, o žievę numetė šalin. Ji užvertė galvą į dangų ir ėmė niūniuoti; paskui uždainavo:

– Kai atskries nuožmus šiaurys ir supūs gilias pusnis, kur paukštelis lizdą ras, vargšas tas?

Florabelė irgi užtraukė:

– Jis įskrido į klėtelę paieškot šiltos vietelės, leis jis čia dabar dienas, vargšas tas!

Tai buvo graži daina, jos dainavo ją ir dainavo, kol prisidėjo ir Džoelis; jų trio skardėjo darniai ir maloniai – visi dainavo sopranu, – o Florabelė gyvai barškino įsivaizduojamą bandžą. Bet mėnulį užgožė debesis, ir juodoje tamsoje dainavimas baigėsi.

Florabelė iššoko iš vežimo.

– Mūsų namas štai ten, – parodė ji ranka, kur Džoelis teįžvelgė tuščią erdvę. – Neužmiršk... ateik į svečius.

– Ateisiu, – sušuko jis, bet dvynukes jau buvo užliejusi tamsa.

Kiek vėliau jų įvaizdis ėmė aidėti, tolti ir galop paliko jį su mintimi, kad jos iš tiesų jam tik pasivaideno. Jis

palietė savo skruostą, kukurūzų luobas, dirstelėjo į miegantį Jėzų, – seniokas pūtė į akį, tik nuo vežimo krypavimo liumpčiojo kaip guminis, – ir nusiramino. Čerškėjo vadelės, mieguistai tapsėjo mulo kanopos – kaip musės zvimbimas vasaros popietę. Jėzų siautė liepsningas spiečius žvaigždžių, apakinęs jį, privertęs užsimerkti. Kiūtojo rankas įrėmęs į šonus, kojas surietęs, prasižiojęs, – tarsi miegas jį būtų pribloškęs.

Sušmėžavo tvoros statiniai; mulas atkuto, pasileido ristele, kone šuoliais, žvyruotame keliuke ratai spjaudėsi akmenukais, ir Jėzus Feveris, staiga išbudintas, patraukė vadeles:

– Tpru, Džonai Braunai, tpru!

Ir vežimas vangiai sustojo.

Nuo didžiosios verandos laipteliais nutipeno moteris; aplink jos iškeltą žibalinę lempą plakėsi balti sparneliai. Bet Džoelis, piktai dėbsodamas į sapno demoną, nejuto, kaip dumsioj lempos šviesoj moteris prisikišusi spokso į jo veidą.

2

Jis krenta... krenta... krenta! – į smailą šulinį, į požemių koridorių, kaip plunksna sukasi metaline spirale; dugne blausiom akim jį smengantį seka pravėpęs žiauną krokodilas: kaip visada, išgelbėjo tik prabudimas. Krokodilas ištiško saulės šviesoje. Džoelis sumirksėjo, liežuviu palietė gaižų gomurį ir liko gulėti; didžiulė lova su keturiais stulpeliais, su grubiai rausvam galvūgaly išpjaustytais vaisiais, buvo minkšta ir dusino, jo kūnas tysojo giliai suzmekęs jos plunksningam centre. Nors miegojo nuogas, lengvas užklotas jį slėgė kaip vilnonė antklodė.

Suknelės šiugždesys įspėjo jį, kad kambary kažkas yra. Be to, girdėjosi sausas švokščiojimas, labai panašus į paukščio plasnojimą; versdamasis ant šono jis suvokė, kad tas garsas jį ir pažadino.

Du į lovą žvelgiančius langus, pro kuriuos tvieskė saulė, skyrė platus gelsvos sienos tarpas, kuriame stovėjo moteris. Ji nematė Džoelio, nes stebeilijo į senovišką komodą kitoje kambario pusėje: ten ant lakuotos dėžės tupėjo paukštis – sustingęs kaip iškamša mėlynasis kėkštas. Moteris pasisuko ir, uždariusi vienintelį atvirą langą, ėmė skersomis eiti apdairiais žingsneliais.

Džoelis buvo tikrai pabudęs, bet akimirką jam pasirodė, kad kėkštas ir jo persekiotoja atklydo iš sapno. Įtempęs pilvo raumenis, jis stebėjo, kaip ji sėlina prie komodos, kaip nenuovokiai blaškosi paukštis: straksi aplinkui kinksėdamas skaisčiai melsva galva; staiga, kai jau buvo ranka pasiekiamas, jis suplazdėjo ir, perskridęs per lovą, nutūpė ant kėdės, kur vakar Džoelis buvo sumetęs savo drabužius. Jį užplūdo vakar dienos prisiminimai: vežimas, dvynės, senas negriukas su katiliuku. Ir moteris, jo tėvo žmona – vardu ponia Eimė. Jis prisiminė, kaip įžengė į namą ir nukėblino per keistą priebutį, kurio sienas gyvino plevenanti žvakių šviesa; o ponia Eimė, pridėjusi pirštą prie lūpų, pasalūniškai vedė jį suktais, kilimėliu aptiestais laiptais ir antruoju koridorium prie štai šito kambario durų; visa tai susidėstė į lunatišką mozaiką, taigi dabar, kai ponia Eimė stovėjo prie komodos, žvelgdama į kėkštą ant naujos laktos, jis ją matė tarytum pirmą kartą. Pilka jos suknelės medžiaga buvo kone permatoma, ant kairės rankos ji kažkodėl mūvėjo tokio pat pilkumo pirštinę, ta ranka buvo gracingai išriesta, lyg luoša. Per neišvaizdžias, blankiai rusvų plaukų kasas vingiavo plona žila sruoga. Ji buvo liekno gležno stoto, o akys spindėjo siauro veido minkštime kaip įspraustos razinos.

Užuot tiesiai ėjusi prie paukščio, ji šįkart nutipeno prie židinio kitam šio didelio kambario gale ir nenatūraliu judesiu sugriebė geležinį žarsteklį. Kėkštas nušoko nuo krėslo ranktūrio ir snapu ėmė kedenti numestus Džoelio marškinius. Ponia Eimė sučiaupė lūpas ir žengė penkis ritmingus, moteriškus žingsnius...

Žarsteklis tvojo paukščiui per nugarą, akimirką jį primygo; išsprūdęs jis bloškėsi prie lango, cieksėdamas ėmė plaktis į stiklą, galop nukrito ant grindų, kur apdujęs šlitinėjo, ištiestais sparnais rėždamas per kilimėlį.

Ponia Eimė susėmė jį kampe ir priglaudė prie krūtinės. Džoelis įsikniaubė į pagalvę, žinodamas, kad dabar ji pažvelgs į jį – bent tam, kad įsitikintų, jog triukšmas jo nepažadino. Jis klausėsi jos tolstančių žingsnių ir švelniai uždaromų durų.

Apsirengė vakarykščiais drabužiais: mėlynais marškiniais, sučiurusiom drobinėm kelnėm. Niekur neradęs savo lagamino, pamanė palikęs jį vežime. Susišukavo ir apsišlakstė veidą vandeniu iš dubens, pastatyto prie lovos ant staliuko marmuriniu paviršium. Vietomis nusitrynęs, įmantraus rytietiško rašto kilimėlis jo basoms kojoms atrodė suskretęs ir šiurkštus. Tvankus kambarys buvo pridvisęs; tvyrojo senų baldų ir žiemą kūrento židinio kvapas; saulės spinduliuose tarsi uodai sklandė dulkės; visur, kur Džoelis prisiliesdavo, – ant komodos, šifonjerės, prausimosi staliuko, – likdavo žymės dulkėse. Kambaryje, žinoma, negyventa daugelį metų; vienintelis švarus daiktas čia buvo patalynė, bet ir ji atrodė gelstelėjusi.

Rišdamasis batus, jis pastebėjo kėkšto plunksną. Ji plevenо jam virš galvos, lyg nutįsusi nuo voratinklio. Jis išpešė ją iš oro, nunešė prie komodos ir įdėjo į lakuotą dėžę, kurios vidus buvo aptrauktas raudonu pliušu; jam dingtelėjo, kad ir Semo Radklifo kulkai čia bus gera vieta. Džoelis mėgo suvenyrus, rinkdavo ir rūšiuodavo visokiausius nieknniekius. Buvo daug jų sukaupęs ir, tik įkalbėtas Elenos, su skaudančia širdimi paliko juos Naujajame Orleane: žurnalų nuotraukas ir užsienietiškas monetas, knygas ir įvairių formų akmenukus, taip pat nuostabią kolekciją, kurią jis vadino „Įvairūs“, – plunksna ir kulka ten būtų kaip tik tikusios. Bet gal Elena jam dar viską atsiųs, o gal jis ims rinkti iš naujo, gal...

Pasigirdo beldimas į duris.

Jo tėvas – jis tuo neabejojo. Kas gi kitas? O ką jam sakyti: labas, tėte, tėvai, pone Sansomai? Sveiki gyvi, labas? Apkabinti jį, paduoti ranką ar bučiuotis? Ak, kad bent dantis būtų išsivalęs, kurgi tas majoro lagaminas su švariais marškiniais? Jis sunėrė raištelį kilpa, sušuko: „Prašom!“ ir atsistojo tiesus it styga, kad atrodytų kaip tikras vyras.

Durys atsidarė. Ant slenksčio, glamonėdama savo pirštinėtą ranką, stovėjo ponia Eimė; ji maloniai linktelėjo, ir, jai prieinant, Džoelis pastebėjo ūsų pūkelius virš jos lūpų.

– Labas rytas, – tarė jis ir šypsodamasis ištiesė ranką. Žinoma, buvo nusivylęs, bet ir nusiramino.

Ji spoksojo į jo ištiestą ranką su nuostabos grimasa glebiame veide. Pakraipė galvą ir nuėjo pro jį prie lango, kur atsistojo nusigręžusi.

– Jau po dvylikos, – tarė.

Džoelio šypsena nejaukiai sustingo. Rankas jis suslėpė į kišenes.

– Kaip gaila, kad vakar tu atvažiavai taip vėlai: Randolfas planavo linksmesnį sutikimą. – Jos balsas skambėjo anemiškai ir pamaiviškai, panėšėjo į bliūkštančio baliono šnypštimą. – Bet gal ir gerai, žinai, vargšelį kamuoja astma: vakar buvo užėjęs bjaurus priepuolis. Jam bus labai apmaudu, kad nepasakiau, jog tu jau čia, bet, manau, tegul jis dar pabūna savo kambary, bent iki vakarienės.

Džoelis nesumojo, ką čia pasakius. Jis prisiminė, kad Semas Radklifas minėjo pusbrolį, o Florabelė – pusbrolį Randolfą. Šiaip ar taip, iš jos kalbos jis suprato, kad tai maždaug jo amžiaus vaikas.

– Randolfas yra mūsų pirmos eilės pusbrolis, labai žavisi tavimi, – tarė ji atsigręžusi. Plieskianti saulė paryškino jos odos blyškumą; į jį įbestos mažos akutės žvelgė budriai. Jos veidas atrodė išsiblaškęs, tarsi po atkariu lėkšto rafinuotumo laku dėmesio šaukėsi visai kitoks charakteris; dėl šio nesutelktumo į paviršių kartais praslysdavo

paniška, prislėgta išraiška, o kalbėdama ji tarsi niekad tiksliai nežinojo, ką kiekvienas žodis reiškia. – Ar tau dar liko pinigų iš to čekio, kurį mano vyras nusiuntė poniai Kendal?

– Gal koks doleris, – tarė jis ir nenoriai padavė jai piniginę. – Toj smuklėj apsistoti nemažai kainavo.

– Pasilik sau, – tarė ji. – Man tik šiaip įdomu, ar tu protingas ir taupus berniukas. – Staiga ji suirzo. – Ko tu taip nerimsti? Nori į vonios kambarį?

– Oi, ne. – Jis iškart pasijuto kad kiek ir prileisiąs į kelnes. – Oi, ne.

– Deja, mes neturime modernaus vandentiekio. Randolfas nepakenčia tokių įrengimų. Na bet, – ji linktelėjo į prausyklę, – ten tu rasi naktinį puodą... apačioj.

– Taip, ponia, – tarė Džoelis jausdamasis pažemintas.

– Žinoma, elektros name irgi nėra. Mes turim žvakių ir lempų; ir vienos, ir kitos pritraukia vabzdžius – pasirink, kuo naudosies.

– Tuo, ko jūs turit daugiau, – atsakė jis, iš tiesų norėdamas žvakių, nes jos priminė „Slaptąjį Sent Devalio gatvės devynetą“ – seklių klubą, kuriame jis buvo ir iždininkas, ir oficialusis metraštininkas. Klubo sueigose aukštos žvakės, nudžiautos iš krautuvėlės, liepsnodavo įstatytos į kokakolos butelius, o vyriausiasis agentas Semis Silversteinas senu karvės kaulu bilsnodavo kaip pirmininkaujančio plaktuku.

Jis dirstelėjo į žarsteklį, pariedėjusį po krėslu.

– Malonėk pakelti jį ir nunešti prie židinio. Aš čia neseniai buvau, – paaiškino ji, jam vykdant paliepimą, – ir radau pro langą įskridusį paukštį – koks keblumas: tau nesutrukdė?

Džoelis sudvejojo.

– Lyg ir kažką girdėjau. Pažadino mane.

– Nieko, dvylikos valandų miego turėtų užtekti. – Ji atsisėdo ant kėdės ir plonas kaip degtukai kojas užsikėlė vieną ant kitos; jos balti žemakulniai batai buvo panašūs

į medicinos sesers. – Taip, rytas praėjo, ir vėl karšta. Vasarą taip nemalonu.

Jos šalta laikysena Džoelio nenuteikė priešiškai, tik kiek nejaukiai. Ponios Eimės amžiaus moterys, – kokių keturiasdešimt penkerių – penkiasdešimties metų, – paprastai jausdavo jam simpatiją, kurią jis priimdavo kaip savaime suprantamą; o tais retais atvejais, kai prielankumo nesulaukdavo, mokėdavo lengvai jį pelnyti – šypsena, ilgesingu žvilgsniu, galantišku komplimentu:

– Noriu pasakyti, kad jūsų labai gražūs plaukai: tiesiog puiki spalva.

Kadangi šis kyšis nebuvo pastebimai įvertintas, jis pridūrė:

– O kaip man šitas kambarys patinka.

Šįkart pataikė.

– Aš visada sakiau, kad šis kambarys geriausias name. Randolfas čia gimė – šitoj lovoj. O Andžela Li... Randolfo motina – graži moteris, kilusi iš Memfio... čia mirė – ak, ne tiek daug metų ir praėjo. Nuo tada mes juo nesinaudojam. – Staiga ji atlošė galvą, tarsi įsiklausydama į tolimą garsą; akis primerkė, paskui visai užmerkė. Tačiau tuoj atsipalaidavo ir atsilošė į atkaltę. – Aš manau, tu jau pasižiūrėjai pro langą.

Džoelis prisipažino dar nežiūrėjęs ir klusniai padarė tą dabar. Apačioje, užlietas liepsningų saulės vilnių, vešėjo sodas – vidurdienio karštyje tarpo neįžengiama, susiraizgiusi žaluma: konarai ir alyvos, elniaausiai papartčiai ir gluosniai su švelniai mirguliuojančiomis, trapiai sulapojusiomis šakomis, ir nykštukinės, lyg iš rytietiškų graviūrų atkeliavusios vyšnelės. Šį pailgą plotą tokia tankmė užžėlė, rodos, ne tiek dėl aplaidumo, kiek dėl kažkieno siautulingai išbarstytų įvairiausių sėklų. Žolės ir krūmai, vijokliai ir gėlės – visa susigrūdo kartu. Masyvūs muilamedžiai ir laurai sodą juosė kaip siena. Nepaprastas vaizdas buvo tolimajame gale: lyg pirštai kyšojo penkios baltos kane-

liūrinės kolonos, teikiančios sodui vaiduoklišką apleistų griuvėsių išvaizdą – jų lieknais, svirstelėjusiais liemenimis sliuogė cercis, o į vidurinįąją nagus galando gelsva raina katė.

Ponia Eimė jau buvo atsistojusi ir priėjusi prie Džoelio. Ji buvo kokiu coliu mažesnė už jį.

– Per senovės istorijos pamokas mums reikėdavo piešti tokias kolonas. Panelė Kandinski sakė, kad mano geriausios, ir įdėjo jas į skelbimų lentą, – pasigyrė jis.

– Kolonos... Randolfas jomis irgi žavisi; kadaise jos rėmė seną šoninę verandą, – tarė ji ilgesingu balsu. – Andžela Li tada buvo jaunamartė, ką tik iš Memfio , o aš buvau jaunesnė už tave. Vakarais sėdėdavom toje verandoje, gurkšnodami vyšnių gaivą, klausydavomės svirplių ir laukdavom patekant mėnulio. Andžela Li man nėrė šaliką: kada nors pamatysi – Randolfas jį naudoja savo kambary kaip staldengtę, gėda, ir daiktas perniek. – Ji kalbėjo taip tyliai, tarsi tik sau.

– O kur dingo visa veranda? – paklausė Džoelis.

– Sudegė, – atsakė ji, pirštinėta ranka ant dulkino stiklo trindama švarų skritulį. – Gruodžio mėnesį, savaitė prieš Kalėdas, tuo metu namie buvo tik Jėzus Feveris, jau ir tada labai senas. Niekas nežino, nei kaip tas gaisras kilo, nei kaip užgeso; įsiplieskė iš niekur nieko, sudegino valgomąjį, muzikos kambarį, biblioteką... ir užgeso. Niekas nežino.

– O dabar toj vietoj sodas? – paklausė Džoelis. – Oho, tai bent didelis buvo namas.

– Ten, kur tie gluosniai ir rykštenės... ten buvo muzikos kambarys, kuriame būdavo šokiai; nedideli, žinoma, net Andžela Li nedaug ką čia kviesdavo... Ir jau visi mirę – visi, kas ateidavo į jos vakarėlius; ponas Keisis, kiek žinau, mirė pernai – paskutinis.

Džoelis žvelgė į žalią tankmę, mėgindamas įsivaizduoti muzikos kambarį ir šokėjus („Andžela Li grodavo arfa, –

kalbėjo ponia Eimė, – ponas Keisis pianinu, Jėzus Feveris, nors niekad nesimokęs, smuikuodavo, o Randolfas vyresnysis dainuodavo – visi sakydavo, kad turėjo geriausią balsą visoj valstijoj“.), bet gluosniai tebuvo gluosniai, rykštenės – tik rykštenės, o šokėjai – nukeliavę į nebūtį. Rainoji pro alyvą nucampino į aukštą, ją slepiančią žolę, ir sodą vėl sustingdė slaptinga ramuma.

Ponia Eimė atsiduso ir pasitraukė į kambario gilumą.

– Tavo lagaminas virtuvėje, – tarė ji. – Jei nuliptum žemyn, Misurė tave pamaitintų.

Pro matinio stiklo stoglangį ilgas antro aukšto koridorius buvo apšviestas perlamutrinės šviesos, kurioje skendi kambariai, kai už lango lyja. Apmušalai – matėsi – kadaise buvo raudoni kaip kraujas, bet dabar, išmarginti dėmių, pūtėsi tamsiom pūslėm. Kartu su Džoelio kambario koridoriuje buvo ketverios durys – solidžios, ąžuolinės, su sunkiais žalvariniais bumbulais. Džoelis spėliojo, kurias iš jų atidaręs patektų pas tėvą.

– Ponia Eime, – tarė jis, jiems leidžiantis laiptais, – kur mano tėtė? Aš tiesiog norėčiau jį pamatyti, ką, ponia?

Ji neatsakė. Lipo keliais laipteliais žemiau už jį, pirštinėta ranka slydo tamsiu suktu turėklu, kiekvienas žingsnis liudijo subtilią eiseną. Vingri žila sruoga jos peleniniuose plaukuose atrodė lyg žaibo brėžis.

– Ponia Eime, mano tėvas...

Kas gi, po velniais, jai yra? Bene priekurtė, kaip jo pusseserė Luiza? Laiptai nuvedė į apskritą kambarį, kurį jis prisiminė iš nakties, ir ten aukštame veidrodyje jis pamatė melsvą savo atspindį; kaip ir juoko veidrodžiuose lunaparke, jis išskydęs svyravo jo iškreiptoj gelmėj. Kambarys buvo tuščias ir nykus, tik ant kedrinės komodos stovėjo žibalinė lempa. Kairėje, už skliautuoto koridoriuko, blausiai žiojėjo didelė, visko priversta svetainė; dešinėje kabojo šviesiai violetinė aksomo užuolaida, kurios nutrintos vie-

tos žibėjo kaip šalna žiemos rytą. Ji prasiyrė pro užuolaidos skyrimą. Vėl koridorius ir vėl durys.

Virtuvėje nieko nebuvo. Džoelis atsisėdo į krėslą su pinta sėdyne prie didelio, languota ceratine staltiese apkloto stalo, o ponia Eimė nuėjo ant lauko laiptelių ir ten atsistojusi ūkė kaip liepsnotoji pelėda:

– Ū-hū, Misure, ū-hū!

„Tik-tak, tik-tak", – tiksėjo aprūdijęs žadintuvas, ciferblatu žemyn pavirtęs ant stalo. Virtuvė buvo nemaža, bet dumsi, nes turėjo tik vieną langą, ir tą tamsiai apklostytą pūkuotų figmedžių lapų; medinės sienos melsvai pilkavo kaip apsiniaukęs dangus, o sena, malkom kūrenama krosnelė, kurioj dabar ruseno ugnis, buvo visa juoda, su juodu, į žemas lubas kylančiu kaminėliu. Grindys buvo išklotos nutrintu linoleumu, kaip ir Elenos virtuvėje, tik tai Džoeliui ir tepriminė namus.

Ir štai, ramiai sau sėdinčiam virtuvėje, jam dingtelėjo baisi mintis: o jeigu tėvas jau matė jį? Jeigu slapta stebi jį nuo pat atvykimo – net ir šią akimirką? Toks senas namas, ko gero, išvarpytas slaptom landom ir paveikslų akimis, pritaikytomis seklio akiai. Ir tėvas pamanė: šitas pyplys – apsimetėlis; mano sūnus būtų aukštesnis, tvirtesnis, gražesnis – kur kas šauniau atrodytų. Gal ims ir tars poniai Eimei: duok tam sukčiui užkąsti ir teeinie savo keliais. Viešpatie mieliausias, kurgi jis dėtųsi? Vyktų į svečias šalis, kur taptų rylininku su lėlės drabužiais aprengta beždžioniuke arba aklu gatvės dainininku, arba pieštukais prekiaujančiu elgeta.

– Po perkūnais, Misure, kodėl tu nė penkių sekundžių nenusėdi vietoj?

– Aš gi turiu sukapot malkas, argi ne?

– Tu man nepriešgyniauk.

– Aš niekam nepriešgyniauju, ponia Eime.

– Ką gi darai, jeigu nepriešgyniauji?

– Na jau!

Juodvi užlipo laipteliais ir įėjo pro durų širmą – perbalusi iš pykčio ponia Eimė ir grakšti mergaitė su glėbiu prakurų, kurias ji sumetė į kraitę prie krosnelės. Už tos kraitės Džoelis pamatė įgrūstą majoro lagaminą.

Lygindama šilkinę pirštinę, ponia Eimė tarė:

– Misurė – Jėzaus Feverio anūkė.

– Malonu susipažinti, – tarė Džoelis salonų džentelmeno tonu.

– Man irgi, – tvarkydamasi tarstelėjo negraitė. – Sveiki atvykę, – ji išmetė keptuvę, – į Laukymę.

– Jeigu mes šitaip trankysimės, – sušnypštė ponia Eimė, – galim įkliūti į rimtą bėdą. Randolfui įvarysim siutą.

– Kartais taip pervargstu, – burbtelėjo Misurė.

– Ji gera virėja... kai pasistengia, – tarė ponia Eimė. – Tavim pasirūpins. Bet neapsiryk – sekmadieniais anksti vakarieniaujam.

– Ateisit į pamaldas, ponia? – paklausė Misurė.

– Šiandien ne, – sutrikusi atsakė ponia Eimė. – Jis visai nekaip jaučiasi.

Misurė padėjo keptuvę ant lentynos ir supratingai linktelėjo. Paskui pažvelgė Džoeliui į akis:

– Lauksim tavo pagalbos, jaunuoli.

Tai skambėjo kaip šifruotas dialogas, kuriuo „Slaptasis Sent Devalio gatvės devynetas“ dažnai glumindavo pašalinius.

– Misurė ir Jėzus sekmadienio popietėmis kviečia į savo pamaldas, – paaiškino ponia Eimė.

– Aš groju armonika, ir mes giedam, – tarė Misurė. – Smagumėlis.

Tačiau Džoelis, matydamas, kad ponia Eimė tuoj išeis, skubėjo išsiaiškinti svarbesnius dalykus.

– Mano tėvas...

– Klausau. – Ponia Eimė sustojo tarpdury.

Džoelis pasijuto liežuvį nurijęs.

– Na, norėčiau... pasimatyt su juo, – šiaip taip išlemeno.

Ji maigė durų rankeną.

– Jis negaluoja, – tarė. – Manau, kol kas nepatartina jums matytis – jam labai sunku kalbėti. – Ji skėstelėjo rankomis. – Bet jeigu nori, aš paklausiu.

Su kukurūzų duonos pluta Džoelis sausutėliai išdažė Misurės padėtą keptų kiaušinių ir kukurūzų dribsnių lėkštę, tirštai paskanintą dešriniu padažu.

– Negaliu atsižiūrėti, kai vaikas taip gardžiai kerta, – tarė ji. – Bet daugiau tai negausi, nes man taip skauda nugarą, kad nors mirk: visą naktį bluosto nesudėjau; nuo pačios vaikystės užeina tie skausmai, vaistų esu prigėrus tiek, kad nors visą laivyną juose plukdyk, o naudos jokios. Gyveno tokia žiniuonė netoliese – ponia Huli, tai jos stebuklinga mikstūra dar šiek tiek padėdavo. Vargšė baltoji – ta ponia Huli. Baisaus galo susilaukė – įkrito senan indėnų kapan ir nebeišsikrapštė.

Misurė Fever kaip liauna juoda katė gracingai stimpinėjo po virtuvę – aukšta, stipri, basa, grakšti; žengė lengvai, gražiai, jausmingai ir išdidžiai. Ji buvo siauraakė ir juodesnė už aprūkusią krosnelę; susiraitę plaukai stovėjo pasišiaušę, lyg jai pamačius vaiduoklį, lūpos buvo putlios, purpurinės. Jos kaklo ilgumėliu negalėjai nesistebėti, tiesiog keistenybė – žmogus žirafa; Džoelis prisiminė iš *National Geographic* išsikirptas nuotraukas, kur egzotiškos afrikietės visa virtine sidabro žiedų savo kaklus tempė į neįtikėtiną aukštį. Sidabro lankų ji, žinoma, nedėvėjo, bet savo ištįsusį kaklą per vidurį buvo apsijuosusi prakaituota mėlyna taškuota skarele.

– Mes tu tėtušėliu lauksim tavo pagalbos per pamaldas, – tarė ji, pripylusi du puodukus kavos ir vyriškai apžergusi kėdę prie stalo. – Turim savo vietelę sodo gale, tai tu atbėk ten paskui ir mes gražiai pasismaginsim.

– Jeigu galėsiu, ateisiu, bet kadangi čia esu tik pirmą dieną, tėtė tikriausiai norės, kad užeičiau pas jį, – viltingai tarė Džoelis.

Misurė išpylė savo kavą į lėkštelę, papūtė, suvertė atgal į puoduką, siurbtelėjo ir sučepsėjo.

– Šiandien Viešpaties diena, – paskelbė ji. – Tu tiki Juo? Tiki, kad Jis gydo sielas?

– Vaikštau į bažnyčią.

– Taigi aš visai ne apie tai kalbu. Na, kai tu galvoji apie Viešpatį, kokios mintys tau ateina?

– O, visokios, – atsakė jis, nors iš tiesų, kai tik jam pasitaikydavo prisiminti Dievulį, neva stebintį jį iš dangaus, jis tegalvodavo apie pinigus: kiek centų gavęs iš mamos už atmintinai išmoktą Biblijos posmą ir kiek nuo sekmadieninės mokyklos rinkliavos nusukęs Gabaldonio saldumynų barui; koks parapijiečių monetų lietus pažyra į bažnyčios iždininko lėkštę. O paties Dievo Džoelis nelabai mėgo, nes Jis jį buvo daugkart išdavęs. – Visokios – kad ir maldų žodžiai.

– O kai aš galvoju apie Jį, aš galvoju, ką darysiu, kai tėtušėlis atguls amžino poilsio, – tarė Misurė ir sriūbtelėjo gerą gurkšnį kavos. – Tuomet išskleisiu sparnus ir skrisiu į kokį šaunų miestą šiaurėj – tokį kaip Vašingtonas.

– O čia tu nelaiminga?

– Aukseli, tu dar per jaunas, kad viską suprastum.

– Man jau trylika, – pareiškė jis. – Ir tu nepatikėsi, kiek aš daug žinau.

– Niekai, vaike, aplink pilna visažinių, tik kad jie nieko nežino, pilna tokių, – pasakė ji ir ėmė baksnoti viršutinius dantis: turėjo žėrintį auksinį dantį, ir Džoeliui dingtelėjo, kad baksnodama ji nori į tą dantį atkreipti jo dėmesį. – Vienas dalykas, jaučiuos vieniša, ir vis sakau, kad suprasti gali tik tas, kas ilgokai pabūna Laukymėj. Ir vyrų man įdomių čia nėra, bent dabar; anksčiau buvo toks pašlemėkas, vardu Kegas, bet jis nusikalto man ir sė-

do už grotų, taip jam ir reikia, tokiam žemam šunsnukiui. Man buvo tik keturiolika, kai jis taip bjauriai su manim pasielgė. – Virš cukrinės zvimbęs musių spiečius išsilakstė į visas puses, jai irzliai mostelėjus ranka. – Tai mat, jis vadinasi Kegas Braunas. – Piršto galiuku ji dar labiau pablizgino auksinį dantį, siauromis akimis tyrinėdama Džoelį; tos akys atrodė kaip laukinės vynuogės arba kaip juodo porceliano skrituliukai – jos protingai žvelgė iš migdolo formos įpjovų. – Pasiilgstu, kad man kraują gadintų miesto gyvenimas, nes augau Sent Luise, kol tėtušėlis atsivežė mane čia, kad paglobočiau jį prieš mirtį, jam tada buvo per devyniasdešimt, ir visi sakė, kad jis nebeilgai vaikščios šia žemele, tai aš ir atvažiavau. Prieš trylika metų, o dabar man atorodo, kad tėtušėlis ir Matuzelį* pergyvens. Tu nemanyk – aš jį myliu, bet kai jo nebebus, pakelsiu sparnus į Vašingtoną arba Bostoną Konektikuto valstijoj. Tai va, apie ką aš galvoju, kai galvoju apie Dievą.

– Kodėl ne į Naująjį Orleaną? – paklausė Džoelis. – Ten daugybė dailių vyrukų.

– Ė, Naujasis Orleanas manęs netraukia. Aš gi ne tik dėl vyrų, aukseli: noriu būt, kur yra sniego, ne vien tik vis saulė. Noriu braidyt po sniegą iki klubų, žiūrėt, kaip krenta iš dangaus dideli dribsniai. Oi, kaip gražu... kaip gražu! Kada nors matei sniegą?

Užėmęs kvapą, Džoelis pamelavo tikrai matęs; tai buvo dovanotina apgaulė, nes jis slapta labai troško pamatyti tikrą sniegą, beveik kaip ir tapti Koh-i-Noro deimanto savininku. Kartais nykiom nuobodžiom popietėm jis tupėdavo ant Sent Devalio gatvės bordiūro ir svajodavo: tylūs perlamutriniai sniego debesys šaltai dulkia pro sausų, purvinų medžių šakas. Sninga rugpjūty – sidabru dabina šaligatvį, pamėkliškos snaigės stingdo jam plaukus, apkloja stogus, seną sudulkėjusį kvartalą paverčia nuščiuvusia, sušalusia,

*Matuzelis – Biblijoje patriarchas, gyvenęs 969 metus (Pradžios 5, 27).

balta dykuma, kurioje gyvena tik jis pats ir pasakų žvėrynas: albinosės antilopės, baltakakliai sniego paukščiai; na, dar vienas kitas fantastiškas žmogus – varjetė hipnotizuotojas misteris Kerėtojas, kino žvaigždė Lakis Rodžersas ir madam Veronika, kuri „Vje Karė" arbatinėje burdavo ateitį. – Sniegą mačiau audringą naktį Kanadoje, – tarė jis, nors šiauriau Ričmondo Virdžinijos valstijoje nebuvo kėlęs kojos. – Mudu su motina pasiklydom kalnuose, o aplink mus krūvom vertėsi sniegas – tonos sniego. Visą savaitę gyvenom ledinėj oloj, kumščiuodavom vienas kitą, kad neužmigtumėm, nes jeigu sniege užmingi, vargu ar bepamatysi dienos šviesą.

– Ir kas tada atsitiko? – paklausė Misurė, įtariai prisimerkusi.

– Darėsi vis blogiau ir blogiau. Mama verkė, o ašaros šalo ant skruostų į ledą – kaip šautuvo kulkos, ir jai visą laiką buvo šalta. – Niekas jos nesušildydavo – nei vilnonės antklodės, nei karštas Elenos punšas. – Kasnakt kalnuose staugė alkani vilkai, o aš meldžiausi... – Garažo tamsoj jis meldėsi ir mokyklos tualete, ir „Nemo" kino salės pirmoj eilėj, užmiršęs magiškoj drobėj besišaudančius gangsterius. – Snigo be galo, ir sunkios pusnys užvertė olos angą, bet, oi... – Įstrigo. Šeštadienio serialo pabaiga – herojus lieka uždarytas kameroj, į kurią lėtai plūsta dujos.

– Ir?

– Ir žmogus raudonu apsiaustu, Kanados gvardietis, mus išgelbėjo... tik mane, nes mama jau buvo mirtinai sušalusi.

Misurė, gerokai pasibjaurėjusi, jį pasmerkė:

– Na ir pasakorius tu.

– Garbės žodis, – tarė jis ir pridėjo ranką prie širdies.

– Aha. Tavo mama mirė ligos patale. Ponas Randolfas sakė.

Regzdamas šią istoriją, Džoelis kažkaip įtikėjo kiekvienu žodžiu: ola, staugiantys vilkai atrodė tikresni už ilgakaklę Misurę, ponią Eimę, dumsią virtuvę.

– Misure, tu neišplepėsi, ką? Kad aš toks melagis?

Ji patapšnojo jam per ranką.

– Aišku, ne, aukseli. Pagalvojus, tai aš gi nė bėdinos istorijos papasakot nemoku. Be to, gražiai meluoji, man patinka klausyt. Mudu sugyvensim šauniai: aš gi vos aštuoneriais metais vyresnė, o tu tai ir į mokyklą ėjai. – Jos balsas buvo kaip ištirpęs šokoladas – šiltas ir švelnus. – Būkim draugai.

– Okei, – tarė Džoelis, kilstelėdamas aukštyn kavos puoduką, – draugaukim.

– O vadink tu mane Su. Su yra mano tikras vardas, ir visi mane taip vadino, kol tėtušėlis paskleidė, kad tai reiškia Misuri – valstiją, kurioj yra Sent Luiso miestas. O tada ponia Eimė ir ponas Randolfas įsikando: Misure šen, Misure ten, kasdien ir perdien. Och! Vadink mane Su.

Džoelis rado landą.

– Ar mano tėvas tave vadina Su?

Ji įkišo ranką į savo dryžuotos suknelės užantį ir ištraukė sidabrinę pudrinę. Atidariusi paėmė žiupsnelį tabako ir įkvėpė savo plačiom šnervėm.

– „Svaigioji gelmė“ – geriausia rūšis.

– Ar jis sunkiai serga – ponas Sansomas? – neatlyžo Džoelis.

– Imk žiupsnelį, – tarė ji tiesdama pudrinę.

Ir jis paėmė – kad tik jos neįžeistų. Rausvi milteliai buvo aitrūs, netikusio skonio, kaip šėtono pipirai; jis nusičiaudėjo, o kai iš akių ištryško ašaros, susigėdęs užsidengė veidą rankomis.

– Tu juokies ar verki?

– Verkiu, – suinkštė jis, ir tai buvo beveik tiesa. – Visi šiuose namuose kurti kaip sienos.

– Aš ne kurčia, aukseli, – tarė Su nuoširdžiai susirūpinusi. – Skauda nugarą, susuka pilvą, bet kurčia nesu.

– Tai kodėl visi taip keistai elgiasi? Vaje, tik paminiu poną Sansomą, pamanytum... pamanytum, kad... Net ir mieste... – Jis pasitrynė akis ir dirstelėjo į Su. – Ir dabar – paklausiau, ar jis sunkiai serga...

Su neramiai žvilgtelėjo į langą, kur prie stiklo glaudėsi figmedžio lapai, tarsi žalios, suklususios ausys.

– Ponia Eimė tau sakė, kad ne per sveikiausias.

Musės vėl susispietė prie cukrinės, sugedęs laikrodis garsiai tiksėjo.

– Jis mirs? – paklausė Džoelis.

Čiuožtelėjo kėdė. Su atsistojusi jau skalavo keptuves kubilėly su šulinio vandeniu.

– Mudu draugai – šaunu, – kalbėjo ji per petį. – Tik neklausinėk manęs apie poną Sansomą. Jį prižiūri ponia Eimė. Klausk jos. Klausk pono Randolfo. Aš su ponu Sansomu neturiu jokių reikalų, net valgyt jam neverdu. Mudu su tėtušėliu turim savo bėdų.

Džoelis spragteldamas uždarė pudrinę ir ėmė tyrinėti jos nepaprastą paviršių. Ji buvo apskrita – iš sidabro nukaltas vėžlio kiautas; po kalkiniu stikliuku dangtį puošė tikra peteliškė – jos sparnai dulsvai švytėjo lyg oranžinė pilnatis. Tokia elegantiška dėžutė, pamanė jis, negalėjo būt skirta tabakui, tik rętoms, meilės aromatu dvelkiančioms auksinėms pudroms.

– Taigi, turim savo bėdų.

– Su, – tarė jis, – kur tu ją gavai?

Ji klūpojo ant grindų ir tyliai keikėsi, semdama iš krosnelės pelenus. Liepsna raibuliavo jos juodame veide, geltonais žiburėliais šokčiojo akutėse, kurios dabar klausiamai dirstelėjo.

– Dėžutę? Ponas Randolfas kažkada per Kalėdas padovanojo. Pats ją padarė; kokių tik gražių blizgučių jis nepridaro.

Džoelis nustėręs pagarbiai čiupinėjo pudrinę: nepatikėtum, kad ne pirktinė. Raukdamasis prisiminė varganą savo paties meistravimą: kaklaraiščių pakabą, įrankių dėžutę ir kitus daiktus – kokie jie apgailėtini. Guodėsi mintimi, kad pusbrolis Randolfas, ko gero, būsiąs vyresnis, nei jis manė.

– Naudodavau skruostų dažams, – tarė Su, žengdama atsiimti savo lobio. Prieš įsikišdama atgal į užantį, dar kartą uostelėjo. – Bet, sakau, į Nun Sitį nebenukanku (dvejus metus nebuvau), tai pravers „Svaigiajai gelmei“ sausai išlaikyt. Kam gi dažytis, jei aplinkui nėra vyrų, kurie domintų... nėra. – Jai žvelgiant į saulės šlakelius ant linoleumo, veidą iškreipė gaiži mina. – Tas Kegas Braunas, kuris sėdo už grotų dėl to, kad mane nuskriaudė, tikiuosi, kad jis dabar saulės kepinamas devyniasdešimties svarų kirtikliu mosuoja. – Ir, tarsi skaudamą, ji palietė savo ilgą kaklą. – Ką gi, – atsiduso, – eisiu verčiau pas tėtušėlį: nunešiu jam kukurūzų paplotėlių ir melasos, turbūt jau visai išalko.

Džoelis apatiškai žvelgė, kaip ji atlaužė gabalą kukurūzų duonos ir pripylė pusę stiklainio tirštos melasos.

– Kodėl tau nepasidarius laidynės ir nepašaudžius paukščių? – pasiūlė.

– Mane tikriausiai tuoj tėtė pasikvies, – atsakė jis. – Ponia Eimė sakė, pažiūrės, tai geriau aš čia pabūsiu.

– Ponui Randolfui patinka negyvi paukščiai su gražiom plunksnom. Ką tu čia tupėsi tamsioj virtuvėj? – Ji basa be garso nuėjo. – Ateik į pamaldas, girdi?

Iš ugnies teliko žerplėjančios žarijos, ir kol sugedęs laikrodis dar vis tiksėjo kaip ligota širdis, saulės šlakai ant grindų plėtėsi ir blausėsi; išmarginę sienas figlapių šešėliai išbrinko į didžiules virpančias dėmes – lyg krištoliniai medūzų kūnai. Po stalą šmaižiojo musės, trynė savo nenustygstančias kojeles, zvimbčiojo palei Džoelio ausis. Kai po

dviejų valandų, kurios prailgo kaip penkios, jis pakėlė laikrodį, tas kaipmat nutilo ir virtuvėje viskas apmirė; sulankstytos rodyklės rodė dvidešimt po trijų – tuščią, įklimpusį begalinės popietės vidurį. Ji nesirodė. Džoelis pirštais praarė plaukus. Ji nesirodė – tai kažkokia kvaila suktybė.

Nuo ilgo stingulio jam buvo nutirpusi koja – sausai dygčiojo, kai jis atsistojo ir nuklibikščiavo iš virtuvės į koridorių, gailiai šaukdamas:

– Ponia Eime, ponia Eime!

Praskleidęs violetines užuolaidas, įžengė į blausiai apšviestą, nuogą, išblizgintą patalpą, tiesiai priešais savo atspindį, vilnijantį išskidusiame veidrodžio stikle; jo beformis veidas ten buvo plačiaburnis ir vienaakis, lyg nuo karščio patižęs vaškinis atvaizdas; iš lūpų teliko padūmavęs siūlelis, o akys – išsprogę burbulai.

– Ponia Eime... Kas nors atsiliepkit!

Mokykliniam vadovėly Džoelis buvo skaitęs, kad Žemė kadaise galėjusi būti baltai įkaitęs rutulys, kaip saulė; ir štai, stovėdamas kaitros nusvilintam sode, jis tą prisiminė. Į sodą pateko taku apėjęs aplink namą nuo fasado ir pralindęs pro susipynusių šakų mūrą. O čia, peraugusioj tankmėj, vieni augalai stiebėsi jam virš galvos, kiti baidė smigiais dygliais; po atsargiai dedamais padais traškėjo saulės suraityti lapai. Išdžiūvusios, susiraizgiusios piktžolės želė iki juosmens. Dusino alsūs vasaros, saldžių krūmynų, juodos žemės kvapai; tylą gėlė ryzgus kamanių dūzgesys. Jis beveik negalėjo pakelti akių, nes dangaus žydrumas tiesiog plieskė ugnim. Virš sodo kylanti namo siena stūksojo tarsi geltona uola, vijoklinės vynuogės lopai buvo žaliai įrėminę visus aštuonis viršutinius langus.

Trempdamas stangrų atvašyną, Džoelis prasibrovė prie pat namo. Iš nuobodulio sumanė pažaisti „Šantažą“ – tokį šnipinėjimo žaidimą, kurį, nebeprasimanydami nieko geresnio, žaisdavo „Slaptojo devyneto“ nariai. Nauja-

jame Orleane „Šantažui“ tikdavo tik tamsus metas, nes dienos šviesoj žaidėjas gali pražūti – mat jam reikia prisėlinti prie svetimo namo ir nepastebėtam pažvelgti vidun pro langą. Ko tik neprisižiūrėdavo Džoelis per tuos pavojingus vakarinius reidus – kartą stebėjo nuogut nuogutėlę mergaitę, šokančią valsą grojant gramofonui; matė, kaip sena dama krito negyva, pūsdama žvakučių mišką ant gimtadienio torto; o keisčiausia buvo regėti du suaugusius vyrus, stovinčius bjauriame kambarėlyje ir besibučiuojančius.

Skalių Laukymės svetainė užėmė visą pirmo aukšto sieną; jos pritemusį, apleistą vidų beveik visą užstojo auksinės draperijos su atlaso kutais, bet Džoelis, prisiplojęs nosimi prie stiklo, įžvelgė solidžius krėslus, susibūrusius kaip turtingos našlės apie arbatos staliuką; taip pat paauksuotą aksominę alyvų spalvos kušetę, ampyro stiliaus sofą prie marmurinio židinio ir vieną iš trijų spintelių (kitos dvi vos matėsi), su spindinčiom porceliano statulėlėm, dramblio kaulo vėduoklėm ir kitom brangiom senienom. Tiesiai prieš jį ant stalo buvo japoniška pagoda ir išpuošta „piemenėlių“ lempa su gaubtu it pelargonijos žiedu ir nuo jo karančiomis prizmelėmis – krištoliniais varvekliais.

Jis atšlijo nuo lango ir perėjo per sodą į gluosnio paunksmę. Akino tvieskiantis deimantinės popietės žėrėjimas, jis visas blizgėjo prakaitu kaip išsitepęs kūną imtynininkas; tokia šutra turėtų pratrūkti. Už sodo pragydo gaidys – liūdna, sielvartinga gaida, kaip traukinio švilpukas gūdžią naktį. Traukinio. Džoelis panūdo sėdėti dabar traukiny, nešančiame tolyn nuo čia. O, kad bent galėtų pasimatyti su tėvu! Ta Eimė – bjauri sena boba. Visos pamotės tokios. Na, tegul tik pabando jį paliesti. Jis jai kaipmat tars porą žodelyčių, dievaži. Drąsos nepristigs. Kas gi pernai spalio mėnesį sutalžė į miltus Semį Silversteiną? Bet ką ten, Semis buvo neblogas berniokas. Kažin kokią išdaigą dabar Semis krečia? Greičiausiai

sėdi „Nemo“ kine, kimšdamas kukurūzų traškučius; taip, ten jį ir rastum, nes šiuo metu turi būti rodomas tas siaubo filmas, kur kvanktelėjęs mokslininkas Lakį Rodžersą paverčia kraugere gorila. Tokį filmą tenka praleisti. Velniava! O gal vis dėlto leistis į kelią? Galgi būtų smagu turėti rylą ir beždžioniukę. O jeigu ne, pardavinėt gazuotą vandenį: juk jeigu jis taip mėgsta gazuotą vandenį su ledais, turėtų mokėt pagaminti. Velniava!

– Tra-ta-ta-ta, – tratindamas kulkosvaidžiu, jis puolė penkias nulūžusias verandos kolonas. Ir ten, tarp kolonų ir tankių rykštenių, aptiko varpą. Tokie varpai vergovės metais kviesdavo iš laukų darbininkus; metalas buvo apsitraukęs žaliais pelėsiais, o pastovas supuvęs. Pakerėtas jis atsitūpė kaip indėnas ir kyštelėjo galvą į pražiotą varpo kiaurymę: karojo gausi sutriušusių voratinklių korpija, žalias driežiukas, mitriai skuodęs surūdijusia ertme, kryptelėjo, kyštelėjo liežuvėlį ir įsmeigė mažytes akutes į Džoelį, kuris paniškai šastelėjo atgal.

Atsistojęs pažvelgė į geltoną namo sieną ir ėmė spėlioti, kurie langai yra jo kambario, jo tėvo, pusbrolio Randolfo. Tada ir išvydo keistąją damą. Ji laikė praskleidusi kairiojo kampinio lango užuolaidas ir šypsodamasi linksėjo jam, tarsi sveikindamasi ar pritardama; bet Džoeliui ji buvo visai nepažįstama: miglotas veidas, praskidę zefyriniai bruožai jam priminė jo paties dūminį atspindį raibuliuojančiame veidrodyje. O balti jos plaukai atrodė kaip istorinio personažo perukas: aukšta pompadur šukuosena su putniom įvijom sruogelėm. Džoelis visai neįsivaizdavo, kas ji, bet jos ūmus pasirodymas visą sodą tarsi užkerėjo: ant jurgino tupįs drugelis liovėsi plakęs sparnais, o ausį rėžiantis kamanių *fa* virto negirdimu dūzgesiu.

Kai užuolaida staiga užkrito ir veidas dingo, Džoelis atsipeikėjęs žengtelėjo atatupstas ir atsitrenkė į varpą: kaitrią tylą perskėlė kimus, braškus dūžis.

3

– Viešpatie! – BUMBT. – Viešpatie! – BUMBT. – Nenoriu važiuoti velnio karietoj... noriu važiuoti tik su Tavim!

Su minkė muziką iš mažytės armonikos, trepteldama pėda į išklibusias trobelės verandos grindis.

– Velnias verkia ir vaitoja, kad su juo aš nevažiuoju. – Pratisas šauksmas: grėsmingam jos burnos kratery sužybčiojo aukso kraštelis, o maža, paštu užsakoma armonikėlė gniaužėsi ir plėtėsi kaip perlamutru aptaisyti klostyto popieriaus plaučiai. – Kad su juo aš...

Jau kurį laiką šeivamedyje įsitaisęs paukštis šaižiai pranašavo lietų, o saulė buvo palaidota žemai slenkančių tropinių debesų, kurie kaupėsi danguj į milžinišką pilką kalną.

Jėzus Feveris sėdėjo supamajam krėsle, sukaltam iš statinės šulų, apkamšytas gražiomis vatinių lopų pagalvėlėmis; jo pagarbus falcetas virkavo kaip laužyta okarinos gaida, kartais, pakėlęs rankas, jis glebiai, be garso suplodavo.

– ... nevažiuoju!

Atsisėdęs ant šungrybiais apaugusio kelmo prie pat verandos, Džoelis skaidė dėmesį Su vakaruškai ir kintančiam orui; nuščiuvęs kiemas prieš artėjančią vasaros audrą buvo pritvinkęs sustingusio siautulio, ir aplink verandą lyg pobūvio žibintai surikiuoti aprūdiję kibirai su skarotais papartčiais nežemiškoj blizgioj šviesoj atrodė nutvieksti iš vidaus žalsvų liepsnelių. Pro krūmų stiebus dvelkiąs drėgnas vėjelis nešė mišrius kvapus: lietaus, pušų ir birželio gėlių, žydinčių toli laukuose. Trobelės durys atsilapojo, užsitrenkė, o toliau slopiai sutrinksėjo uždaromos Laukymės langinės.

Su išspaudė pretenzingą baigiamąjį akordą ir padėjo armoniką į šalį. Savo neklusnius plaukus buvo išblizginusi briliantinu, o vietoj taškuotos kaklaskarės ryšėjo nusišėrusį raudoną kaspiną. Jos balta suknelė buvo daug kur suadyta

įvairiaspalviais siūlais, ausis puošė brangakmenius imituojantys auskarai.

– Jei kamuoja troškulys ir vandens nėra, MELSKIS ponui Dievui, melskis, ir gana. – Ištiesusi rankas, tarsi žengdama lynu, ji išėjo į kiemą ir ėmė žirglioti aplink Džoelio kelmą. – Jei įsimylėjai, bet iširo jūs pora, MELSKIS ponui Dievui, melskis, ir gana.

Aukštose muilamedžių viršūnėse vėjas plūdo lyg srauni upė, kurios tėkmės pagauti lapai plakėsi kaip dangaus pakrantės puta. Pamažu žemė ėmė atrodyti panirusi giliai tamsiam vandeny. Paparčiai vilnijo tarytum jūržolės, trobelė slaptingai dunksojo kaip nuskendusio galeono liekana, o Su, lipšniai ir įsiteikiamai gracinga, tegalėjo būti – kaip manė Džoelis – seno nuskendusio pirato nuotaka undinė.

– Jeigu tu išalkęs ir valgyti nėra, MELSKIS ponui Dievui, melskis, ir gana.

Per kiemą atstriuoksėjo geltona raina katė ir mitriai liuoktelėjo Jėzui Feveriui į sterblę; ją Džoelis jau buvo matęs tūnančią sodo alyvoj. Užsiropštusi seniui ant peties, ji meiliai trynėsi savo galinga terle į geibų skruostą, rusvas akis išsproginusi į Džoelį; murkė, kai negras glostė dryžuotą papilvę. Be katiliuko Jėzaus Feverio kiaušas buvo kaip nublizgintas metalo sviedinys, tik vietomis dar želė sutrūniję gaurų kuokšteliai; juodas dukslus kostiumas buvo apdribęs jo kaulelius kaip maišas, batelius avėjo mažyčius, oranžinės odos. Pamaldų dvasia jį didžiai jaudino, o kartkartėmis, suėmęs pirštais, sutrimituodavo nosimi, sviesdamas išskyras į paparčius.

Ritminga Su progiesmiu šaukiamų frazių grandinė kilo ir krito kaip jos trepsintis padas, mataruodami žaižaravo auskarai.

– Išklausyki, Viešpatie, mūsų maldų, nenusigręžki nuo mūsų bėdų...

Tolumoje be garso sužaibavo, paskui jau arčiau dangų perskrodė spiginantis drakonas ir netrukus tingiai nugar-

mėjo perkūnas. Bentamų veislės gaidelis nukūrė slėptis į pašiūrę, dangum pralėkė trikampis pulkas varnų.

– Man šalta, – verkšleno Jėzus. – Koja ištino nuo lietaus. Šalta... – Jo sterblėj drybsojo susirangiusi katė, ant kelio nuleidusi galvą it nuvytusį jurgino žiedą.

Auksinio Su danties žybsėjimas staiga užgulė Džoeliui širdį, kuri ėmė sunkiai daužytis krūtinėje, nes jis priminė jam mirksinčią neono reklamą: „R. R. Oliverio laidotuvių biuras". Tamsa. „R. R. Oliverio laidotuvių biuras". Tamsa. „Vargana kontora, bet nors nelupa kažin kiek", – pasakė Elena, stovėdama priešais vitriną, kur po elektrinėmis raidėmis, siūlančiomis pigų, bet padorų prieglobstį pakeliui į karalystę ir šlovę, nesveikai mėlo gladiolių vėduoklė. Štai vėl jis užrakino duris ir išmetė raktą: visuotinis suokalbis – netgi tėvas prieš jį nusistatęs, net ir Dievas. Iš jo buvo niekingai pasityčiota. Tik jis nežinojo, ką dėl to kaltinti. Jautėsi atskirtas, visai pasimetęs – akmenėlis ant supuvusio kelmo; jo niekas nesiejo su šeivamedžio lapija, kaskadomis krentančia ant žemės, arba toliau stačiai kylančiu įmantriu Laukymės stogu.

– Man šalta. Noriu apsiklot lovoj. Bus audra.

– Patylėk, tėtušėli.

Tada atsitiko neįprastas dalykas: lyg pagal paslėpto lobio planą Su atmatavo tris žingsnius sunykusio rožės krūmo link ir, pakėlusi suraukta veidą, nusimetė nuo kaklo raudonąjį kaspiną. Jos kaklą lyg purpurinės vielos lankelis juosė siauras randas; ji lengvai perbraukė per jį pirštu.

– Kai Kegas Braunas bus paleistas, pasiųsk jį, Viešpatie, bjauraus skaliko kaily, seno skaliko, su kuriuo nieks nesiterlioja, o visi uja.

Tarytum nuožmus vanagas būtų nėręs žemyn ir išplėšęs Džoeliui akių vokus, be kurių jis negalėjo atitraukti žvilgsnio nuo jos kaklo. Su. Gal ir ji kaip jis, gal ir prieš ją pasaulis nusistatęs. Neduok Dieve įsitaisyti tokį randą. Tačiau ką gali padaryti, kai iš vienos pusės visada gresia

pavojus, o iš kitos tyko klasta. Nieko negali. Ničnieko. Jam per nugarą perbėgo šiurpas. Viršuj sudundėjo griaustinis. Sudrebėjo žemė. Jis nušoko nuo kelmo ir tekinas pasileido namo link, plevėsuodamas išsipešusiais marškiniais; bėk, bėk, bėk, sakė jam širdis, tik staiga keberiokšt! – stačia galva į erškėčius. Nutiko nei šis, nei tas. Juk matė tuos erškėčius, žinojo, kad tai kliūtis, ir vis tiek tarytum tyčia parkrito į juos. Bet geliantys įdrėskimai lyg ir apvalė jį nuo sumaišties ir širdperšos, kaip kad fanatiškuose kultuose, sukeldamas sau skausmą, žmogus neva išvaro iš sielos velnią. Matydamas užuojautą Su veide, kai ji padėjo jam atsistoti, pasijuto esąs kvailys: juk ji vis dėlto jo draugė, ir jam nėr ko bijoti.

– Ak tu, išdykėli, – nepiktai barėsi ji, traukiodama dyglius jam iš kelnių, – kaipgi tu taip negražiai darai? Įžeidei mane ir tėtušėlį.

Paėmusi už rankos, nusivedė jį į verandą.

– Chi chi chi, – krizeno Jėzus, – kad aš taip pargriūčiau, kaulų nebesusirinkčiau.

Su pasiėmė armoniką ir, atsirėmusi į verandos stulpą, atsainiai užgrojo neaiškią, nedarnią melodiją. O jos senelis vaikišku meilikaujančiu progiesmiu apmaudžiai kartojo savo skundą: jis mirsiąs nuo šalčio, bet kam tai rūpi – niekam nė motais, gyvens jis ar mirs; ir kodėl gi Su nepaguldo jo į šiltą guolį ir nepalieka ramybėj? Juk šventadienio pareigą jis jau atliko; žiaurūs esą žmonės šiam pasauly ir beširdiškas jų elgesys.

– Nutilk ir nulenk galvą, tėtušėli, – tarė Su. – Šitą sueigą pabaigsim kaip dera. Sukalbėsim Jam savo maldas. Džoeli, aukseli, nulenk galvą.

Trio verandoje buvo figūros medžio raižiny: senolis puikių pagalvių soste, geltonas gyvulėlis jo sterblėj ramiai žvelgia į mažąjį tarną, palinkusį prie šeimininko kojų blėstančioj šviesoj, o juodos, tiesios kaip strėlė dukters rankos pakeltos virš visų, tarsi palaiminti.

Bet Džoelio sąmonėj malda nesusidėstė – nerado žodinės raiškos, nes visos jo maldos, išskyrus vieną, būdavo paprasti konkretūs prašymai: Dieve, duok man dviratį, peiliuką su septyniom geležtėm, dėžutę aliejinių dažų. Tiktai kaip, kaip galima sakyti tokį nekonkretų, tokį beprasmišką dalyką: Dieve, padaryk, kad mane mylėtų.

– Amen, – sušnibždėjo Su.

Ir tą akimirką kaip ūmus atodūsis prapliupo lietus.

4

– Ar negalima detaliau? – paklausė Randolfas, vangiai pildamas į taurę cheresą. – Ji buvo stora, aukšta, liesa?

– Sunku pasakyt, – tarė Džoelis.

Anapus, tamsoje, lietus įžambiai skalbė stogą, bet čia žibalinės lempos netgi tamsiausioj kertėj verpė sodrios šviesos tinklus, o virtuvės langas atspindėjo sceną kaip auksinis veidrodis. Kol kas pirmoji Džoelio vakarienė Laukymėje ėjo sklandžiai. Jis jautėsi labai laisvai su Randolfu, nes tas, išsisėmus pašnekesiui, kaskart surasdavo temą, kuri trylikmečiui berniukui buvo ir įdomi, ir glostė savimeilę: Džoelis manė itin gerai pasamprotavęs apie tai, „Ar Marse gyvena žmonės?“, „Kaipgi egiptiečiai iš tikrųjų padarydavo mumijas?“, „Ar dar yra laukinių, renkančių savo priešų galvas?“ ir kitomis šnekamosiomis temomis. Mįslingąją damą Džoelis paminėjo veikiausiai dėl to, kad buvo padauginęs chereso (neskanaus, bet teikiančio šansą tikrai pasigerti... na, jau Semui Silversteinui tai turės ką parašyti!.. tris taureles išmaukė).

– Kaitra, – tarė Randolfas. – Saulės poveikis nuogai galvai kartais sukelia nedideles haliucinacijas. Ojojoi, taip. Kartą prieš keletą metų, gaivindamasis sode, sakyčiau, visai aiškiai mačiau, kaip saulėgrąža pavirto veidu – tokio mažo pramuštgalvio boksininko, kuriuo kadaise žavėjaus,

meksikiečio, vardu Pepė Alvaresas. – Jis mąsliai sugniaužė smakrą ir suraukė nosį, tarsi parodydamas, jog šis vardas jam kelia ypatingas asociacijas. – Mane šis potyris taip apstulbino, kad aš nupjoviau tą žiedą ir suspaudžiau knygoje; netgi dabar, jį aptikęs, imu vaizduotis... Bet juk tai nei šis, nei tas. Tikrai nuo saulės. Eime, ką tu manai, mieloji?

Eimė, įbedusi nosį į savo lėkštę, gąsliai pakėlė galvą.

– Nebenoriu, ačiū, – tarė ji.

Randolfas, dėdamasis pasipiktinęs, suraukė kaktą.

– Kaip įprasta, skina žydras užmaršties gėleles.

Jos siauras veidas iš malonumo sušvelnėjo.

– Gražbylingas šėtonas, – tarė ji, ir beribiu susižavėjimu spindinčios akys tą akimirką atrodė beveik gražios.

– Taigi pradėkim iš pradžių, – pasakė jis ir atsiriaugėjo. („*Excusez-moi, s'il vous plaît*[*]. Vignos žirniai, suprantat, nevirškinamas dalykas".) Elegantiškai pakštelėjo sau per lūpas. – Taigi, ką aš čia sakiau, ak taip... Džoelis nesileidžia įtikinamas, jog mes Laukymėje nelaikom dvasių.

– Aš taip nesakiau, – paprieštaravo Džoelis.

– Misurės plepalai, – ramiai konstatavo Eimė. – Ta mergšė kupina negriškų paikysčių. Prisimeni, kaip ji visiems iki vieno viščiukams nusuko sprandus? Oi ne, čia nėra ko juoktis. Aš kartais pagalvoju, kas atsitiks, jeigu jai šaus į galvą, kad jo siela tūno viename iš mūsų.

– Kego? – paklausė Džoelis. – Jūs sakot, Kego siela?

– Tai bent! – sušuko Randolfas ir diskretiškai sukikeno kaip senmergė. – Jau sužinojai?

– Tai visai nejuokinga, – pasipiktinęs tarė Džoelis. – Jis bjauriai su ja pasielgė.

– Randolfas išdykauja, – įsiterpė Eimė.

– Tu mane žemini, angele.

– Visai nejuokinga, – pakartojo Džoelis.

[*] Prašau atleisti (*pranc.*).

Primerkęs vieną akį, sukdamas iškeltą chereso taurę, Randolfas stebeilijo į jos metamus gintarinės šviesos stipinus.

– Nejuokinga, oi ne. Bet ta istorija savotiškai įdomi: norėtum išgirsti?

– Nėra reikalo, – tarė Eimė. – Vaiko ir taip jau liguista vaizduotė.

– Visų vaikų liguista vaizduotė: jie tik tuo ir žavūs, – tarė Randolfas ir nedelsdamas pradėjo: – Tai atsitiko daugiau kaip prieš dešimtmetį, šaltą, labai šaltą lapkritį. Tuo metu pas mane dirbo toks stuomeningas žaliūkas, puikaus sudėjimo, odą turėjo pelkių medaus spalvos.

Randolfo balso keistumas iš pat pradžių buvo kritęs Džoeliui į ausį, tačiau tik dabar jam toptelėjo, kur čia šuo pakastas: Randolfas šnekėjo be jokio akcento, jo vangaus balso neteršė tarmybės, bet jame skambantys emociniai niuansai, dygi sarkastiška gaida darė jį ryškiai individualų.

– Tačiau protelio buvo minkštoko. Minkštapročiai, neurotikai, nusikaltėliai, galbūt ir menininkai turi dvi bendras savybes: nenuspėjamą būdą ir iškrypusį naivumą. – Jo mina tapo smagiai svajinga, tarsi, pasakęs neprilygstamą mintį, būtų dar klausęsis, kaip ji nuaidi jo galvoje. – Tokie žmonės panašūs į kinišką dėžutę: prisimeni? – ją atidaręs, viduj randi antrą, paskui kitą, dar vieną, kol galop... atklebeni paskutiniosios dangtį ir randi... kokį netikėtą slėpinį.

Jis šyptelėjo ir gurkštelėjo chereso. Paskui iš balsvos šilkinės pižamos švarko kišenės išsitraukė cigaretę ir brūkštelėjo degtuką. Cigaretė turėjo keistą, vaistinį kvapą, tarsi tabakas būtų ilgai mirkytas aitrių žolių ekstrakte: toks kvapas išduoda astmos apgultus namus. Kai Randolfas, išpūsdamas dūmų žiedą, suapvalino lūpas, jo talku išpudruotas veidas staiga įgijo aiškų pavidalą – jį, regis, sudarė vieni skrituliai: nors nestoras, buvo apskritas kaip skatikas, glotnus ir neapžėlęs, dvi raustelėjusios skritės puošė

skruostus, o nosis atrodė suplota, tarsi kadaise gavusi smarkų ir piktą smūgį kumščiu; švelnūs šviesutėliai plaukai gelsvom vaikiškom garbanėlėm krito ant kaktos, o moteriškos, viena nuo kitos nutolusios akelės švytėjo kaip žydri stiklo burbuliukai.

– Taigi Kegas ir Misurė įsimylėjo vienas kitą, ir mes surengėm čia vestuves, nuotaką aprengę šeimos nėriniais...

– Atrodė ne prasčiau už baltaodę, pasakyčiau, – tarė Eimė, – kaip paveiksliukas.

– Bet jeigu jis buvo pamišęs.... – pratarė Džoelis.

– Ji ne iš tų, kurios mąsto, – atsiduso Randolfas. – Tiesa, tada ji tebuvo keturiolikmetė, dar vaikas, bet užsispyrusi kaip ožka: tekėsianti, ir viskas. Na ir ištekėjo. Povestuvinei savaitei užleidom jiems kambarį šitam name, o kieme leidom smagintis su draugais.

– O mano tėtė... buvo tose vestuvėse?

Randolfas, abejingai žvelgdamas, pakštelėjo pelenus ant žemės.

– Bet štai vieną vakarą, labai vėlai... – Mieguistai nuleidęs vokus, pirštu apvedė taurės briauną. – Gal Eimė kartais prisimena, kaip *originaliai* aš pasielgiau, kai mes išgirdom Misurės riksmą?

Eimė negalėjo apsispręsti, prisimena ar ne. Dešimt metų vis dėlto nemažas laiko tarpas.

– Sėdėjom svetainėje, kaip ir dabar, nepameni? Ir aš pasakiau: tai vėjas. Aišku, žinojau, kad ne. – Jis nutilo ir įsiurbė žandus, tarsi prisiminimas būtų taip subtiliai juokinęs, kad lygaus veido išlaikyti nebuvo įmanoma. Jis nusitaikė smiliumi į Džoelį ir iškėlė nykštį. – Taigi įdėjau į pianolą volelį, ir ėmė skambėti „Indėnų meilės šauksmas“

– Kokia graži daina, – tarė Eimė. – Tokia liūdna. Nežinau, kodėl man nebeleidi pasiklausyti pianolos.

– Kegas perpjovė jai gerklę, – pasakė Džoelis, pagautas panikos – nebesugraibydamas painios Randolfo pasakojimo

gijos, tarsi būtų bergždžiai stengęsis iššifruoti užsienietišką šneką; jautėsi apmaudžiai atstumtas, kai jau buvo suartėjęs su Randolfu. – Aš mačiau randą, – tarė jis ir kone rėkte išrėkė: – Štai ką Kegas padarė!

– Aha, tikrai taip.

– Ji skamba šitaip, – ir Eimė suniūniavo: – Kai tave šaukiu, ū-hū, de da dum de da...

– ligi pat ausų; sugadino rožėm išpuoštą antklodę, kurią siuvinėdama mano prosenelė Tenesyje akių neteko.

– Su sako, kad jis surakintas grandinėmis, ir tikisi, kad niekada neišeis: prašė Dievo, kad paverstų jį senu šunim.

– Rodos, atsakas skamba „da de de da"... Ne visai tokia melodija, ką, Randolfai?

– Truputį ne ta gaida.

– O kaip turi būti?

– Visai neįsivaizduoju, angele.

– Vargšė Su, – tarė Džoelis.

– Visi mes vargšai, – pridūrė Randolfas, vangiai pildamas cheresą.

Prie lempų cilindrų sparnais godžiai glaudėsi naktiniai drugiai. Ties krosnimi lietus sunkėsi pro stogą, slogiai monotoniškai lašėdamas į tuščią anglių kibirą.

– Tokie štai dalykai atsitinka, kai lendi į mažiausiąją dėžutę, – konstatavo Randolfas, kai aitrūs jo cigaretės dūmai nuvinguriavo prie Džoelio, kuris diskretiškais mostais ginė juos nuo savęs.

– Kaip norėčiau, kad tu leistum man pagroti pianola, – ilgesingai pasakė Eimė. – Bet tu tikriausiai nesupranti, kaip man tai malonu, kokią teikia paguodą.

Randolfas atsikrenkštė ir šyptelėjo – skruostuose įsispaudė duobutės. Jo veidas atrodė kaip apvalus prisirpęs persikas. Jis buvo kur kas jaunesnis už savo pusseserę: na, gal įpusėjęs ketvirtą dešimtį.

– Mes dar taip ir neišgujom ponaičio Nokso vaiduoklio.

– Ten buvo ne vaiduoklis, – sumurmėjo Džoelis. – Nėra jokių tokių dalykų: ten buvo tikra gyva dama, ir aš ją mačiau.

– Na tai kaipgi ji atrodė? – paklausė Eimė, bet iš tono jautėsi, kad jos mintys krypsta į žemiškesnius dalykus. Džoeliui tai priminė Eleną ir motiną: jos irgi prabildavo tokiu tolimu balsu suabejojusios jo žodžiais, leisdamos jam pasakoti tik dėl ramybės. Jį staiga vėl persmelkė kaltės jausmas: melagis – taip mano jie abu, Eimė ir Randolfas, – apsigimęs melagis; ir su šia mintimi jis ėmė kebliai regzti detales: jos akys buvusios grobuoniškos – klaikios raganos akys, šaltos ir žalios kaip jūros dugnas šiaurės ašigaly; jos blyškus, žiemiškas, iš ledo nukaltas veidas buvęs visai kaip Sniego Karalienės, o baltų plaukų kuodas ant galvos pūpsojęs it vestuvinis tortas. Ji kvietusi jį riestu pirštu, kvietusi...

– Vaje, – tarė Eimė, kramsnodama gabalėlį marinuoto arbūzo. – Tu tikrai matei tokią žmogystą!

Kalbėdamas Džoelis nejaukiai pastebėjo smagią, pralinksmėjusią jos pusbrolio miną: anksčiau, kai jis glaustai nusakė tą įvykį, Randolfas klausėsi abejingai – kaip seno anekdoto, atrodė, kad jam visa tai kažkaip iš anksto buvo žinoma.

– Žinai, – pratarė Eimė ir sustabdė arbūzo gabalėlį pakeliui iš lėkštės į burną, – Randolfai, ar tu?.. – Ji nutilo ir sužvairakiavo į glotnų, pralinksmėjusį veidą persiką. – Tai tikrai panašu į...

Randolfas po stalu jai įspyrė – taip mikliai, kad Džoelis būtų ir visai nepastebėjęs, jeigu Eimė nebūtų sukėlusi tokios isterijos: ji šastelėjo atgal, tarsi kėdę būtų sudrebinęs žaibas, ir prisidengusi akis pirštinėta ranka, graudžiai suriko:

– Gyvatė maniau gyvatė įkando po stalu palindo įkando man koją kvaily neatleisiu įkando širdis man gyva-

tė... – Vienas per kitą tratantys kartojami žodžiai ėmė rimuotis, gausti nuo sienos lig sienos, kur virpėjo milžiniški drugių šešėliai.

Džoelį sukaustė vidinė tuštuma, manė, čia pat prileisiąs į kelnes, norėjo pašokti ir bėgti – kaip pas Jėzų Feverį. Bet šį kartą to padaryt negalėjo. Tad įsmeigė akis į langą, kur figlapiai šlapiai barbeno vėjo nešamą žinią, ir visomis galiomis ėmė ieškoti tolimojo kambario.

– Tuoj pat liaukis, – įsakė Randolfas neslėpdamas pasišlykštėjimo. Bet kai ji vis dar negalėjo susivaldyti, jis ištiesė ranką ir sušėrė jai per burną. Tada ji palengva pritilo, tik žagčiodama verkė.

Randolfas rūpestingai suėmė jai už alkūnės.

– Jau geriau, angele? – paklausė. – Oi, kaip tu mus išgąsdinai. – Žvilgteldamas į Džoelį, pridūrė: – Eimė labai jautrių nervų.

– Labai, – pritarė ji. – Aš tiesiog pamaniau... Tikiuosi, mes nesugadinom vaikui nuotaikos.

Tačiau pro storas Džoelio kambario sienas Eimės balsas nebeprasiskverbė. Jau kurį laiką jis nebesurasdavo tolimojo kambario; tai visada būdavo sunku, bet ypač per pastaruosius metus. Tad buvo gera vėl išvysti senus draugus. Visi jie čia buvo, taip pat ir misteris Kerėtojas su tamsiai raudona pelerina, ispaniška skrybėle su plunksna ir žvilgančiu monokliu, o dantis visus turėjo iš gryno aukso, – elegantiškas džentelmenas, nors ir linkęs paburnoti pro lūpų kertę, ir artistas, didis fokusininkas; Naujajame Orleane dukart per metus jis pasirodydavo su varjetė ir išdarinėdavo visokius kraupius fokusus. Taip juodu ir susidraugavo. Kartą jis pasikvietė Džoelį iš publikos ant scenos ir iš jo ausų kaip niekur nieko pririnko pilną krepšį cukraus vatos; nuo tada po mažosios Anės Rozos Kuperman misteris Kerėtojas yra labiausiai laukiamas svečias tame kambaryje. Anė Roza buvo žavutėlė mergaičiukė. Ji turėjo juodus kaip anglis plaukus ir tikrą solidžią šukuoseną. Sekmadieniais mo-

tina aprengdavo ją vien baltutėliais drabužiais, nuo galvos iki kojų. Iš tikrųjų Anė Roza buvo tokia išpuikusi ir atžari, kad net klausiama jam neatsakydavo, bet čia, tolimajame kambaryje, jos žavus balselis čiauškėjo be paliovos: „Aš tave myliu, Džoeli. Myliu pūdą, myliu toną ir glaudžiu tave prie šono". O dar vienas nuolatinis svečias kone kaskart pasirodydavo naujame asmenyje; tai yra vis kitais drabužiais, kita išvaizda – kartais jis būdavo cirko galiūnas, kartais šaunus milijonierius, bet pavardę visad turėdavo tą pačią: Edvardas R. Sansomas.

Randolfas tarė:

– Ji siekia keršto, geraširdiškai nusileisiu ir ištversiu keletą pragariškų pianolos muzikos minučių. Džoeli, būk geras, padėk atnešti lempas.

Kaip ir pačią virtuvę, misterį Kerėtoją bei Anę Rozą Kuperman pasiglemžė tamsa, kai paimtos lempos per priebutį keliavo į svetainę.

Neregimi šmėklos pirštai regtaimo ritmu šokčiojo ant pageltusių klavišų, šventiški melodijos „Virš bangų" garsai švelniai virpino krištolines kandeliabro apvado prizmeles. Eimė sėdėjo ant pianisto kėdutės, savo išbalusį veidelį aušindama mėlyna nertine vėduokle, paimta iš senienų spintelės, ir sustingusiu žvilgsniu stebėjo mechaninį pianolos klavišų dunksėjimą.

– Tai šventinis maršas, – tarė Džoelis. – Kartą per Užgavėnių karnavalą važiavau ant platformos, prisitaisęs ilgą juodą kinišką kasytę, tik toks girtuoklis ją nutraukė ir vidury gatvės ėmė vanoti savo draugužę.

Randolfas kušetėje pasislinko prie Džoelio. Ant pižamos jis buvo užsivilkęs dryžuotą kimono su plačiom rankovėm, o savo putlias kojas susiveržęs išdirbtos odos sandalais, kuriuose žvilgėjo poliruoti nagai. Iš arti nuo jo dvelkė subtilus citrinų aromatas, o glotnus veidas atrodė ne ką senesnis už Džoelio. Žvelgdamas tiesiai prieš save jis sugrabaliojo Džoelio ranką ir sunėrė pirštus.

Eimė priekaištingai spragteldama suglaudė vėduoklę ir tarė:

– Tu man taip ir nepadėkojai.

– Už ką, širdele?

Laikyti Randolfo ranką buvo kažkaip nejauku, ir Džoeliui knietėjo suleisti nagus į jo karštą sausą delną; be to, Randolfas mūvėjo žiedą, kuris skaudžiai spraudėsi tarp Džoelio krumplių. Žiedas buvo moteriškas – padūmavęs vaivorykštinis opalas, sugnybtas aštriais sidabriniais smaigais.

– Nagi už plunksnas, – priminė Eimė. – Gražias mėlynojo kėkšto plunksneles.

– Žavios, – tarė Randolfas ir pasiuntė jai oro bučinį.

Ji patenkinta išskleidė vėduoklę ir nirčiai ja sumosavo. Už jos drebėjo kandeliabras ir, išklibintas šaižaus pianolos bildesio, ant stalo žarstė violetinius atšvaitus. Prie tuščio židinio buvo pastatyta lempa, ir jis žioravo tarytum plazdančia pelenine ugnim.

– Pirmi metai, kai nėra svirplio, – tarė Eimė. – Kas vasarą, būdavo, pasislepia židiny ir svirpia iki rudens; pameni, Randolfai, kaip Andžela Li nė už ką neleisdavo užmušt jo?

Džoelis pacitavo:

– „Paklausyki: čirena svirpliai žolėje, Gieda vėl serenadą nakčia".

Randolfas pasilenkė.

– Tu šaunus berniukas, Džoeli, brangusis Džoeli, – sušnibždėjo. – Būk laimingas čia, pamėk mane nors truputį.

Džoelis buvo pripratęs prie komplimentų, pats jų prisigalvodavo, bet toks tiesus atvirumas jį suglumino: gal iš jo šaiposi, erzina jį? Tad jis klausiamai pažvelgė į nekaltas apvalias akis ir lyg pro didinamąjį stiklą pamatė savo paties vaikišką veidą. Eimės pusbrolis nejuokavo. Džoelis susijaudinęs nuleido akis į žiedą su opalu, apgailestauda-

mas pasidavęs tokiai niekingai minčiai – suleisti nagus į Randolfo delną.

– Aš tave jau pamėgau, – tarė jis.

Randolfas nusišypsojo ir spustelėjo jam ranką.

– Ką ten judu šnabždatės? – pavydžiai tarė Eimė. – Esat labai nemandagūs. – Staiga pianola nutilo, virpantis kandeliabras nurimo. – Ar galima dar ką nors pagroti? Būkit geras, Randolfai.

– Manau, kad jau užtenka... nebent Džoelis dar norėtų pasiklausyti.

Džoelis delsė, mėgaudamasis savo galia; paskui, prisiminęs kankinamai prailgusią popietę, piktdžiugiškai papurtė galvą.

Eimė suraukė lūpas.

– Paskutinį kartą leidžiuosi tavęs žeminama, – pasakė Randolfui, droždama prie senienų spintelės padėti vėduoklės. Šios spintelės vidų Džoelis jau buvo ištyręs prieš vakarienę ir įsigeidęs kai kurių brangenybių – linksmo Budos su storu nefritiniu pilvu, dvigalvio porcelianinio krokodilo, baliaus Ričmonde programos su 1862 metų data ir Roberto E. Li autografu, mažyčio vaškinio indėno su visomis kario regalijomis ir keleto dailių tapybos darbelių, kur pliušo rėmeliuose puikavosi tikri dendžiai su piktadarių ūsais. – Čia tavo namai – puikiai suprantu...

Ją pertraukė keistas garsas – lyg būtų bumbtelėjęs hipertrofuotas lašas, kuris bildėdamas nuriedėjo laiptais.

Randolfas nejaukiai pasimuistė.

– Eime, – tarė jis ir reikšmingai kostelėjo. Ji nė krust.

– Ar čia ta dama? – paklausė Džoelis, tačiau atsakymo nesulaukė ir ėmė gailėtis gėręs cheresą: jeigu tik nesutelkdavo dėmesio, svetainė tuoj pasvirdavo, sulinkdavo – kaip apsivertęs beprotnamio kambarys prie Pončartreino. Bumbsėjimas liovėsi. Akimirką buvo tylu, o paskui iš skliautuoto koridoriuko išriedėjo paprasčiausias raudonas teniso kamuoliukas.

Eimė su reveransu jį pakėlė ir, padėjusi į pirštinėtą ranką, ėmė atidžiai tyrinėti, tarsi ieškodama vaisiuje kirminų. Persimetė nerimastingu žvilgsniu su Randolfu.

– Man eiti su tavim? – paklausė jis, jai išskubant.

– Vėliau, kai berniuką paguldysi. – Jos žingsniai nuaidėjo juodais laiptais; viršuj spragtelėjo kažkurių durų užraktas.

Randolfas atsigręžė į Džoelį su desperatiškai linksma mina.

– Tu mėgsti žaisti kauliukais?

Džoelis dar tebemąstė apie mįslingąjį kamuoliuką. Galop nusprendė, kad geriausia bus apsimesti, jog šis kamuoliuko atriedėjimas iš niekur yra pats normaliausias dalykas. Jam norėjosi juoktis. Bet tai nejuokinga. Jam tiesiog nesitikėjo, kad viskas taip klostosi: tikrovė pernelyg smarkiai skyrėsi nuo jo lūkesčių. Tarsi būtum pirkęs bilietą į vesterną, o patekęs į lėkštą melodramą. Tokiu atveju jis būtų jautęsis apgautas. Ir dabar jautėsi apgautas.

– O gal tau išburti ateitį?

Džoelis iškėlė sugniaužtą ranką; nešvarūs pirštai išsiskleidė kaip atsiveriančio žiedo lapai, delne spindėjo prakaito lašeliai. Kartą, susiviliojęs idealia karjera, jis užsisakė iš Niujorko koncerno knygą, pavadintą „Kaip išburti ateitį?“; jos autorė, neva čigonė, su auskarais buvo įamžinta blizgioje nuotraukoje ant knygos aplankalo; tačiau šiuos planus sužlugdė lėšų stygius, nes paaiškėjo, kad norint tapti tikru būrėju reikia susipirkti nemaža brangių dalykų.

– Ssss, – mąsliai dvejojo Randolfas traukdamas ranką į lempos šviesą. – Argi svarbu, kad aš matau būsimas keliones, nuotykius, ryšį su gražia kokio Rokfelerio dukterimi? Keista, bet ateitis manęs nejaudina: seniai suvokiau, kad gyvenu ne man skirtais laikais.

– Bet aš noriu žinoti apie ateitį, – tarė Džoelis.

Randolfas papurtė galvą, žvelgiančios į Džoelį mieguistos žydros akys buvo blaivios, rimtos.

– Ar nesi girdėjęs, ką sako išminčiai: visa ateitis egzistuoja praeityje.

– Gal bent galiu paklausti? – sprendimo Džoelis nelaukė. – Norėčiau sužinoti du dalykus, pirmas: kada pamatysiu tėtę? – Blausios svetainės ramuma tarytum suaidėjo: kada, kada?

Švelniai ištraukęs ranką, Randolfas su stingstančia šypsena veide atsistojo ir, plazdendamas palaidą kimono, nuėjo prie lango; kaip kinas rankas kryžmai susikišo į rankoves ir stovėjo labai ramus.

– Kai būsi visai įsikūręs, – tarė jis. – O antras?

Užsimerkė: svaigus žvaigždžių šulinys. Atsimerkė: sulinkęs, pasviręs kambarys ir dvyniai su kimono, geltonplaukiai garbaniai, slankioja pirmyn atgal sukrypusiom grindim.

– Mačiau tą damą – ji tikra, ar ne? – Bet klausti jis norėjo ne to.

Randolfas atidarė langą. Jau nebelijo, šlapioj vasaros tamsoj skardeno cikados.

– Nelygu kaip žiūrėsi, – tarė jis ir nusižiovavo. – Pažįstu ją neblogai, man – ji vaiduoklis.

Iš sodo plūstelėjo nakties vėjelis, plaikstydamas drapiruotes it išblukusias auksines vėliavas.

5

Trečiadienį po pusryčių Džoelis užsidarė savo kambaryje ir ėmėsi sunkaus darbo – kurti laiškus. Rytas buvo karštas, nykus, ir namas, kad ir paskrebenamas Randolfo kosulio, sklindančio iš už durų, atrodė, kaip ir paprastai, itin tykus, itin ramus. Stora sparva nėrė link bloknoto „Raudonodis vadas“, kur popieriuje palaidai vingiavo Džoelio keverzonė; mokykloje už tokią pakrikusią rašyseną gaudavo prasčiausius dailyraščio pažymius. Jis muistėsi, vartaliojo

pieštuką, dukart kėlėsi nusišlapinti į porcelianinį naktinį puodą, labai dailiai apipuoštą nuogais rausvais amūriukais, laikančiais akvarelines gebenių ir žibučių puokštes; galiausiai pirmasis laiškas, skirtas geram draugui Semiui Silversteinui, užbaigtas skambėjo taip:

"Tau patiktų namas kuriame aš gyvenu Semi nes tai šaunus namas ir mano tėtė tau patiktų nes jis žino viską apie lėktuvus kaip ir tu. Bet jis nelabai panašus į tavo tėtę. Jis nenešioja akinių ir nerūko cigarų, bet aukštas kaip misteris Kerėtojas (jeigu misteris Kerėtojas atvažiuos į „Nemo" šią vasarą, parašyk ir papasakok) ir rūko pypkę ir yra labai jaunas. Jis man davė šautuvą ir žiemą mes medžiosim oposumus ir valgysim jų troškintą mėsą. Būt gerai, jeigu galėtum atvažiuoti pas mane į svečius, mes čia pasilinksmintumėm. Vienas dalykas – pasigertumėm su mano pusbroliu Randolfu. Jis šaunuolis, mudu geriam alkaholį (alkoholį?). Čia visai ne kaip Naujajam Orleane, Semi. Mūsų metų žmogus čia jau suaugęs. Tu man skolingas 20 ct. Aš užmiršiu šitą skolą, jeigu tu kas savaitę parašysi visas naujienas. Linkėjimai gaujai, nepamiršk parašyt savo draugui..."

ir su meistrišku kruopštumu pasirašė naujoviškai: Dž. H. N. Sansomas. Keliskart garsiai perskaitė: skamba kaip solidi suaugusiojo pavardė, kurią nesunku įsivaizduoti iš priekio tituluojamą žodžiais generolas, teisėjas, gubernatorius, daktaras. Daktaras Dž. H. N. Sansomas, garsus chirurgijos specialistas; gubernatorius Dž. H. N. Sansomas, liaudies patikėtinis. („Sveiki, viršininke, čia gubernatorius, atidėkit nuosprendžio vykdymą Su Fever".) Tada, žinoma, pasaulis ir visi žmoneliai jį mylės, o Semis, na, Semis galės parduot šitą laišką už tūkstančius dolerių.

Bet, ieškodamas **i** be taškelių, **t** be brūkšnelių, jis susigriebė primelavęs per akis, melas liejosi popieriuje kaip tirštas sirupas. Nepateisinamas melas. Visi tie jo parašyti

dalykai galėtų būti tiesa, bet nėra. Namuose Elena nuolat neprašoma patarinėjo, o dabar jis svajojo, kad galėtų užsimerkti ir išvysti ją stovinčią. Ji žinotų, ką daryti.

Pieštukas darbavosi taip smarkiai, kad kai kurie žodžiai liko sujungti: jis apgailestauja neparašęs anksčiau; tikisi, kad Elena sveika, vaikai irgi... visų jų pasiilgo, o ar jie jo pasiilgo? „Mančia gera", — parašė jis, bet jį persmelkė nuoskauda, tad atsistojo ir ėmė žingsniuoti, nervingai suduodamas vieną ranką į kitą. Kaip jai papasakoti? Sustojo prie lango ir pažvelgė į sodą, kur, be Jėzaus Feverio katino, campinėjančio priešais suirusias kolonas, viskas skendėjo stinguly lyg tapytam paveiksle: tingūs gluosniai, neteikiantys pavėsio ryto saulėje; apdaužytas vergų varpas, nuščiuvęs aukštoj žolėj. Džoelis papurtė galvą, lyg norėdamas tvarkingai sukratyti mintis, tada grįžo prie stalo ir, piktai išbraukęs „Manča gera", parašė: „Elena, nepakenčiu šitų namų. Nežinau kur jis ir niekas man nesako. Ar patikėsi Elena, kad aš jo dar nemačiau? Tikrai; Eimė sako jis serga, bet aš netikiu nėvienu žodžiu, jiman nepatinka. Ji panaši į tąbjaurią mis Adę, kuri tiekdaug be reikalo skandalidavo. Be to, čia nėra radijo, kino, komiksų, o jeigu nori išsimaudyti, reikia iš šulinio pripilti vandens į vonią. Nesuprantu kaip Randolfas visada toks švarus. Jis tai man patinka, bet mančia visai negera. Elena ar mama paliko tiek dolerių, kad aš galėčiau eiti į mokyklą, kur tu gyventum? Pavyzdžiui karinę mokyklą. Elena aš pasiilgau tavęs. Elena, ką man daryti? Myliu, Džoelis XXXXXX"*

Jis pasijuto geriau, širdis palengvėjo; kad ir ką sakytum, Elena jo niekad neapvylė. Jam taip pagerėjo, kad kišdamas laiškus į vokus, ėmė švilpauti — tą pačią melodiją, kurią išmoko iš dvynukių: „Kai atskries nuožmus šiaurys ir supūs gilias pusnis..." Kuo gi ji vardu? Ir antro-

*X reiškia „bučiuoju".

ji – ta padūkėlė? Florabelė ir Aidabelė. Ko jam čia mūksoti kiaurą dieną – argi jos nekvietė jo į svečius? Florabelė su Aidabele ir Džoelis, pamanė sau, švilpaudamas smagiai ir garsiai.

– Prašyčiau tyliau, – pasigirdo slopus Randolfo skundas. – Aš baisiausiai, baisiausiai sergu... – ir pratrūko kosėti.

Cha cha! Tepasikaria tas Randolfas. Cha cha! Viduje juokdamasis, Džoelis nuėjo prie senos komodos, kur apatiniame stalčiuje buvo paslėpta lakuota dėžė su jo kulka, kėkšto plunksna ir monetomis (septyniasdešimt aštuoni centai). Kadangi pašto ženklų neturėjo, sumąstė, kad bus gerai į dėžę įmesti šešis centus monetomis. Tad suvyniojo į popierinę servetėlę penkių ir vieno cento monetas, pasiėmė laiškus ir, dar tebešvilpaudamas, pasileido laiptais.

Prie pašto dėžės susitiko Su, ir ne vieną, o šnekučiuojančią su žemaūgiu, smailagalviu negru. Tai buvo atsiskyrėlis, vardu Spindulėlis, – Džoelis jį pažino, nes pirmadienį per vakarienę Spindulėlis pasibeldė į virtuvės langą: atėjo į svečius pas Randolfą, nes, pasak pastarojo, juodu buvo „geri draugai“. Tas Spindulėlis buvo perdėm mandagus, dovanų atnešė visai šeimynai: kibirėlį pelkių medaus, du galonus naminės ir pušų spyglių bei tigrinių lelijų vainiką, su kuriuo Randolfas, užsidėjęs ant galvos, švytravo visą vakarą. Nors jis gyveno toli gūdžiam miške, ir netgi buvo atsiskyrėlis, – o juk visi žino, kad atsiskyrėliai yra nedori tamsuoliai, – Džoelis jo nebijojo. „Tas Spindulėlis galvoj turi daugiau košės už beveik visus, – sakė Su. – Po teisybei, aukseli, tai jeigu nebūčiau kvaila, kaipmat už jo ištekėčiau“. Tik nelabai Džoelis įsivaizdavo tokią santuoką; visų pirma, Spindulėlis buvo per senas, – aišku, ne toks susenęs kaip Jėzus Feveris, bet vis tiek jau senas. Ir negražus. Vienoj aky mėlyna katarakta, burna beveik bedantė, susmirdęs: jam būnant virtuvėje,

Eimė laikė suėmusi nosį pirštinėta ranka tarsi iškvėpinta nosinaite, o kai Randolfas išbogino Spindulėlį į savo kambarį (iš kur girtos šnekos sklido iki pat aušros), ji su palengvėjimu atsiduso.

Spindulėlis pakėlė ranką.

– Greit, vaikeli, persižegnok, – sududeno jis kaip trombonas, – nes sutikai mane dienos šviesoj. – Nustėręs Džoelis persižegnojo. Storas raukšlėtas atsiskyrėlio lūpas ištempė šypsnys. – Apsisuk, vaike, ir tu išganytas.

Tuo tarpu Su nesėkmingai bandė nuslėpti puošnų vėrinį, kuriuo atsiskyrėlis buvo apjuosęs jos žirafišką kaklą. Atrodė labai sutrikusi, kai Džoelis paklausė:

– Ką tu ten turi, Su?

– Čionai burtas, – išdidžiai įsiterpė atsiskyrėlis.

– Ša, – atšovė Su. – Gi sakei, kad nepadės, jeigu išplepėsiu. – Ji atsigręžė į Džoelį. – Aukseli, tu gal bėk sau, turiu šnekos su žmogum.

Na gerai, jeigu jau taip. O dar vadinasi jo draugė! Jis nudūlino prie pašto dėžės, atvertė vėliavėlę ir įdėjo laiškus į vidų prislėgęs suvyniotomis monetomis. Paskui, iš atminties nustatęs, kuria linkme ieškoti dvynukių namų, patraukė keliu.

Kojomis keldamas smėlio dulkių sūkurius, jis žengė padūmavusia miško paunksme, užgriebusia kelkraštį. Matiniame danguje švytėjo balta saulė. Priėjęs seklų vėsų upokšnį, srauniai tekantį iš miško, jis stabtelėjo, susigundęs nusiauti aukštus batus ir pabraidyti tarp permirkusių lapų, blaškomų akmeninguose sūkuriuose, bet staiga išgirdo šaukiant savo vardą ir išsigando. Atsigręžęs pamatė Spindulėlį.

Atsiskyrėlis klyvino pasiramsčiuodamas pekano lazda, kurią nešiodavosi visada, nors Džoelis nesuprato kam, nes kojos – tiesa, gerokai išlinkusios – šiaip jau, regis, buvo sveikos; bet rankų ilgumėlis – pirštai net kelius siekė. Vil-

kėjo tik sudriskusį kombinezoną – nei marškinių, nei skrybėlės, nei batų.

– Dieve aukščiausias, kadgi tu ir skuodi, – tarė jis sunkiai alsuodamas. – Iš manęs tai tokią dieną nieko nėr; nebūčiau išsikrapštęs, tik kad va – Su baisiai reikėjo to burto.

Džoelis suvokė, kad šitaip žadinamas jo smalsumas. Tad apsimetė esąs abejingas. Ir netrukus, kaip ir tikėjosi, Spindulėlis pats pridūrė:

– Šitas burtas apsaugo nuo visokių bėdų; pats padariau iš varlių miltų ir vėžlių kaulų.

Džoelis sulėtino žingsnį, nes atsiskyrėlis ėjo lėtai kaip invalidas; kai kuo jis buvo panašus į Jėzų Feverį – gal net broliu palaikytum. Bet jo plačiam bjauriam veide spindėjo gudrumo liepsnelė, kurios senolis neturėjo.

– Spindulėli, o man tu padarytum burtą?

Atsiskyrėlis įsiurbė savo nuogas dantenas, jo drumstose mėlynose akyse blausiai atsispindėjo saulė.

– Burtų būna visokių – meilės burtai, pinigų; kokio tau reikia?

– Tokio kaip Su, – atsakė jis. – Kuris nuo bėdų apsaugo.

– Kad tave kur! – sukrankė atsiskyrėlis ir sustojo kaip įbestas. Smeigė lazda į kelią ir pakratė savo pliką galvą. – Kokių gi bėdų toks vaikas kaip tu gali turėti?

Džoelio žvilgsnis nuo bjauraus žmogelio, svyruojančio ant įbestos lazdos, nutolo į pakelės pušis.

– Nežinau, – pasakė ir įrėmė akis į atsiskyrėlį, siekdamas įteigti jam, koks svarbus tas burtas. – Būk geras, Spindulėli...

Ir Spindulėlis, kiek padelsęs, galvos kryptelėjimu parodė burtą galėsiąs padaryti, bet:

– Turėsi pats ateit pasiimt, nes kas žino, kada Spindulėlis vėl čia išsiruoš. Be to, bėdų burtai nieko nepadės, jeigu nedėvėsi tada, kai labiausiai reikia.

Bet kaipgi Džoelis rasiąs atsiskyrėlio būstą? – Aš pasiklysiu, – aiškino jis, jiems vėl einant keliu per kylančias dulkes, saulei riedant vidurdienio link.

– Nepaklysi: kai žmonės ieško Spindulėlio, nelabasis juos atveda. – Pakėlęs lazdą į dangų, jis parodė plaukiantį ryklio formos debesį. – Žiū, antai, – tarė jis, – keliauji į vakarus, praeini pro Skenduolių ežerėlį; priėjęs tą ežerėlį, viešbutį tikrai surasi.

Kiek Džoelis buvo girdėjęs apie atsiskyrėlius – jie visi nedraugiški tyleniai. Tik ne Spindulėlis – turbūt ir gimė kalbėdamas. Džoelis įsivaizdavo, kaip ilgais vakarais jis šnekučiuoja su rupūžėm ir medžiais, ir šaltom melsvom žvaigždėm, ir pajuto simpatiją senukui, kuris dabar ėmė pasakoti, kodėl Skenduolių ežerėlis taip keistai vadinasi.

Kadaise, praeito šimtmečio gale ten buvęs, – gyrėsi jis, – ištaigingas viešbutis pačiame miške – Klaud viešbutis, priklausęs Džimio Bobo Klaudo našlei, Skalių kraujo giminaitei. Ežeras, tuomet irgi turėjęs Klaud vardą, spindėjo kaip deimantinė akis, vėsinosi krištoliniais požeminių klinčių šaltiniais, o ponios Klaud viešbutyje iš toliausiai atvykę svečiai šventiškai žingsniuodavo plačiais baltais koridoriais. Ryškiaspalviai saulės skėčiai, nešami damų su šilkinėm suknelėm, slinkdavo paežerės pievom visą vasarą. Kai plunksninės vėduoklės kedendavo orą ir aksominiai bateliai gludindavo šokių salės grindis, tarp svečių šmižinėdavo tarnai raudonais rūbais, ant sidabrinių padėklų laistydavosi rausvas vynas. Gegužėj atvykdami, spalyje išvykdami, svečiai išsiveždavo prisiminimus, o palikdavo stirtas aukso. Spindulėlis, jaunas arklininkas, šukavęs blizgančius šaunių ristūnų kailius, ne vieną žvaigždėtą naktį praleido atsimerkęs, klausydamasis švelnios balsų pynės. O, bet paskui! paskui! vieną rugpjūčio popietę, 1893 metais, Džoelio metų berniukas kreolas, įsidrąsinęs nerti į ežerą iš šimto pėdų ąžuolo, susikūlė galvą kaip kiaušinį

į du nugrimzdusius rąstus. Netrukus atsitiko antra tragedija: sukčius lošėjas, daug nusižengęs įstatymui, išplaukė į ežerą ir negrįžo. Atėjo žiema, paskui vėl pavasaris. O tada valtele plaukiojusi jaunavedžių pora teigė, kad išnirusi iš gelmių rubinais žvilganti ranka (lošėjas puikuodavosi žiedu su rubino akute) bandė apversti valtelę. Paskui ir kiti: plaukikas sakė, kad jo kojas buvo apglėbusios stiprios rankos, kitas tvirtino matęs juos abu – lošėją ir berniuką, matęs aiškiai kaip dieną švytinčius po vandeniu, nuogus, su ilgais žaliais plaukais, susiraizgiusiais kaip jūržolės. Pasipiktinusios damos suskleidė savo vėduokles, nerimastingai susimetė savo šilkus. Naktys buvo ramios, pievos tuščios, svečiai negrįžtamai išvykę; ir neišlaikė Džimio Bobo našlės širdis – ji užsakė iš Biloksio tinklą ir liepė išnaršyti ežerą. „Sakiau jai, kad nieko neišeis, neišgriebs tų dviejų – nelabasis saugo savuosius". Tad ponia Klaud nuvyko į Sent Luisą, išsinuomojo kambarį, apipylė lovą žibalu, atsigulė ir brūkštelėjo degtuką. Skenduolių ežerėlis. Taip jį pavadino spalvotieji. Ilgainiui seno upelio dumblas, prasismelkęs pro klinčių šaltinius, nudažė ežerą negandos spalva; pievos, kelias, takai – viskas užžėlė; plati terasa įdubo, židiniai suzmeko į pelkyną, į verandą atsirėmė vėtrų išrauti medžiai, o vandens gyvatės, sliuogdamos pro pūvančio fortepijono stygas, grodavo nakties giesmes. Tai buvo keistas, šiurpus viešbutis. Bet Spindulėlis ten pasiliko: savo teisėtuose namuose, pasak jo paties, – nes kai kadaise pabandė išeiti, jo sapnus apniko kiti balsai, kiti kambariai – balsai, pražuvę miglose.

Šis pasakojimas Džoeliui padarė pakriką įspūdį: suskilinėję langai, atspindintys vaiduoklių sodą, – saulėlydžio pasaulis, kur aplūžusiom kolonom klaiposi gebenių gijos, kur viską gaubia sidabraskarės voratinklių altanos.

Florabelė Tompkins šukomis perbraukė savo rudus iki juosmens plaukus, pasruogiui blukinamus priblėsusios vidudienio saulės, ir tarė:

– Kad tu žinotum, kaip man smagu tave matyti. Kaip tik šįryt sakiau seseriai: „Sese, jaučiu, kad turėsim svečių". Sakau, išsiplaukim plaukus, bet atgarsio jokio – ta mergiotė išvis niekad nesiprausia. Aidabelė? O, ji prie upelio, nuėjo arbūzo, kurį mes ten šaldėm: šią vasarą pirmas, tėtė anksti pasodino.

Florabelė anaiptol nebuvo tokia graži, kaip atrodė mėnesienoje. Veidas apyplokštis ir strazdanotas, kaip ir sesers. Šiek tiek retadantė, lūpos įnoringai pūtėsi. Sėdėjo atsilošusi hamake („Mama jį pati pasiuvo, ji man visus drabužėlius siuva, išskyrus taškuotą muslino suknelę, o seseriai ne: sako, tegul Aidabelė bastosi su palaikiais drabužiais, vis tiek ji juos tuoj sugadina; sakau tau nuoširdžiai, ponas Noksai, ta Aidabelė tokia našta mums ant sprando – mamai ir man. Galėtumėm dailiai atrodyti vienodais drabužėliais, bet kad..."), kabančiame tarp ūksmingų pekanų sodo kampe. Ji paėmė žnyples ir su skausminga mina ėmė pešioti savo rausvus antakius.

– Sesuo pasiryžus... ai! užaugus būt ūkininke.

Džoelis, sėdėdamas žolėje ir kramčiodamas lapą, ištiesė kojas ir tarė:

– O kas čia blogo?

– Na, ponas Noksai, tu, aišku, šaipaisi, – tarė Florabelė. – Kur girdėta, kad padori baltoji mergaitė norėtų būti ūkininke? Mums su mama tik gėdą daro. Aš juk žinau jos slaptą mintį. – Florabelė lyg sąmokslininkė pažvelgė į jį ir pritildė balsą. – Ji mano, kad tėtė mirdamas paliks visą ūkį jos priežiūrai. Taip, ji manęs neapgaus.

Džoelis apžvelgė, ką Aidabelė tikėjosi paveldėti: namas stovėjo toli medžių ūksmėje – gražus, paprastas, solidžios išvaizdos, jo balta spalva jau spėjusi papilkėti; atvira šaudykla tiesėsi per visą namo ilgį, o verandoje buvo pelargonijų vazonai ir sūpuoklės. Šoninėje pašiūrėje stovėjo žalias 1934 metų „Ševrolė". Švariame kieme tarp gėlių lysvių ir akmenų kompozicijų lesinėjo viščiukai. Gale buvo

rūkykla, vėjo malūnas su vandens siurbliu ir pirmasis medvilnės lauko šlaitas.

– Ai! – sušuko Florabelė ir nusviedė žnyples. Ji siūbtelėjo hamaką ir įsisupo, kvailai papūtusi lūpas. – O aš norėčiau būti aktorė... arba mokytoja. Tik jeigu tapčiau aktore, nežinočiau, ką mes darytumėm su seseria. Išgarsėjusio žmogaus visą praeitį išknisa. Aš tikrai nenoriu kalbėt apie ją blogai, ponas Noksai, bet pabrėžiu šitą dalyką dėl to, kad ji pametė galvą dėl tavęs... – Florabelė kukliai nuleido akis. – O juk apie ją kalbelės sklinda.

Nors Džoelis ir slapčiausioj sielos kertelėj nebūtų prisipažinęs, jam tai saldžiai paglostė savimeilę.

– Kokios kalbelės? – paklausė jis, sulaikydamas šypseną.

Florabelė atsisėdo.

– Na, ką tu? – užgiedojo, skrupulingai laikydamasi senos poniutės manierų. – Aš maniau, kad tu nuovokus džentelmenas. – Staiga, kažko sunerimusi, virto atgal į hamaką. Ir tuoj: – O-o, ei, sese... žiūrėk, kas atėjo.

– Sveikas, – tarė Aidabelė dusliu balsu, be jokios nuostabos ar džiugesio. Ji nešė didžiulį arbūzą, o jai pavymui turseno senas juodmargis šuo paukštininkas. Ji parideno arbūzą ant žolės, brūkštelėjo per savo nepaklusnius kirpčiukus ir, atsišliejusi į medį, nykščius susikišo už darbinių kelnių juosmens kilpelių. Ji avėjo aulinius batus ir vilkėjo ploną treningą su išblukusiu užrašu „GERKITE KOKA-KOLĄ“ ant krūtinės. Žvilgtelėjo į Džoelį, paskui į seserį ir, tarsi tardama grubų žodį, meistriškai nusispjovė pro pirštus. Šuva šleptelėjo jai prie kojų. – Čia Henris, – pasakė Džoeliui, švelniai glostydama koja šuns šonkaulius. – Jis susiruošė nusnūsti: garsiai nešnekėkim, supratot?

– Fu! – purkštelėjo antroji dvynė. – Kad ponas Noksas matytų, kas dedasi, kai aš pabandau snūstelti: pykštpapokšt!

– Henris prastai jaučiasi, – paaiškino Aidabelė. – Bijau, kad gal serga.

– Aš irgi sergu. Čia ir sveiką tuoj susargdinsi.

Džoeliui pasirodė, kad Aidabelė jam šyptelėjo. Ji nesišypsojo kaip visi žmonės, o tik ciniškai kryptelėjo vieną burnos kamputį; jam tai priminė, kaip Randolfas išriečia antakį. Ji atsismaukė klešnę ir ėmė krapštyti šašą ant kelio.

– Kaip tau sekasi Laukymėj, sūnau?

– Taip, – tarė Florabelė, linkdama į priekį ir gudriai šypsodamasi. – Turbūt kai ką pamatei?

– Nieko, tik kad ten malonūs namai, – santūriai atsakė jis.

– Bet... – Florabelė išsliuogė iš hamako ir atsisėdo prie jo, alkūne pasirėmusi į arbūzą. – Bet aš turiu galvoj...

– Saugokis, – įspėjo Aidabelė, – ji nori tave iškvosti.

Čia Džoelis gavo progą palengvinti situaciją juoku. Tarp jo nuodėmių buvo melavimas ir vagiliavimas, ir nedoros mintys, bet neištikimybei polinkio neturėjo. Matė, kaip nusipigintų išklodamas viską Florabelei, nors dėmesingos užuojautos jam be galo reikėjo.

– Skauda? – paklausė sesers, mat norėjo atsidėkoti bent pasidomėdamas šašu.

– Ką, šitą nieką? – tarė ji draskydama. – Juokas – kartą man ant subinės kad iškilo gumbas kaip kamuolys, ir tai nekreipiau dėmesio.

– Hm, klykei kaip reikiant, kai mama sušėrė ir jis pratrūko, – priminė Florabelė ir pamaiviškai sučiaupė lūpas. Ji sudavė per arbūzą, kuris atsiliepė sodriu dusliu garsu. – Hm, skamba lyg būtų žalias kaip žolė. – Su nagais išraižė žievėje savo inicialus, kampuotą širdį, pervertą strėle, ir raides P. N., kurias, droviai stebeilydama Džoelį, paskelbė reiškiančias Paslaptingą Nepažįstamąjį.

Aidabelė išsitraukė lenktinį peiliuką.

– Žiūrėkit, – pareikalavo, atlenkdama ploną aštrią geležtę. – Taip galėčiau ką nors užmušti, ką? – Nuo vieno

mirtino dūrio arbūzas perskilo, tryško šaltos sultys, jai raikant į stambius gabalus. – Palikit tėtei, – tarė grįždama po medžiu ramiai prisišlemšti.

– Šaltas, – tarė Džoelis, kai raudona srovelė apdažė jo marškinius. – Tas upelis visai kaip ledainė; iš kur jis išteka, gal iš Skenduolių ežerėlio?

Florabelė dirstelėjo į Aidabelę, Aidabelė – į Florabelę. Nė viena, regis, nežinojo, kuriai atsakyti. Aidabelė išspjovė minkštimą ir tarė:

– Kas tau pasakojo?

– Pasakojo?

– Apie Skenduolių ežerėlį?

Priešiška gaidelė jos balse sukėlė jam nerimą. Bet šiuo atveju jis nematė, kuo tiesa būtų nuostolingesnė už melą.

– O, žmogus, kuris ten gyvena. Jis – mano draugas.

Aidabelė šiurkščiai, sarkastiškai nusijuokė.

– Aš vienintelė iš čia nueinu to šiurpaus viešbučio pusėn ir, sūnau, nesu mačius atsiskyrėlio nė iš tolo.

– Sesuo sako teisybę, – pridūrė Florabelė. – Ji visada troško jį pamatyti; mama sakydavo, kad jeigu blogai elgsimės, jis mus pagrobs. Bet dabar man rodos, kad jį suaugusieji prasimanė.

Tuomet jau Džoelis tarė sarkastiškai:

– Jei prieš valandą būtumėt ėjusios keliu, būčiau mielai jus supažindinęs. Jis vardu Spindulėlis ir padarys man... – bet čia susigriebė, kad burtą minėti draudžiama.

Prieš tokį liudijimą Aidabelė neturėjo ginklo. Buvo suglumusi ir apimta pavydo.

– Hm, – tepratarė ji ir įsikišo į burną gabalą arbūzo.

Pro medį prasiskverbę saulės šlakai margino tamsią žolę lyg nukritę aukso vaisiai; apie arbūzo žieves spietėsi mėsinės musės, o kažkur už malūno ilgai ir tingiai tilindžiavo karvės varpelis. Henris sapnavo košmarą. Jo neramūs šnarpštelėjimai erzino Florabelę; ji išspjovė sėklas į delną ir, skanduodama „Gėda, pelėda“, sviedė į jį.

Aidabelė akimirką padelsė, paskui stodamasi užlenkė peiliuko geležtę ir įsikišo jį į kišenę. Lėtai, bereikšme mina nuėjo prie sesers, kuri visa išraudo ir ėmė nervingai kikenti.

Įrėmusi rankas į klubus, Aidabelė įsmeigė į ją granatines akis. Ji nesakė nė žodžio, tik šnypštė pro sukąstus dantis, o jos kaklo duobutėje pulsavo kraujagyslė. Šuva atitipenęs priekaištingai žvelgė į Florabelę. Džoelis truputį pasitraukė: nenorėjo veltis į šeimyninius barnius.

— Tau tos akys vieną kartą iššoks iš orbitų, — rėžė Florabelė. Bet kadangi akmeninis žvilgsnis nesutriko, jos įžūli laikysena tolydžio bliuško. — Nesuprantu, ko tu taip graužiesi dėl to bjauraus šunėko, — tarė ji, sukdama raudoną garbaną, nekaltai mirksėdama. — Mama vis tiek lieps tėtei jį nušauti, nes jis gali užkrėst mus visus kokia mirtina liga.

Aidabelė įsiurbė oro ir puolė, ir juodvi ėmė raičiotis susikibusios ant žolės. Florabelės suknelė atsismaukė taip aukštai, kad Džoeliui išraudo skruostai; draskydamasi, spardydamasi ir rėkdama ji vis dėlto ištrūko.

— Sese, būk gera... sese... maldauju! — ji nubėgo už pekano, ir juodvi ėmė skrieti aplink kamieną kaip karuselė su dviem poniais — iš pradžių į vieną pusę, paskui į kitą. — Mama, kur mama?.. Ponas Noksai, ji pamišus... Gelbėkit! — Henris sukrutęs ėmė loti ir gaudyti savo uodegą. — Ponas Noksai!..

Bet Džoelis ir pats bijojo Aidabelės. Tokios patrakėlės nebuvo matęs; o greitumėlis — nepatikėtum, kad mergaitė gali taip bėgti. Taip pat jis iš patirties žinojo, kad jeigu įsikiš, galiausiai pats liks ir kaltas: jis viską pradėjo, — taip bus aiškinama. Be to, kas gi prašė Florabelės mesti tas sėklas: širdies gilumoj jis nesigailėjo, kad ji gaus į kailį.

Ji perbėgo per kiemą ir iš paskutiniųjų dūmė namo link, bet beprasmiškai, nes Aidabelė užvėrė jai kelią. Juodvi klykaudamos prašvilpė pro Džoelį, kuris staiga tapo kaip

ir pekano medžiu ir, pats niekuo dėtas, pavirto skydu. Aidabelė bandė jį nustumti, o kai nepavyko, krestelėjo savo sukaitusius plaukus ir piktai dėbtelėjo žaliomis arogantiškomis akimis.

– Traukis iš kelio, lepši.

Džoelis pagalvojo apie peiliuką jos kelnėse ir, nepaisydamas Florabelės maldavimų, nusprendė pasitraukt į šalį.

O juodvi vėl nurūko, gainiojosi ratais, zigzagais tarp medžių, Florabelės plaukai kratėsi ant nugaros. Pribėgusi prie didesnio iš dviejų pekanų, ji ėmė kopti. Aidabelė nusiavė savo sunkius batus.

– Cha, šitaip toli nepaspruksi, – suriko ji ir vikriai kaip beždžioniukė ėmė ropštis kamienu. Siūbavo šakos, prie Džoelio kojų pasipylė šakelės ir lapai; jam zujant aplinkui užvertus galvą, pro lapiją žaibavo dangaus mėlynė, o saulės link tolstančios dvynės darėsi vis mažesnės ir svaigiai nutviekstos.

Florabelė prikopė galą – pačią viršūnę, bet tai buvo saugi, tvirta padėtis: įsispraudusi tarpušakyje, antpuolio ji nebebijo – kad priešė pasitrauktų, tereikėjo spardytis.

– Galiu palaukti, – tarė Aidabelė ir apžergė šaką. Ji irzliai pažvelgė žemyn į Džoelį. – Eik sau namo.

– Ponas Noksai, nekreipk į ją jokio dėmesio.

– Eik namo, lepši, ir karpyk sau lėlytes iš popieriaus.

Džoelis stypsojo degdamas neapykanta, norėdamas, kad ji nukristų ir nusisuktų sprandą. Kaip ir visos berniokiškos padaužos, ji tiesiog gryna niekšė: kirpėjas Nun Sityje ją buvo gerai perkandęs. Taip pat ir augalota moteris su karpa. Ir Florabelė. Jis gūžtelėjo pečiais ir panarino galvą.

– Ateik, kai jos nebus, – sušuko Florabelė, jam patraukus namo. – Ir, ponas Noksai, nepamiršk, ką aš sakiau. Na, protingam ir žodžio užtenka.

Pora vištvanagių sustingusiais sparnais suko ratą tiesiai virš dūmų, blausiai geltonuojančių tolyje, it špilis kylančių iš Laukymės virtuvės kamino: tai Su verda pietus, pamanė jis, sustojęs šalikelėj sutrypti skruzdėlių, dorojančių negyvą varlę. Su patiekalai jam jau spėjo įkyrėti – vis tas pats: lapiniai kopūstai, batatai, vignos žirniai, kukurūzų duona. Kad taip dabar Snieguli sutikus. Naujajame Orleane kiekvieną popietę Snieguli stumdavo savo skanėstų vežimėlį su skaniai skambančiu varpeliu; ir už kelis centus galėdavai nusipirkti gerą porciją ledų, paskanintų tuzinu sirupų – vyšnių ir šokolado, vynuogių ir gervuogių, – mirgančių kaip vaivorykštė.

Skruzdės lakstė kaip žiežirbos: galvodamas apie Aidabelę, jis trepsėjo maigydamas jas, bet šis nuodėmingas šokis nė kiek nesušvelnino jos įžeidimų kartėlio. Na, palauk! Palauk, kol jis taps gubernatoriumi: užpjudys ją įstatymu ir įmes už grotų į rūsį su liuku lubose, pro kurį jis galės žiūrėti ir juoktis.

Tačiau kai priešaky išniro visa Laukymė, kur nelygų namo siluetą tamsino medžių lapija, jis pamiršo Aidabelę. Vištvanagiai – tarsi apačion traukiami aitvarai – sklendė vis žemiau, kol jų šešėliai ėmė suktis ant nuožulnaus gontų stogo. Dūmų stulpas nedrumsčiamas kilo į bevėjį karštą orą – bent ženklas, kad ten gyvena žmonės. Džoeliui buvo žinomi, net jo aplandžioti ir kiti ramūs tušti namai, bet niekad jie neatrodydavo tokie apleisti, tokie tylūs: tarsi po stiklo kūgiu stingstą; viduje jį pasiglemš begalinis popietės nuobodulys, į kurį artėjo sunkiais, lyg akmeninių padų sveriamais žingsniais. Visa popietė. O kiek jų dar priešaky – mėnuo po mėnesio?

Paskui, priėjęs prie pašto dėžės su dar pakelta linksmai raudona vėliavėle, jis atkuto: Elena viską pakeis, sutvarkys, kad jis galėtų lankyti mokyklą, kur žmonės kaip žmonės. Dainuodamas apie sniegą ir šiaurį, jis sustojo ir atvėrė dėžę – giliai viduje gulėjo krūva laiškų žalsvais vokais. Tokius

pat siuntė jo tėvas Elenai. Uodegėta rašysena visur buvo vienoda: „Ponui Pepei Alvaresui, per Pašto viršininką, Monterėjus, Meksika“. Paskui: „Ponui Pepei Alvaresui, per Pašto viršininką, Fukuoka, Japonija“. Ir dar, ir dar. Septyni laiškai, visi Pepei Alvaresui, per pašto viršininką – Kamdenas, Niu Džersio valst.; Lahoras, Indija; Kopenhaga, Danija; Barselona, Ispanija; Keokukas, Ajovos valst.

Bet jo laiškų tarp šių nebuvo. Jis tikrai prisiminė juos ten įdėjęs. Jį matė Spindulėlis. Ir Su. Tai kurgi jie? Na, aišku: jau buvo paštininkas. Bet kodėl jis negirdėjo ir nematė jo mašinos? Jo sukežęs „Fordas“ smarkiai dardėdavo. Paskui dulkėse po kojomis jis pamatė išplyšusias iš popieriaus savo monetas – vieno ir penkių centų, – spiginančias į jį kaip dvi nevienodos akys.

Tą akimirką per tylą lyg botagas pliaukštelėjo šūvis: Džoelis, pasilenkęs savo monetų, atgręžė nustėrusį veidą į namą – verandoje ir ant tako nebuvo nė gyvos dvasios, niekur – jokio gyvybės ženklo. Vėl šūvis. Nirtulingai suplazdėjo vanagų sparnai virš medžių viršūnių, svylančiu kelio smėliu nučiuožė jų šešėliai – tarsi tamsybių salos.

ANTRA DALIS

6

– Sėdėk ramiai, – tarė Su, jos akys virtuvės lempos šviesoje blizgėjo kaip aksomas. – Iš kur tu toks nenuorama? Sėdėk ramiai, kol nukirpsiu – negali gi lakstyt apžėlęs kaip mergiotė, dar ims žmonės šnekėt, kad tu ir sysioji atsitūpęs. – Ūkinės žirklės čeksėjo palei dubens kraštą – mėlyno dubens, pūpsančio Džoeliui ant galvos kaip šalmas. – Tokie gražūs plaukai – kaip medus, gal reiktų parduot perukams daryt.

Džoelis pasimuistė.

– Tai ką atsakei, kai ji taip pasakė? – jis nekantravo grįžti prie ankstesnės temos.

– Kaip pasakė?

– Na, kad kaip tu drįsti šaudyti, kai Randolfas taip serga.

– Hm, – sumykė Su. – Ką gi, išklojau tiesiai ir pasakiau: sakau, mis Eime, tie vanagai mus ubagais paleis, jeigu nenubaidysim jų. Sakau, šį pavasarį jau nusinešė tuziną riebių vištukų, o misteriui Randolfui bus labai malonu sirgti, kai jo pilvas tuščias urgs.

Nukėlusi dubenėlį ir sudėjusi rankas kaip žiūroną, ji klydinėjo aplink Džoelio kėdę, stebėdama jo šukuoseną iš visų pusių.

– Va dabar tai gerai apkirpta, – tarė ji. – Pasižiūrėk į langą.

Vakaro pasidabruotame stikle skaidriai atsispindėjo veidas, pakitęs ir susiliejęs su drugių apipulta lempa; jis regėjo save, pro save ir už savęs; figmedyje švilpavo paukštis, lėlys, tirštai mėlyname ore buvo pribarstyta jonvabalių, jie plaukė tamsa lyg laivo žiburėliai. Kirpimas jį subjaurojo – tas siluetas jam priminė idiotus su didelėm galvom, o dabar, po Randolfo pagyrimų, jis domėjosi savo išvaizda.

– Siaubinga.

– Hm, – tarė Su, krėsdama vakarienės atliekas į taukų bidoną, dabar skirtą kiaulinėms pamazgoms, – tu nieko neišmanai, kaip ir Kegas Braunas. Tas tai buvo didžiausias tamsuolis, kokį pažinojau. Bet jūs abu neišmanėliai.

Džoelis, mėgdžiodamas Randolfą, išrietė antakį.

– Manyčiau žinąs kai ką, ko tu, manyčiau, nežinai.

Su tipinėjo tvarkydama virtuvę, bet jau be elegantiškos gracijos – girgždėjo grindys po jos laukiniais padais, ir jai pasilenkus pataisyti lempos, veide lyg kaukė sužibėjo nuoskauda.

– Manyčiau, – tarė ji, pašydama savo kaklajuostę ir nežiūrėdama į Džoelį, – kad tu mokytesnis už Su, bet ji, ko gero, daugiau nutuokia apie žmonių jausmus, bent neims žeminti kito iš niekur nieko.

– Ak, – tarė Džoelis, – ak, aš tik pajuokavau, tikrai, – ir apkabinęs ją, įsikniaubė veidu į pusiaują: ji saldžiai kvepėjo – savotišku, tamsiu, rūgštoku saldumu; pro jo plaukus slydo tvirti vėsūs pirštai. – Aš myliu tave, nes tu turi mane mylėti, turi.

– Dieve, Dieve, – tarė Su išsivaduodama, – tu gi dar tik kačiukas, bet ateis laikas, kai būsi suaugęs... oho, koks bernas išaugs.

Stovėdamas tarpdury jis žiūrėjo, kaip jos lempa skrodžia tamsą, matė, kaip sušvinta Feverio trobelės langai: štai jisai ir štai jinai, ir visa naktis tarp jų. Keistas buvo šis vakaras, nes Randolfas tūnojo savo kambary, o Eimė, ruošdama padėklus su vakariene, – vieną Randolfui, o kitą, matyt, ponui Sansomui („Ponas Sansomas nevalgys šaltų žirnių“.), – tesustojo prie stalo išgerti stiklinės pasukų. Džoelis šnekėjo ir šnekėdamas prasklaidė savo rūpesčius, o Su pasakojo nebūtas, juokingas, liūdnas istorijas, kartkarčiais jų balsai susiliedavo į duetą – vasarinę virtuvės baladę.

Jis iš pat pradžių pajuto name sudėtingus garsus – garsus ties tylos riba: slūgstančius akmens ir lentų atodūsius, tarsi senieji kambariai būtų alsavę vėju, ir kartą

girdėjo Randolfą sakant: „Mes po truputį grimztam, pernai suzmekom per keturis colius". Šis namas grimzdo į žemę, o jie visi skendo kartu su juo: Džoelis, eidamas priebučiu, vaizdavosi kurmius, zujančius sidabrinėmis prasmegusių koridorių landomis, laibus gvazdikus, sliuogiančius žemių prikimštais kambariais, alyvų žiedus, varvančius pro kaukolės akiduobes; šalin, sakė jis kopdamas link lempos, nervingai apšviečiančios laiptus. Šalin! – sakė jis, nes jo vaizduotė buvo per paini ir kraupi. Bet ar gali išnykti visas namas? Taip, jis girdėjo tokių dalykų. Misteriui Kerėtojui tereikdavo spragtelėti pirštais, ir regimas daiktas išnykdavo kaip dūmas. Žmonės irgi. Nušluojami nuo žemės veido. Taip atsitiko jo tėvui: jis pražuvo ne taip kaip motina – liūdnai ir garbingai, – bet tiesiog dingo, ir Džoelis nebeturėjo vilties jį surasti. Tai kam jie apsimeta? Kodėl nepasako tiesiai: „Pono Sansomo nėra, tu neturi tėvo", – ir neišsiunčia jo? Elena visada kalbėdavo apie dorą krikščionišką egesį; jis nežinodavo, ką tai reiškia, o dabar suprato: dorai krikščioniškai elgtis reiškia sakyti tiesą. Jis žengė lėtai, nemiegodamas, bet sapnuodamas – sapne regėdamas Klaud viešbutį, jo sukrypusius samanotus kambarius, vėjo išdaužytus langus, apkarstytus juodom voratinklių drapiruotėm, ir ūmai suvokė, jog tai ne viešbutis ir niekada nebuvo viešbutis – tai vieta, į kurią patenka nuo žemės veido nušluotieji, numirę, bet dar ne lavonai. Jis pagalvojo apie Spindulėlio nupasakotą šokių salę – ten sienos apmuštos naktim kaip gobelenu, perdžiūvę lapų puokščių stagarai nugula dulkėm grindis, vilnijančias nuo jo sapno žingsnių: jis eina tamsoje per sutriušusius dyglius, klausydamasis, kas ištars jo vardą, bet net ir ten jo nepašaukia tėvas. Fortepijono šešėlis juodina skliautuotas lubas kaip mėnulinio verpiko sparnas, prie klaviatūros sėdi Dama, mėnesienos užlietom akim, su iškrikusiom, baltutėlėm peruko garbanom, – ar tai Klaudo našlės

šmėkla, Ponia Klaud, susipleškinusi Sent Luiso pensionate? Ar tai atsakymas?

Jam kažkas sudavė per kelį, viskas įvyko labai greitai: viršuj, koridoriuje, trinktelėjo durys ir sušmėžavo šviesa, tada jis pajuto, kaip kažkas jam trenkė ir nubumbsėjo pro šalį laiptais žemyn, staiga tarsi visi jo kaulai pakriko, tarsi visi organai atšoko kaip atleistos spyruoklės. Priemenės grindimis riedėjo raudonas kamuoliukas, ir jis pagalvojo apie Aidabelę – ak, kad jis būtų toks drąsus kaip ji; kad turėtų brolį, seserį, ką nors; kad būtų negyvas.

Randolfas persisvėrė per turėklą; rankas susikišęs į kimono rankoves; akys apsiblaususios, apdujusios, jeigu ir matė Džoelį, to neparodė. Šlamindamas kimono, jis perėjo į kitą koridoriaus pusę ir atidarė duris – jo veide sušmėkščiojo ekscentriška žvakių šviesa. Į kambarį nėjo, tik pastovėjo keistai mosuodamas rankomis; paskui pasisuko ir ėmė leistis laiptais, o galop susidūręs su Džoeliu, tepratarė:

– Prašau atnešti stiklinę vandens.

Daugiau netaręs nė žodžio, užkopė atgal ir įėjo į kambarį, o Džoelis, negalėdamas pajudėti, dar ilgai stypsojo ant laiptų; sienose girdėjosi balsai, slūgstantys akmens ir lentų atodūsiai, garsai ties tylos riba.

– Įeik. – Eimės balsas nuaidėjo per visą namą, o Džoeliui iššoko širdis iš krūtinės.

– Atsargiai, brangusis, – tarė Randolfas, išsipleikęs kojūgaly lovos su baldakimu, – nelaistyk vandens.

Bet jis negalėjo sutvardyti virpančios rankos, nei sutelkti žvilgsnio – Eimė ir Randolfas, nors nesusiglaudę, buvo susilieję kaip Siamo dvyniai: kažkoks iškrypęs gyvūnas – pusiau vyras, pusiau moteris. Degė koks tuzinas žvakių, patižusių ir sulinkusių nakties kaitroje. Jų nutviekstas žvilgėjo klinčių židinys, ant jo atbrailos, išjudinta Džoelio žingsnių, sučiurleno krištolinių varpelių

kolekcija. Ore tvyrojo astmos cigarečių, klojėtos patalynės ir viskio garų kvapas. Nubalęs Eimės veidas buvo monetos profiliu įsirėžęs lange, į kurį metronomo ritmu stuksėjo vabzdžiai; įnikusi į siuvinį, ji suposi siuvimo kėdutėje, adata, laikoma pirštinėtos rankos, ritmingais dygsniais varstė violetinį audinį. Ji atrodė tarytum vaškinė natūralaus dydžio lėlė, o jos susikaupimas buvo kažkoks netikras: kaip žmogaus, neva skaitančio, bet knygą laikančio aukštyn kojom. Randolfas, žąsies plunksna krapštantis nagus, atrodė irgi dekoratyvi figūra, – Džoelis pasijuto kaip įsibrovėlis, kuriam čia būti nepridera, bet nebegalėjo nei trauktis, nei žengti pirmyn. Ant stalo prie lovos jo akį patraukė du daiktai: švytintis rožinio grublėto stiklo gaubtas su Venecijos vaizdais, – auksinės gondolos, nedori gondoljerai ir įsimylėjėliai, plaukiantys pro didingus rūmus saldžiai žydru kanalu, – ir matinio stiklo nuoga figūrėlė, laikanti sidabrinį veidrodėlį. Jame atsispindėjo dvi akys – vos jas pamatęs, Džoelis viską aplinkui užmiršo.

Akys buvo ašarotos ir pilkšvos; jos stebėjo Džoelį blandžiai spindėdamos ir netrukus, lyg pripažindamos jį, abi iškilmingai mirktelėjo ir nusigręžė... tad jis jau matė jas tik kaip galvos dalį, nuskustos galvos, nesveikai suzmekusios sučiurusiose pagalvėse.

– Jis nori vandens, – tarė Randolfas, brėždamas plunksna nykščio panagėje. – Turėsi pagirdyti jį – vargšas Edis, visiškai bejėgis.

O Džoelis paklausė:

– Tai jis?

– Ponas Sansomas, – tarė Eimė sučiauptom kaip jos siuvinėjamas rožės žiedas lūpom. – Tai ponas Sansomas.

– Kad jūs man niekad nesakėt.

Randolfas, pasirėmęs į lovos stulpelį, atsistojo: kimono prasiskleidė, atidengdamas rausvas drūtas šlaunis, neplaukuotas kojas. Kaip ir dažnas dručkis, jis galėdavo

būti nelauktai vikrus, tačiau išgerti buvo padauginęs ir, artėdamas prie Džoelio su veidą knėbtelėjusia šypsena, atrodė, kad kiek ir pargrius. Pasilenkė prie pat Džoelio ir sušnibždėjo:

– Žinai ką, pupuliuk?

Veidrodyje vėl sužibo akys, jų atspindys švytravo vilnijančioje šviesoje, ir iš patalų kyštelėjusi vestuviniu žiedu papuošta ranka paleido raudoną kamuoliuką, – tai buvo ženklas, iššūkis, ir Džoelis, nepaisydamas Randolfo, sparčiai žengė jo pasitikti.

7

Ji artėjo keliu, spardydama akmenukus, švilpaudama. Bambukinė kartelė ant jos peties rodė į pavakarės saulę. Ji nešėsi melasos kibirėlį ir buvo su vaikiškais tamsiais akiniais. Medžioklinis Henris campino šalia, lekuodamas iškišęs liežuvį. Džoelis, laukęs paštininko, pasislėpė už pušies; na, palauk, dabar tai bus; išgąsdins ją taip, kad... štai, jau gana arti.

Tada ji sustojo, nusiėmė akinius ir patrynė juos į chaki spalvos šortus. Prisidengusi akis nuo saulės, pažvelgė tiesiai į Džoelio medį ir už jo: Laukymės verandoje nebuvo nė gyvos dvasios, jokio gyvybės ženklo. Ji gūžtelėjo pečiais.

– Henri, – tarė liūdnai pakeldama akis. – Henri, tavo valia – ar norim, kad jis būtų su mumis, ar ne? – Henris nusižiovavo, jam į burną įzvimbė musė, kurią jis nurijo nekramtęs. – Henri, – neatlyžo ji tyrinėdama tam tikrą pušį, – ar pastebėjai, kokius keistus šešėlius kartais medžiai meta? – Pauzė. – Na gerai, puikusis dendi, išeik.

Džoelis romiai iškėblino į šviesą.

– Labas, Aidabele, – tarė jis, o Aidabelė nusikvatojo, ir šis juokas drėskė labiau nei spygliuota viela.

– Žiūrėk, sūnau, – tarė ji, – paskutinis berniūkštis, kuris bandė krėsti pokštus Aidabelei, iki šiol kulnų neatkelia. – Ji vėl užsidėjo akinius ir timptelėjo šortus. – Mudu su Henriu einam vilkžuvių žvejoti; jeigu tu gali padėti, eime kartu.

– Kaip padėti?

– Na, kirmėles užnerti ant kabliuko... – Pakėlusi kibirėlį, parodė jame baltą knibždėlyną.

Džoelis pasišlykštėjęs nukreipė akis į šalį; tačiau pamanė: taip, norėčiau eit su Aidabele, taip, kad tik nebūčiau vienas: kabinti kirmėles, bučiuoti jai batus – bet ką.

– Verčiau persirenk, – tarė Aidabelė. – Išsipuošei kaip sekmadienį.

Ir iš tiesų jis vilkėjo geriausią savo kostiumą – baltos vilnelės, – nupirktą šokių pamokoms; apsivilko dėl to, kad Randolfas žadėjo jį nutapyti. Bet per pietus Eimė pasakė, kad Randolfas serga. „Vargšelis, tokiam karšty; man rodos, numestų svorio – tikrai taip nesikamuotų. Andžela Li irgi buvo tokia: kaitra ją nuvarydavo nuo koto“. Apie tą Andželą Li Su jam papasakojo keistą istoriją: „Aukseli, tai senai poniai atsitiko baisiai keistas dalykas: prieš pat mirštant jai užaugo barzda; kad ims dygti ant veido – tikri plaukai, geltoni ir stiprūs kaip viela. Aš pati ją skusdavau – paralyžiuota nuo galvos iki kojų, oda kaip numirėlio. Ta barzda žėlė taip greit, kad tik spėk skusti, o kai ji mirė, mis Eimė pakvietė miestelio kirpėją. Tai šit kaip – tas tik pamatė, apsigręžė ir laiptais žemyn, ir pro duris. Sakau tau, man bent buvo juoko!”

– Čia senas kostiumas, – pasakė jis, bijodamas grįžti persirengti, nes Eimė dar, ko gero, neišleis, lieps eiti paskaityti tėvui. O jo tėvas, kaip Andžela Li, buvo paralyžiuotas, bejėgis; galėjo ištart kelis skiemenis (vaik, kam, gera, blo, svied), pakrutinti galvą (taip, ne) ir vieną ranką (numesti teniso kamuoliuką – dėmesio prašymas). Visus

džiaugsmus ir kančias perteikdavo akimis, kurios kaip langai vasarą retai užsiverdavo – vis atmerktos, spoksančios, net miegant.

Aidabelė davė jam nešti kibirėlį su kirmėlėm. Perėję per cukrašvendrių lauką, užkopę siauru kaip siūlas takeliu, praėję negrų namelį, kur kieme nuogas vaikas glamonėjo juodą ožkelę, laukinių vyšnių alėja jie nužingsniavo į mišką.

– Nuo jų pasigeriam kaip šiaučiai, – pasakė ji apie vyšnias. – O godžios laukinės katės tiek prisisiurbia: paskui kniaukia visą naktį – kad tu girdėtum... staugia pamišusios nuo mėnesienos ir vyšnių sulčių.

Tarp lapų šlamėjo ir čiulbėjo nematomi paukščiai; tylaus miško mūro pamate nerimastingos kojos mynė pliušines samanas, kur prasismelkusi kalkėta šviesa šlakstė dėmes ant natūralios tamsos. Aidabelės bambukinė kartis brūkščiojo per žemas šakas, o šuo smalsiai ir nepatikliai laviravo pro gervuogių brūzgynus. Henris – sargybinis, Aidabelė – vedlys, Džoelis – belaisvis: trise žygiuoja neištirtais takais nuožulniu žemės šlaitu. Virš telkšančių lietaus vandens klanų plazdeno juodos peteliškės oranžiniais krašteliais – jų sparnų trajektorijas atspindėjo žalsvas lygus paviršius; po kojomis kaip celofanas draikėsi barškuolės nusinerta oda, nukritusias šakas klostė sutrūkinėję sidabrinių voratinklių dangalai. Jie praėjo mažą žmogaus kapą – ant suskeldėjusio kryžiaus buvo užrašyta: „Tobis, nužudytas Katino“. Suzmekęs, su prasikalusio platano daigu, šis kapas aiškiai buvo senas.

– Ką tai reiškia, – paklausė Džoelis, – „nužudytas katino"?

– Tai atsitiko, kai aš dar buvau negimus, – atsakė Aidabelė, tarsi tuo viską paaiškindama. Ji išsuko iš tako į storą pernykščių lapų kilimą, kiek toliau prakuduliavo skunksas, kurį Henris puolė vytis. – Matai, tas Tobis buvo negriukas, o jo mama tarnavo pas senąją ponią Skali,

kaip dabar Su. Ji buvo Jėzaus Feverio žmona, o Tobis buvo jų vaikas. Senoji Skali turėjo didelį gražų persišką katiną, ir vieną dieną, kai Tobis miegojo, katinas prisėlino, priglaudė snukutį prie Tobio burnos ir ištraukė jam visą kvapą.

Džoelis pasakė netikįs, bet jeigu tai tiesa, ši istorija baisiausia iš visų jo girdėtų.

– Aš nežinojau, kad Jėzus Feveris buvo vedęs, – pridūrė jis.

– Tu daug ko nežinai. Visokių keistų dalykų... kurie daugiausia atsitiko mums dar negimus: dėl to jie atrodo daug tikresni.

Jiems dar negimus, taigi – kažin kokie tada buvo laikai? Tokie pat, kaip ir dabar, o jiems mirus irgi bus tokie pat: šitie medžiai, dangus, žemė, šios štai gėlės, saulė ir vėjas liks visai tokie pat, pasikeis tik jie – širdys virs dulkėmis. Dabar, būdamas trylikos, Džoelis priartėjo prie mirties pažinimo labiau nei kada nors vėliau: jo viduj žydėjo gėlė, ir netrukus, kai stangrūs žiedlapiai visai prasiskleis, kai jaunystės saulė pasieks zenitą, jis, kaip anksčiau kiti, nusigręš ieškodamas, kur atsidaro kitos durys. Jie ėjo mišku, kur nenuilstamos vieversių giesmės skambėjo visą šimtmetį ir dar daugiau, pulkai varlių šuoliavo mėnesienos dryžiais; čia krito žvaigždės ir indėnų strėlės; strykčiojantys juodaodžiai grojo gitaromis, dainavo balades apie banditų užkastą auksą, sielvartingas ir pamėkliškas senų laikų giesmes, – jiems dar negimus.

– Man tai ne: jie atrodo ne tokie tikri, – pasakė Džoelis ir sustojo apstulbintas šios tiesos: Eimė, Randolfas, jo tėvas – jie visi yra už laiko ribų, plevena dabarty kaip dvasios; gal todėl jam ir atrodo kaip sapno žmonės? Aidabelė atsigręžė ir patraukė jį už rankos.

– Pabusk.

Jis pažvelgė į ją nerimo kupinomis akimis.

– Kad negaliu. Negaliu.

– Ko negali? – paklausė ji irzliai.

– Ai, nieko.

Jie leidosi žemyn kartu – ankstyvieji keliautojai.

– Imk mano spalvotus akinius, – pasiūlė Aidabelė. – Viskas atrodo daug gražiau.

Žolės spalvos lęšiai padažė upelį, kur vandeny siuvo ir siuvo būriai smulkmės. Retkarčiais dauburiuose užklydęs saulės spindulys nublizgindavo stambesnį laimikį – lėtai tamsumoj slenkantį nerangų storą ešerį. Aidabelės valas virpčiojo sraunumos vidury, bet štai jau visa valanda, o dar niekas nekibo, tad ji tvirtai įstatė meškerę tarp dviejų kelmų ir atsilošė, paguldžiusi galvą ant samanų kupsto.

– Okei, duokš atgal, – pareikalavo.

– Kur tu juos gavai? – paklausė pats tokių įsinorėjęs.

– Lunaparke, – tarė ji. – Lunaparkas atvažiuoja kasmet rugpjūty; nelabai didelis, bet su skriejančiu suktuvu ir „velnio ratu“. O dar jie turi dvigalvį kūdikį butelyje. Šituos akinius aš ten išlošiau; nešiodavau juos visą laiką, netgi tamsoj, bet tėtė sakė, kad šitaip akių neteksiu. Nori cigaretės?

Ji turėjo tik vieną – sumaigytą „Wing"; perlaužė ją perpus ir įžiebė degtuką.

– Žiūrėk, – tarė, – aš galiu vieną dūmų ratilą išpūsti per kitą.

Į orą pakilo melsvi taisyklingi ratilai: buvo labai ramu; bet visur kur jautėsi judėjimas: ant vandens slydinėjo laumžirgiai, nematomas krepštelėjimas nukrėtė snieguolės taureles – jau parudavusias, suvytusias ir bekvapes.

Džoelis tarė:

– Nemanau, kad mes čia ką sumeškeriosim.

– Aš niekada ir nesitikiu, – tarė Aidabelė. – Mėgstu čia ateiti ir pamąstyt apie savo rūpesčius; niekas čia manęs neima ieškoti. Gera vieta... pagulėt ir atsipalaiduot.

– O kokių tu turi rūpesčių? – paklausė jis.

– Tai mano reikalas. Ir žinai ką... tu baisus smalsuolis. Aš niekada nekišu nosies ne į savo reikalus, kaip kažin ką. Bet kas kitas čia tave gyvą suėstų – esi svetimas, gyveni Laukymėj. Kad ir Florabelė – va tai viskas rūpi.

– Manau, kad ji labai graži, – pasakė Džoelis tik tam, kad paerzintų.

Aidabelė nutylėjo. Nusviedė cigaretę ir, įkišusi į burną du pirštus, berniokiškai sušvilpė. Henris, pėdinęs palei seklų upelio kraštą, užsiropštė aukštyn, jo sušlapęs kailiukas visas žvilgėjo.

– Graži iš išorės, bet svarbiau, kas viduj, – pasakė ji apsikabinusi šunį. – Ji vis šneka tėtei, kad reikia atsikratyti Henriu, kad jis turi mirtiną ligą – štai kokia ji viduj.

Danguje driekėsi balsvas popietės veidas; mano priešas, pamanė Džoelis, yra ten, už tų stiklinių dūmuojančių debesų; kad ir kas tas priešas būtų, ši švytinti blausa ir yra jo atvaizdas. Šiuo atžvilgiu Aidabelei galima pavydėti, ji bent pažįsta savo priešus: tu ir tu – gali tarti, – toks ir toks, taip ir taip.

– Ar tu kada nors bijojai išprotėti?

– Niekada apie tai negalvojau, – tarė ji ir nusijuokė. – Pasiklausius *jų*, aš ir taip neturiu proto.

– Nejuokauk, – tarė Džoelis. – Aš klausiu štai ko: ar tau būna, kad matai ką nors – žmones, net namus, matai juos aiškiai ir gerai žinai, kad jie tikri... bet...

– Bet jie netikri, – tarė Aidabelė. – Tada, kai man buvo įkandus gyvatė, savaitę gyvenau siaubingam gyvatyne: jos šliaužė grindim, sienom – visur. Tai buvo gryna kvailystė. Bet paskui atsitiko keistas dalykas: pernai vasarą su dėde Augustu (jis bijo mergaičių, nė iš tolo neprisileidžia; sako – aš ne mergaitė; aš myliu savo dėdę Augustą – mudu kaip broliai)... buvom prie Perlo upės... ir vieną dieną plaukėm valtim tokioj neaiškioj vietoj ir aptikom gyvačių salą; ji buvo mažytė – tik vienas medis, – bet knibždanti mokasininių barškuolių: jos net nuo šakų

karojo. Vaizdelis vaiduokliškas. Ir kai žmonės sako, kad sapnai išsipildo, aš suprantu, ką tai reiškia.

– Aš kalbu ne apie tai, – atsakė Džoelis silpnu, suglumusiu balsu. – Sapnai – kas kita, sapnus gali užmiršti. Bet jeigu pamatai ką nors... pavyzdžiui, damą, pamatai ten, kur nieko neturėtų būti, tada ji niekaip neišeina iš galvos. Kad ir taip: aną vakarą Su persigando – išgirdo šuns staugimą ir pasakė, kad grįžo jos vyras; nuėjusi prie lango, sako: „Matau jį. Tupi po figmedžiu“. Bet kai aš pasižiūrėjau, ten ničnieko nebuvo.

Visa tai Aidabelės nenustebino.

– Cha! – tarė ji ir krestelėjo galvą – trumpi rudi plaukai plykstelėjo kaip ugnis. – Visi žino, kad Su kvanktelėjusi. Kartą (buvo karšta, kaip ir dabar) ėjau keliu ir sutikau ją stovinčią prie pašto dėžės su tokia kvaila mina; tai ji ir sako: „Kaip gražiai šiąnakt pasnigo“. Vis jai galvoj sniegas, kas nors vis vaidenasi, tai Su visai kvankt.

Džoelis piktai dėbsojo į Aidabelę: niekinga melagė. Su nė kiek nekvanktelėjusi. Vis dėlto jis prisiminė pirmo jų pašnekesio sniegą: aplink jį vartėsi snaigės, spigino miško baltuma, ir prabilęs Aidabelės balsas skambėjo minkštai, slopinamas sniego.

– „Dramblio kaulas“, – tarė ji. – Jis neskęsta.

– O kam? – paklausė jis, imdamas muilą, kurį ji ištraukė iš savo kišenės.

– Praustis, kvailuti, – paaiškino. – Ir nevartyk akelių. Čia atėjusi, visada apsiplaunu. Va – pasidėk drabužius ant šito kelmo prie meškerės.

Džoelis droviai žvelgė į nurodytą vietą.

– Bet juk tu mergaitė.

Su kupina paniekos mina Aidabelė išsistiebė visu ūgiu.

– Sūnau, – tarė ji ir nusispjovė pro pirštus, – ką tu turi klyne, man visai ne naujiena ir manęs nedomina: po velnių, nuo pat pirmos klasės tik su berniukais ir lakstau. Aš gi visai ne kaip mergaitė; įsidėmėk tą, jeigu nori drau-

gaut su manim. – Nepaisant visos bravūros, šis pareiškimas nuskambėjo su ypatingu jaudinančiu naivumu; o kai suraukusi kaktą trinktelėjo abiem kumščiais ir tarė: – Kad taip būčiau berniukas – tapčiau jūreiviu, tapčiau... – jos tuštybė tikrai kėlė graudulį.

Džoelis atsistojo ir ėmė sagstytis marškinius.

Jis gulėjo ant šaltų akmenukų, glostomas, skalaujamas vėsaus vandens; norėjo būti lapas, kartu su kitais nešamas srovės, – berniukas lapas, lengvai plukdomas, plūduriuojantis, įsiliejąs į upę, vandenyną, didįjį pasaulio tvaną. Užėmęs nosį, panėrė galvą po vandeniu: jam šešeri, ir jo varinės akutės kupinos siaubo; Šventoji dvasia, – sako kunigas, murkdydamas jį į krikšto vandenį; jis rėkia, ir jo motina, sėdinti pirmame suole, pripuola prie jo, paima jį ant rankų ir prispaudusi prie savęs švelniai šnabžda: sūneli, sūneli. Jis pakėlė veidą iš didžios ramybės, ir Aidabelei žaismingai tėkštelėjus, septyneri metai pralėkė mirksniu.

– Atrodai kaip nupešiotas viščiukas, – tarė Aidabelė. – Toks liesas, baltas.

Džoelio pečiai nejaukiai susigūžė. Nors Aidabelės tikrai nedomino jo nuogybė, jis negalėjo jaustis taip laisvai, kaip ji tikėjosi.

Aidabelė tarė:

– Nejudėk dabar, ištrinsiu tau plaukus šampūnu.

Jos pačios garbanos buvo visos aptrauktos putom, kaip tortas glajumi. Be drabužių jos figūra rodės dar berniokiškesnė: ilgakojė – tarytum gervė ar ėjikė su kojūkais, o gležnus petukus išmarginusios strazdanos kėlė ilgesingas asociacijas. Bet krūtys jau buvo ėmusios brinkti, o klubai – žadą plėstis. Džoelis, įsikalęs vaidingos paniurėlės įvaizdį, stebėjosi, kad ji gali būti tokia žvali linksmuolė: ritmingai pirštais trinkdama jam galvą, ji vis pokštavo ir sakė anekdotus, kartais gana nešvankius:

– ... o fermeris ir sako: „Žinoma, ji graži mergytė; kaipgi – pro šilkinę nosinaitę išsunkta“. – Kai jis nenusijuokė, ji paklausė: – Kas yra? Nesupratai? – Džoelis papurtė galvą. – O dar miestietis, – atsiduso ji.

– Ką jis norėjo pasakyt... „išsunkta pro šilkinę nosinaitę“?

– Tiek to, sūnau, – tarė Aidabelė, skalaudama jam plaukus, – tu dar per jaunas.

Tada Džoelis pamanė, kad Aidabelės anekdotų jumoras ir jai pačiai ne per daug aiškus: ji juos pasakojo ne visai savo stiliumi – kažką mėgdžiojo, ir, norėdamas sužinoti ką, jis paklausė:

– Kur tu girdėjai šitą anekdotą?

– Bilis Bobas man pasakojo.

– Kas jis toks?

– Bilis Bobas, ir tiek.

– Jis tau patinka? – paklausė Džoelis, nesuvokdamas, kodėl taip pavydi.

– Aišku, patinka, – tarė ji atsistojusi, brisdama kranto link; akis įbedusi į vandenį, ji žengė lėtai ir itin grakščiai, kaip lesalo ieškantis paukštis. – Aišku – jis praktiškai geriausias mano draugas. Jis baisiai kietas, tas Bilis Bobas. Prisimenu, kai ketvirtoj klasėj mus mokė ta bjaurybė mis Eikens ir vanodavo Biliui Bobui per rankas su liniuote, jis nė karto neverkė.

Jie susėdo saulėtoj vietoj išsidžiovinti, ir ji užsidėjo savo tamsius akinius.

– Aš niekada neverkiu, – pamelavo Džoelis.

Ji apsivertė kniūbsčia ir, čiupinėdama samanas, švelniai dalykiškai tarė:

– O aš kartais paverkiu. – Ji rimtai pažvelgė į jį. – Tik tu niekam nesakyk, girdi?

Jam norėjosi tarti: ne, Aidabele, brangioji Aidabele, aš tavo tikras draugas. Norėjosi paliesti ją, apsikabinti, nes staiga pasirodė tik taip įmanoma išreikšti visus savo jausmus. Jis

prisiglaudęs pasilenkė ir neapsakomai delikačiai pabučiavo ją į skruostą. Viskas nuščiuvo; tarp jųdviejų sakytum suplazdėjo trapi saulės ir paunksmės žaismė – kaip ant jų kūnų virpantis lapo šešėlis. Aidabelė tuoj visa įsitempė. Kibo jam į plaukus ir kad patrauks, ir tuomet suglumusį Džoelį apėmė siaubingas įniršis. Tai yra tikra išdavystė. Tad jis nirčiai pasipriešino. Kibiai susiėmę, juodu ritosi vienas per kitą – dangus krypo, griuvo, sukosi ratu. Akiniai nukrito, ir Džoelis, klestelėdamas aukštielninkas, pajuto, kaip jie trekšteli po juo ir įsirėžia į sėdmenis.

– Gana, – tarė jis sunkiai alsuodamas, – nagi, liaukis, man bėga kraujas.

Aidabelė buvo apžergusi jį, jos stiprios rankos prispaudė jo riešus prie žemės. Piktu, įraudusiu veidu palinko prie pat jo:

– Pasiduodi?

– Man bėga kraujas, – tepasakė Džoelis.

Netrukus, jį paleidusi, atnešė vandens ir apiplovė įpjovą.

– Nieko baisaus, – tarė ji, lyg nieko nebūtų įvykę. Ir iš tikrųjų kažkaip įsivyravo toks įspūdis: žinoma, nė vienas nebebūtų paaiškinęs, ko juodu pešėsi.

– Man gaila tavo akinių, – pasakė Džoelis.

Žalios šukės buvo nusėjusios žemę kaip lietaus lašai. Ji pasilenkusi ėmė jas rinkti, paskui apsigalvojusi išbėrė atgal.

– Tu dėl to nekaltas, – liūdnai tarė. – Gal... gal kada nors išlošiu kitus.

8

Randolfas pamerkė teptuką į acto stiklainį, pripiltą vandens, kuriame bemat pasklido violetiniai ūseliai – it sparčiai augančio vijoklio.

– Nesišypsok, brangusis, – tarė jis. – Aš ne fotografas. Antra vertus, kažin ar galima vadinti mane dailininku, jei-

gu „dailininku“ vadini tą, kas pamato, suvokia ir tiesiogiai perteikia; man visada iškyla deformacijos problema: tapau ne tiek tai, ką regiu, kiek tai, ką mąstau, pavyzdžiui, prieš keletą metų – tai buvo Berlyne – piešiau berniuką, ne ką vyresnį už tave, bet mano paveiksle jis atrodė senesnis už Jėzų Feverį, ir nors iš tiesų jo akys buvo vaikiškai žydros, aš regėjau miglotas, sunykusias akis. O juk regėjau tikrą tiesą, nes mažasis Kurtas (toks jo vardas) pasirodė esąs grynas pabaisa ir dukart bandė mane nužudyti... abu kartus, sakyčiau, nepaprastai išradingai. Vargšelis, kažin kas iš jo išėjo... arba, jeigu taip, – iš manęs. Štai čia labai įdomus klausimas: kas iš manęs išėjo? – Tarytum būtų dėjęs skyrybos ženklus, kalbėdamas vis baksnojo teptuku stiklainyje, ir vanduo, nuolat tamsėdamas, vidury lyg paslėptą žiedą sukaupė raudoną pynę. – Puiku, atsilošk, dabar valandžiukę atsipalaiduosim.

Džoelis atsiduso ir apsidairė. Randolfo kambaryje jis buvo pirmą kartą; per dvi valandas dar neapsiprato – kambarys buvo toks nepanašus į visus jo matytus: prašmatnūs veidrodžiai atspindėjo pablėsusį auksą ir išblukusį šilką – jis ėmė jaustis lyg būtų persivalgęs saldainių. Nepaisant kambario didumo, tuščio ploto tebuvo kojai pastatyti: raižyti stalai, aksomu aptraukti krėslai, kandeliabrai, vokiška muzikos dėžė, knygos ir paveikslai tiesiog grūdosi vieni ant kitų, lyg tie daiktai čia būtų buvę sunešti smarkaus potvynio ir palikti. Už kepenų formos rašomojo stalo sienos buvo aplipdytos užsienietiškais atvirukais; šeši iš jų – japoniška serija – šiek tiek apšvietė Džoelį, nors jis jau numanė, ką reiškia ten vaizduojami dalykai. Ant juodo pailgo, nepaprastai sunkaus stalo kaip muziejaus eksponatai rikiavosi senoviškos lėlės, kai kurios be rankų, be kojų, net be galvų, vienos kitos akių karoliukai tiesiai spoksojo stikliniu žvilgsniu, nors pro atviras žaizdas matėsi viduriai – šiaudai ir pjuvenos; tačiau visos buvo aprengtos dailiais kostiumais – aksomais, nėriniais,

drobėmis. Šio stalo vidury stovėjo mažytė nuotrauka, kurios sidabriniai rėmeliai buvo įmantrūs iki absurdo – mat pati nuotrauka buvo pigi, tikriausiai fotografuota karnavale ar atrakcionų parke, nes pozuotojai – trys vyriškiai ir mergina – stovėjo jumoristiškai išpieštame fone, tarp žvairaakių babuinų ir išsišiepusių kengūrų. Nors šioje nuotraukoje jis buvo lieknesnis ir gražesnis, Džoelis nesunkiai atpažino Randolfą, pažįstamas atrodė ir dar vienas vyriškis... bene jo tėvas? Žinoma, tas veidas tik šiek tiek priminė žmogų anapus koridoriaus. Trečiasis, aukštesnis už savo bičiulius, buvo įs-pūdingas tipas – augalotas ir netgi tokiame išblukusiame atvaizde labai tamsus, beveik kaip negras; po vešliais kaip ūsai antakiais žibėjo siauros, klastingos juodos akys, o lūpos, storesnės už bet kokios moters, buvo sustingusios arogantiška šypsenėle, kuri ryškino dabitišką sceninį efektą, teikiamą šiaudinės skrybėlės ir elegantiškos lazdelės. Ranka buvo apsikabinęs merginą – gležną, faunišką būtybę, kuri žvelgė į jį pakerėta.

– Ak, taip, – tarė Randolfas, ištiesdamas kojas ir užsidegdamas cigaretę su mentolu, – nežiūrėk per daug rimtai į tai, ką čia išvydai: tai tik mano pasišaipymas iš savęs paties... juokinantis ir keliantis siaubą... rafinuotas kapas, galėtum pasakyti. Šiame kambaryje nebūna nei dienos, nei nakties, metų laikai čia nesikeičia, ir kai mirsiu, jeigu dar nesu miręs, norėčiau būti mirtinai girtas ir susirietęs , kaip motinos įsčiose, šiltame tamsos kraujyje. Ar ne ironiškas galas? Juk savo prakeiktos sielos gelmėj tenorėjau švelnaus tyro gyvenimo, duonos ir vandens, paprastos pastogės su mylima moterim, nieko daugiau. – Šypsodamasis, glostydamas pakaušy plaukus, užgesino cigaretę ir paėmė teptuką. – Bet kadangi jau gimiau negyvas – kokia ironija, kad dar turėčiau mirti; o gimiau ir iš tiesų negyvas – tik užsispyrusi aukušerė man įkrėtė gyvybę. Bet ar tikrai? – Jis valiūkiškai pažvelgė į Džoelį. – Pasakyk: ar tikrai?

– Kas ar tikrai? – paklausė Džoelis, nes ir vėl nesuprato: Randolfas kaip visada atrodė įsijautęs į slaptą neįmenamų žodžių dialogą su nematomu pašnekovu. – Randolfai, – tarė jis, – na, neširsk ant manęs: tiesiog tu kažkaip keistai pasakai viską.

– Nieko, – tarė Randolfas, – sunkios muzikos reikia klausytis ne vieną kartą. Ir jeigu mano žodžiai dabar skamba beprasmiškai, retrospekcijoje jie atrodys net labai aiškūs; ir kai tai atsitiks, kai šie žiedai tavo akyse nuvys – o juk nuvys negrįžtamai, – tad nors jokios ašaros nepadėjo ištirpdyti mano paties kokono, truputį paverksiu dėl tavęs. – Atsistojęs ir nuėjęs prie didžiulės barokinės komodos, jis pasikvėpino citrininiu odekolonu, pasišukavo išblizgintas garbanas ir staipydamasis patyrinėjo save veidrodyje; nors ir atkartodamas esmines detales, žmogaus aukščio antikvarinis prancūziškas veidrodis tarytum susiurbė jo veido spalvą, aplygino ir pakeitė bruožus: veidrodyje buvo ne Randolfas, o bet kuri vaizduotės su juo sugretinama asmenybė, ir jis, tarsi paremdamas tokią teoriją, tarė: – Tie veidrodžiai mus kartais taip romantizuoja, tai jų paslaptis: kaip be galo žiauru būtų sunaikinti visus pasaulio veidrodžius – kur mes berastumėm savo tapatybės patvirtinimą? Žinai, brangusis, Narcizas nebuvo egoistas... buvo toks pat, kaip ir mes – tūnąs nedūžtančiam vienatvės kiaute, ir pamatęs savo atspindį, atpažino vienintelį gražų draugą, vienatinę neatskiriamą meilę... vargšas Narcizas – galbūt vienintelis žmogus, visa tai nuoširdžiai išsakęs.

Pasigirdo nedrąsus beldimas į duris.

– Randolfai, – tarė Eimė, – ar berniukas pas tave?

– Mes užsiėmę. Eik sau, eik sau...

– Bet, Randolfai, – suaimanavo ji, – ar tau neatrodo, kad jis turėtų paskaityti savo tėvui?

– Sakau: eik sau.

Džoelis veidu neparodė nei palengvėjimo, nei dėkingumo: maskuoti jausmus jam tapo natūraliu refleksu – kartais tai padėdavo iš viso nieko nejausti. Tiesa, vieno dalyko jis negalėjo išvengti, nes nėra žinomo būdo padaryti sąmonę skaidriai švarią, ir tai, ką jis ištrindavo dienos metu, atgydavo naktį sapnuose ir laikydavo jį geležiniam glėby. O skaitydamas tėvui, jis aptiko keistą dalyką: ponas Sansomas iš tikrųjų nesiklausydavo – atlikęs bandymą, Džoelis išsiaiškino, jog Sirso Roubako firmos kainoraštis jį domino ne mažiau už kokį nors vesterną.

– Iki to įvykio, – tarė Randolfas, vėl atsisėdęs, – prieš visa tai, Edas buvo kitoks... Labai sportiškas ir, jei vertintum nelabai pretenzingai, simpatiškas (štai – nuotraukoj pats pasižiūrėk), bet, tiesą sakant, aš nelabai jį mėgau – toli gražu; ypač tai, kad jis buvo Pepės savininkas, tai yra jo menedžeris, komplikavo mūsų santykius. Pepė Alvaresas – tas su šiaudine skrybėle, o mergina – tai Doloresa. Ši nuotrauka, žinoma, nėra labai tikroviška – tokia nekalta: kas galėjo pamanyti, kad, praėjus dviem dienom, vienas iš mūsų nusiris laiptais su kulka nugaroje? – Pataisęs braižybos lentą, jis spoksojo į Džoelį vieną akį primerkęs, kaip laikrodininkas. – Atsargiai, dabar nekalbėk, tapau tavo lūpas.

Pro langus dvelktelėjęs vėjelis sušnarino lėlių kaspinus, ir į šią aksomu išmuštą paunksmę plūstelėjo saulėti kiemo kvapai. Džoelis panūdo būti lauke, kur gal Aidabelė brenda per plačią pievą su įkandin tursenančiu Henriu. Apvalaina Randolfo fizionomija iš to susikaupimo net ištįso; kurį laiką jis darbavosi tylomis, kol galop – ir tarytum visa ligtolinė šneka būtų vedus prie to – tarė:

– Pradėsiu nuo to, kad buvau įsimylėjęs. Paprastas teiginys, kas be ko; bet nepaprastas faktas, nes dažniausiai nesuvokiam, kad meilė – tai švelnumas, o švelnumas nėra, kaip daug kas mano, gailestis; ir dar rečiau suprantam, jog meilės laimė nėra absoliutus visų jausmų sutelkimas

į vieną žmogų; mylėti reikia dar ir daugybę dalykų, kuriuos mylimas žmogus ima tik simbolizuoti; mylinčiojo akyse tikri šios žemės mylimieji – tai alyvų properša, laivo žiburiai, mokyklos varpeliai, peizažai, pašnekesių nuotrupos, draugai, vienas vaiko sekmadienis, pradingę balsai, pamėgtas kostiumas, ruduo ir visi metų laikai, prisiminimai – taip, gyvenimo žemė ir vanduo – prisiminimai. Nostalgiškas sąrašas, bet juk ir tema – nostalgiškesnės nerasi. Tavo amžiuje dauguma subtilybių lieka nepastebėtos; bet vis tiek, man regis, matydamas mane tokį, koks esu dabar, negali patikėti, kad kadaise taip nekaltai mylėjau; o vis dėlto būdamas dvidešimt trejų...

Tai buvo mergina nuotraukoje – Doloresa. Susipažinome Madride. Bet ji ne ispanė; bent aš taip manau, nors tiksliai ir nesužinojau, iš kur ji kilusi, – angliškai kalbėjo visai laisvai. Na, o aš Europoj buvau praleidęs jau pora metų, gyvenau ten daugiausia muziejuose: vargu ar kas buvo tiek daug kopijavęs didžiųjų meistrų. Galėdavau padaryti įspūdingą kone kiekvieno paveikslo faksimilę... bet, kai reikdavo kurti pačiam, ničnieko neišspausdavau – rodos, neturėjau jokios individualios nuovokos, jokio vidinio gyvenimo: buvau kaip plukės žiedas, kurio žiedadulkės bergždžios.

O Doloresa buvo tokia, iš kurių mano būdo žmonės kartais pasisemia energijos: su ja aš visada jaučiau, kad gyvenu, ir galiausiai įtikėjau savo būvio prasmingumu – pirmą kartą daiktus išvydau nedeformuotus, tobulus. Tą rudenį nuvažiavom į Paryžių, o paskui į Kubą, kur gyvenom virš Matanso užutėkio name... kaip jį nupasakoti?.. Melsvai rausvas mūras, jo kambariai – auksiniai ir balti žiedai ant aukštų koridorių ir aptrupėjusių mėlynų laiptų vijoklio; langai platūs, įsileidžiantys vėjo dvelksmą, – tarytum sala, vėsi ir tylut tylutėlė. Ji ten buvo kaip vaikas, meili kaip gaivus apelsino saldumas ir tingi, maloniai aptingusi; mėgdavo nuoga sėdėti saulėje,

piešti mažyčius gyvūnėlius – rupūžėles, bites, burundukus, – skaityti astrologijos žurnalus, studijuoti žvaigždėlapius, plautis galvą (ne rečiau kaip triskart per dieną); be to, ji buvo lošėja – kiekvieną popietę nueidavo žemyn į kaimą ir nusipirkdavo loterijos bilietą arba naują gitarą: gitarų turėjo apie trisdešimt ir visomis grojo, tenka pripažinti, gana nevykusiai.

Ir dar vienas dalykas: mudu retai šnekėdavomės; neprisimenu nė vieno ilgo pokalbio su Doloresa; tarp mūsų nuolat tvyrojo nuščiuvusi rimtis, bet toji tyla nebuvo slėpininga, nes teikė tą nuostabią darną, kurią kartais pasiekia tie, kas puikiai supranta vienas kitą... vis dėlto gerai kits kito nepažinom, nes ir savęs dar nebuvom tikrai pažinę.

Tačiau... baigiantis žiemai aš aptikau sapnų sąsiuvinį. Kas rytą Doloresa užrašydavo nakties sapnus į iškarpų albumą, kurį slėpdavo po čiužiniu; kartais užrašydavo prancūziškai, bet dažniau vokiškai arba angliškai, tačiau turinys visom kalbom buvo stulbinamai piktybinis, ir aš tiesiog nieko nesuvokiau, nes atrodė neįmanoma susieti Doloresą su jos negailestingais sapnais. Juose visad būdavau ir aš, vis bėgdavau nuo jos arba slėpdavausi šešėly, ir kasdien, jai gulint nuogai saulėje, aš rasdavau naują puslapį ir sužinodavau, kad ji dar labiau priartėjo prie bėglio – manęs; ankstesniuose sapnuose ji Madride buvo nužudžiusi įsimylėjėlį L., ir aš žinojau... jog suradusi R. irgi nužudys...

Miegodavome lovoje su baldakimo šydu, ginančiu nuo moskitų ir košiančiu mėnesieną, ir aš gulėdavau tamsoje atsimerkęs, stebėdamas ją miegančią, bijodamas pakliūti į spąstus toje sapningoje galvoje; atėjus rytui, ji, būdavo, juokiasi, kirkinasi, peša man plaukus, o vos išeinu, ima ir užrašo... štai, pavyzdžiui, gerai prisimenu: „R. slepiasi už milžiniško laikrodžio, kuris tiksi kaip griaustinis, kaip plakanti Dievo širdis, o pirštų formos rodyklės rodo septyniolika po trijų; šeštą aš jį surasiu, nes jis nesuvokia,

kad slepiasi nuo manęs, – mano, kad nuo savęs paties. Nelinkiu jam nieko blogo: kad galėčiau – pabėgčiau, bet laikrodis reikalauja aukos, antraip jis niekad nesustos, todėl turi užgesti kieno nors gyvybė – nes kas gi gali ilgai ištverti laikrodžio griausmą?"

Be kita ko, čia esama tiesos; laikrodžiams iš tiesų aukojama: kas gi yra mirtis, jei ne aukojimas laikui ir amžinybei?

Keista, bet mudviejų gyvenimai buvo kaip niekad sukibę – bet kada būčiau galėjęs išvykti, palikti ją ir niekad jos nebematyti; tačiau taip dezertyruoti būtų reiškę paneigti meilę, juk jeigu Doloresos nemylėjau, vadinasi, jokių tikrų jausmų nebuvau išgyvenęs. Dabar man regis, ji buvo ne visai žmogus (gal ekstazės vaikas ar sapnas), kaip, beje, ir aš... bent jau dėl jaunystės, kuri vargu ar būna žmogiška, nes jaunuoliai netiki mirsią... ypač jie negali patikėti, kad mirtis neretai užklumpa nenatūraliu būdu.

Pavasarį nuplaukėm į Floridą; Doloresa Valstijose buvo pirmą kartą, mudu nuvykom į Niujorką, kuris jai nepatiko, Filadelfiją, kuri taip pat ją vargino. Galiausiai Naujajame Orleane, kur apsigyvenom žaviame bute su patijumi, ji buvo laiminga, aš taip pat. Per mūsų klajones sapnų albumas dingo; nesumoju, kur ji galėjo paslėpt jį – išrausiau viską; neradęs netgi apsidžiaugiau. Paskui vieną popietę, eidamas namo iš turgaus ir nešdamasis, tarkim, gyvą vištą, pamačiau ją katedros paunksmėje šnekučiuojant su vyriškiu, jų laikysenos intymumas persmelkė man paširdžius: supratau, jog tai ne koks turistas klausia kelio, o vėliau, kai pasakiau jai, ką matęs, ji labai abejingai atsakė: ak taip, tai draugas, susipažinusi kavinėje, jis boksininkas – gal aš norėčiau susipažinti?

Po bet kokios įžeidos, fizinės ar dvasinės, žmogus mano, jog jeigu būtų pasikliovęs nuojauta (tokiais atvejais ji paprastai įsikalbama), nieko nebūtų nutikę; tačiau aš, net jei būčiau viską iš anksto žinojęs, būčiau elgęsis lygiai taip

pat, nes visiems gyvenime kartais pasitaiko būti viso labo siūleliu drobėje, kurią nenumaldomai audžia... kas gi? Dievas?

Jie atėjo vieną sekmadienį – profesionalas boksininkas Pepė Alvaresas ir jo menedžeris – Edas Sansomas. Tą dieną, pamenu, negailestingai šutino, mes sėdėjome patijuje su vėduoklėmis ir šaltais gėrimais: sunkiai surinktum ketvertą tokių skirtingų žmonių; jeigu ne Sansomas – truputį klounas, gebąs išblaškyti, – nuotaika būtų buvusi gan įtempta, nes ne itin santūrus Doloresos ir jaunojo meksikiečio flirtas badė akis; juodu buvo meilužiai, net nenuovoki Eimė tą būtų įžvelgusi, ir aš tuo nesistebėjau: Pepė buvo nepaprastas – veidas gyvas ir podraug svajingas, brutalus, bet vaikiškas, svetimas, bet ir mielas (kaip miela kokia nors vaikystės laikų detalė), kartu drovus ir agresyvus, miegantis ir budrus. Bet sakydamas „meilužiai", gal kiek perdedu – juk šis žodis nusako abipusį jausmą, o Doloresa, pasirodo, iš viso negalėjo mylėti – buvo pernelyg nugrimzdusi į transą; be to, vyrai jai rūpėjo tik dėl pasismaginimo – simpatijos ar pagarbos vyriškoms asmenybėms ji nejautė... tokias asmenybes, skirtingai nei įprasta manyti, jautriausiai įvertinti gali tik joms gimininingos. Kai patijuje pasidarė tamsu, įsižiūrėjau į Pepę: jo indėniška oda, rodos, laikė sugėrusi visą dar tvyrančią ore šviesą, jo ramios, veriančios laukinės akys, žvilgančios tarytum ašaromis, buvo įsmeigtos į Doloresą, ir staiga apstulbęs suvokiau, kad pavyduliauju ne jos, o jo.

Vėliau, nors iš pradžių dar bandžiau nuslėpti pasikeitusius savo jausmus, Doloresa intuityviai suvokė, kas nutiko: „Keista, kaip ilgai kartais tenka ieškoti savęs; o aš, vos tave pamačius, tai žinojau, – tarė ji ir pridūrė: – Vis dėlto nemanau, kad jis skirtas tau; pažinojau daug tokių Pepių – mylėk nemylėjęs, nieko nepeši". Galva gali paklausyti patarimo, bet ne širdis, o meilė nepaiso geografijos ir neturi ribų: nugramzdink ją į gelmes su svars-

čiu – vis tiek išnirs į paviršių; ir kodėl gi ne? Bet kokia žmogaus prigimty tūnanti meilė yra tikra ir graži, tik veidmainiai laiko žmogų atsakingu už tai, ką jis myli, – emociniai beraščiai ir pavydūs teisuoliai, kurie per savo nervingą susirūpinimą dangun nukreiptą strėlę dažnai palaiko keliu pragaran.

Pepę aš mylėjau kitaip negu Doloresą – stipriau ir beviltiškiau. Esame vieniši, mielas vaike, siaubingai vieniši ir atskirti vieni nuo kitų; pasaulio pašaipa tokia nuožmi, kad negalime išreikšti ar parodyti savo švelnumo; mirtis mums stipresnė už gyvenimą, ji neša mus kaip vėjas tamsoje, raudas farsas paverčia nelinksmu kvatojimu; o kai visos vienatvės šiukšlės mums kemšamos per gerklę tol, kol plyšta viduriai srūdami žaliais kraujais, – tada klykdami bėgam kur akys veda, mirštam išsinuomotuose kambariuose, košmariškuose viešbučiuose, amžinose širdies paklydėlės buveinėse. Retomis, nuostabiomis valandėlėmis manydavau esąs laisvas, galįs užmiršti jį ir jo mieguistą brutalų veidą, bet kur tau jis leis, o ne – vis čia pat, sėdi patijuje arba klausosi, kaip ji groja gitara, juokiasi, šneka, toks artimas ir tolimas, vis čia pat – kaip kadaise aš Doloresos sapnuose. Negalėdavau žiūrėt, kaip jis kenčia; agonija apimdavo, kai matydavau jį boksuojantis – mikliai ir žiauriai strykčiojant, gaunant smūgius, kai plieskiančioj šviesoj regėdavau kraują ir mėlynes. Duodavau jam pinigų, pirkdavau kremines skrybėles, auksines apyrankes (kuriomis jis puikuodavosi kaip moteris), ryškiaspalvius negrų mėgstamus batus, blizgančius šilkinius marškinius, visa tai dovanodavau ir Edui Sansomui – o, kaip jie abudu niekino mane, bet dovanų niekad neatsisakydavo. O Doloresa inertiškai tebesitąsė su Pepe, per daug neimdama jo domėn, nepaisydama – jis čia ar jo nėra; ji gyveno (vegetavo) kaip nemąstantis augalas – be savikontrolės, lunatiškam sapnų sąsiuviny. Man padėti negalėjo. Juk mums tereikia, kad kas apkabintų... ir pasakytų... kad viskas (vis-

kas yra keistas dalykas – pienelis kūdikiui ir tėtės akys, šaltą rytą pleškančios malkos, ūkaujančios pelėdos ir po pamokų tave pravirkdęs berniūkštis, ilgi mamos plaukai, bijojimas ir iškreipti veidai ant miegamojo sienos)... viskas bus gerai.

Vieną naktį Pepė atėjo girtutėlis ir pasiautėjo iš peties: a) mušė diržu Doloresą, b) šlapinosi ant kilimo ir mano paveikslų, c) siaubingai mane įžeidinėjo, d) sulaužė man nosį, taip pat e ir f, ir panašiai. Tą naktį slampinėjau gatvėmis ir palei dokus, garsiai įtikinėjau save išeiti, vėl likti vienas, tarsi būčiau buvęs ne vienas, išsinuomoti kambarį kitame gyvenime. Sėdėjau Džeksono aikštėje; buvo tylu, tik skambčiojo traukinio varpeliai, o rotušė stūksojo kaip vaiduoklių rūmai; greta manęs sėdėjo šviesiaplaukis miglų bernelis, jis pažvelgė į mane, aš – į jį, ir mudu tapom nebesvetimi: mūsų rankos siekė viena kitos ir susikabino. Jo balso neišgirdau, nes visai nešnekėjom; gaila – būtų gera jį prisiminti. Vienatvė, kaip ir karščiavimas tarpsta naktį, bet su juo sulaukiau aušros, brėkštančios medžiuose nelyginant paukščio giesmė, o kai patekėjo saulė, jis išnėrė savo pirštus iš manųjų ir nuėjo – mano draugužis, miglų bernelis.

Dabar visuomet būdavom kartu – Doloresa, Pepė, Edas ir aš: pokštininkas Edas ir trys tyleniai. Groteskiški keturnaičiai (kokių fantastiškų tėvų?) – mitome vieni kitais kaip savimi mintantis vėžys, ir vis dėlto – ar tu patikėsi? – kai kurias akimirkas prisimenu su nostalgija, kurią, rodos, galėtum jausti tik daug mielesniems dalykams: Pepė (regiu) nykščio nagu įžiebia degtuką, nuoga ranka fontane graibo auksinę žuvelę, sėdim kine, iš vieno maišelio krimsdami kukurūzų traškučius, jis užmigo atsirėmęs man į petį, jis juokiasi, nes aš susigūžiu matydamas jo ringe perskeltą lūpą. Girdžiu, kaip jis laiptinėj švilpauja lipdamas pas mane – mano širdies dūžiai garsesni už jo žingsnius. Dienos tirpsta kaip snaigės, nusidriekia rude-

niop, krenta kaip lapkričio lapai, dangus baugina šaltos, žiemiškos žaros švytėjimu: miegu kiaurą dieną, uždangstęs užuolaidas, virš akių užsitraukęs antklodę. Štai ir Užgavėnės – mes ruošiamės į balių, visi, išskyrus mane, jau pasirinkę maskaradinius kostiumus: Edas – pranciškonų vienuolis (čiaumojantis cigarą), Pepė – banditas, o Doloresa – balerina; aš niekaip nesugalvoju, ką vilkėti – ši dilema tampa nenormaliai svarbi. Doloresa vakare į balių ateina su rožine pūsta suknele; aš esu pavirtęs į grafaitę, mano siuzerenas – Liudvikas XVI; turiu sidabrinius plaukus ir atlasinius batelius, žalią kaukę, apsisiautęs žalsvais ir rožiniais šilkais: iš pradžių, pamatęs save veidrodyje, pasibaisėju, paskui maloniai susižaviu – mat esu labai graži, o vėliau, kai suskamba valsas, Pepė, nieko nežinodamas, kviečia šokti, o aš – gudri Pelenė – po kauke šypsausi, galvodamas: ak, kad tai iš tikrųjų būčiau aš! Rupūžė, virtusi princu, skarda – auksu; skriski, plunksnuota gyvate, metas jau vėlus; taip baigiasi viena mano sakmės dalis.

Atėjo pavasaris, ir jie pabėgo; balandį – to lietingo, alyvinio balandžio šeštąją, praėjus vos dviem dienoms po smagios kelionės prie পončartreino... kur nusifotografavom ir kur simbolinėje tamsoje keliavom meilės tuneliu. Na gerai, klausyk: vėlyvą popietę, kai pabudau, lietus barbeno į langą ir į stogą, po namus tarytum vaikščiojo tyla – kaip ir dažniausiai, anaiptol ne tyliai: baldėsi į duris, aidėjo laikrodžiuose, girgždino laiptus, pasilenkusi stebeilydavo man į veidą ir pratrūkdavo trenksmu. Apačioje kalbėjo ir dainavo radijas, bet aš žinojau, kad jo niekas negirdi, – jinai pabėgo, o Pepė su ja.

Jos kambarys buvo suverstas, man benaršant, trūko gitaros styga, jos gaudesys aitriai persmelkė nervus. Nuskubėjau laiptais aukštyn, prasižiojęs, bet neišmykdamas nė garso: visi smegenų centrai buvo nutirpę; oras vilnijo, o grindys skėtėsi kaip armonika. Kažkas artėjo prie manęs. Jaučiau juos plūstančius laiptais; neatpažinti, jie lindo

tiesiai į akis. Pirma maniau, jog tai Doloresa, paskui Edas, paskui Pepė. Mane sugriebė ir purtė, maldavo ir keikėsi: tas benkartas, sakė, pabėgo, šunsnukis tas benkartas, pabėgo su automobiliu, visais drabužiais ir pinigais, pabėgo visai visai visai. Tačiau kas tai? Aš nemačiau – figūra it Jėzus skendėjo akinančiame žėrėjime: Pepe, čia tu? Edai? Doloresa? Išsivadavau, įpuoliau į miegamąjį ir užtrenkiau duris, bet veltui – rankena ėmė tratėti, ir staiga viskas tapo klaikiai aišku: Doloresa savo sapnuose galop mane pasivijo.

Tad susiradau revolverį, apmuturiuotą sena kojine. Jau nebelijo. Langai buvo atdari, į kambarį plūdo vėsa ir alyvų kvapas. Apačioje dainavo radijas, o ausyse man šniokštė – kaip nuo jūros kriauklės. Durys atsidarė; aš šoviau kartą, paskui kitą, ir Jėzus ištirpo, teliko Edas nešvariu drobiniu kostiumu – susirietęs dvilinkas nusvirduliavo prie laiptų ir nusirito jais kaip skudurinė lėlė.

Dvi dienas jis gulėjo sugniužęs kušetėje, plūsdamas kraujais, aimanuodamas, rėkdamas ir leisdamas per pirštus rožančių. Šaukėsi tavęs ir savo motinos, ir Viešpaties. Aš nieko negalėjau padaryti. Tada iš Laukymės atvažiavo Eimė. Ji buvo labai gera. Surado gydytoją, nepretenzingą negrą neūžaugą. Oras ūmai atšilo, tarytum jau būtų atėjusi liepa, tačiau tos savaitės buvo mūsų gyvenimo žiema; kraujagyslės sustiro ir trūkinėjo nuo šalčio, o saulė danguje žėrėjo kaip ledo luitas. Mažasis gydytojas, krypuodamas savo trumputėm kojytėm, vis juokėsi ir juokėsi, ir per radiją vis leido jumoristines laidas. Kasdien pabusdavau sakydamas: „Jeigu mirsiu...“; nesuvokdamas, jog jau nebegyvenu, ir tik atmintis, įsikibusi Doloresos ir Pepės... kažin kur esančių: dėl Pepės sielojausi ne todėl, kad praradau jį (nors gėlė ir tai), o todėl, kad galiausiai ir jį Doloresa suras – dienos šviesos išvengti lengva, bet naktis nenumaldoma, o sapnai – milžiniškas narvas.

Žodžiu, taip: Edas ir Eimė Naujajame Orleane susituokė. Mat šitaip išsipildė jos svajonė – ji tapo, kuo visad norėjo būti, slauge... gavo nuolatinę tarnybą. Parvykom visi į Laukymę – tai buvo Eimės sumanymas ir vienintelis sprendimas, nes jis niekad nebepasveiks. Matyt, laikysimės drauge, kol namas nugrims ir mus užgoš suvešėjusios piktžolės.

Randolfas nustūmė į šalį braižybos lentą ir užsikniaubė ant stalo; jam kalbant, kambarį mėlynai užtvindė prieblanda; lauke čirškėjo nakvynei rinkdamiesi žvirbliai, protarpiais nustelbiami niūrios varlės. Netrukus Su varpeliu pakvies vakarieniauti. Džoeliui visa tai skendėjo tolybėj; jis net nesijautė sustingęs nuo ilgo sėdėjimo nekrutant: galvoje dar vis tebeskambėjo Randolfo balsas, sakantis tikrus, bet nebūtinus tikėti dalykus. Jo galvoj viskas pynėsi, nes pasakojimas atrodė kaip filmas be siužeto ir priežastinio ryšio: negi Randolfas pašovė jo tėvą? Ir, visų svarbiausia, kuo viskas baigėsi? Kas atsitiko Doloresai ir tam baisiajam Pepei Alvaresui? Jam knietėjo tai žinoti, ir jis paklausė.

– Kad aš žinočiau... – pratarė Randolfas ir nutilo, prikišęs prie žvakės degtuką; plykstelėjusi liepsnelė padailino jo veidą, idealiai atjaunino rausvą beplaukę odą. – Brangusis, juk labai mažai kas įvyksta iki galo: gyvenimas – tai dažniausiai neužbaigtų epizodų grandinė. „Dirbame tamsoje, darom, ką galim, duodam, ką turim. Mūsų abejonė – tai mūsų aistra, o aistra – mums skirta užduotis...“* Noras žinoti pabaigą verčia mus tikėti Dievu arba burtais – kuo nors tikėti.

Džoelis vis tiek neatlyžo:

– Ar tu net nebandei sužinoti, kur jie pabėgo?

– Štai ten, – tarė Randolfas su pavargusio žmogaus šypsena, – yra sunkus kaip plyta tomas, kuriame surašyti

*Citata iš H. Džeimso apsakymo.

visi pasaulio miestai ir kaimai; štai kuo aš tikiu – tuo žinynu: diena po dienos verčiu jį, rašydamas Pepei, vis per pašto viršininką, tik kelis žodžius: savo pavardę ir tai, ką galima pavadinti adresu. Ak, žinau, kad atsakymo niekad nesulauksiu. Tačiau šitaip turiu kuo tikėti. O tai teikia ramybę.

Apačioje varpelis pakvietė vakarienės. Randolfas nekrustelėjo. Jo veidas su graudžia kaltės mina tarytum susitraukė.

– Šiandien aš labai netikusiai pasidaviau silpnybei, – tarė jis ir atsistojo išskėstom rankom kviesdamas Džoelį. – Atleisk man, brangusis Džoeli. – Paskui įsakmiu kaip varpelis balsu pridūrė: – Ir, būk geras, pasakyk man, ką aš noriu išgirsti.

Džoelis prisiminė.

– Viskas, – švelniai tarė jis, – viskas bus gerai.

9

Jėzus Feveris pasiligojo. Jau visą savaitę jo skrandis nieko nepriėmė. Oda buvo sukepusi kaip senas lapas, o padūmavusios akys regėjo keistus dalykus: trobelės kertėj, dievagojosi jis, tykąs Randolfo tėvas: karikatūros ir kokakolos reklamos ant sienų, skundėsi, esą sukrypusios ir atgrasios; galvoj vis tarytum botagas pliaukšįs; Džoelio atnešta saulėgrąžų puokštė ūmai virtusi pulku kanarėlių, kurios pasiutusiai čirškiančios ir lakiojančios po gryčią; jis klaikiai jaudinosi, kad iš niūraus veidrodžio, kabančio virš židinio, į jį spokso nepažįstamas veidas. Spindulėlis, atkakęs pagelbėti, uždengė veidrodį maišu, kad, anot jo, jame neįstrigtų Jėzaus Feverio siela; seniui ant kaklo pakabino amuletą, į orą švystelėjo stebuklingų imbiero miltelių ir, prieš patekant mėnuliui, dingo.

– Su, vaikeli, – skundėsi Jėzus, – kaipgi tu taip leidi man šalti? Užkurk ugnį, vaikeli, čia šalčiau kaip šuliny.

Su bandė jį perkalbėti:

– Tėtušėli, aukseli, sutirpsim visi iš karščio... ponas Randolfas šiandien tris kartus persirengė.

Bet Jėzus nė girdėt nenorėjo – prašė apkamšyti antklode kojas, o ant galvos užmauti vilnonę kojinę; visas namas drebąs nuo vėjo – kurgi ne, antai senasis Skalis, o jo šauni ruda barzda visa nubalinta šerkšno. Tad Su tamsoj išėjo į kiemą paieškoti glėbelio prakurų.

Paliktas prižiūrėti, Džoelis krūptelėjo, kai Jėzus pasalūniškai jį pavadino artyn. Senis sėdėjo rotanginiame supamajame krėsle su ant kelių užmesta nutriušusia sulopyta antklode, išmarginta aksominėm gėlytėm. Gulėti negalėjo – horizontali padėtis trukdė kvėpuoti.

– Pasupk mane, sūneli, – sucypė jis. – Šitaip man ramiau... jaučiuos kaip riedančiam vežime, tolimoj kelionėj. – Kambary degė žibalinė lempa. Krėslas, metantis ant sienos šešėlį, mieguistai šmikšėjo. – Argi tau nešalta, sūneli?

– Mamai irgi vis būdavo šalta, – pasakė Džoelis, ir jo nugara dygiai perbėgo šiurpas. Nemirk, mintyse tarė jis, o supamo krėslo pavažos šnabždėjo: nemirk, nemirk. Nes jeigu Jėzus Feveris mirs, Su išeis ir namuose teliks Eimė, Randolfas ir tėvas. Tačiau slėgė ne tiek tas trejetas, kiek pati Laukymė, dūžtama gyvenimo po stiklo gaubtu tyla. Galgi Randolfas jį išsiveš: kažką minėjo apie kelionę. Be to, jis vėl parašė Elenai – kas nors iš to turėtų išeiti.

– Tėtušėli, – tarė Su, įgriuvusi su glėbiu malkų, – tu visai manęs nesigaili – išvarai į tamsą, kur visoki žvėrys tik ir tyko paskanauti mano mėsytės. Ore užuodžiau laukinę katę, kaip kažin ką. Ir kas ten žino, ar Kegas nuo savo pančių nenutrūko? Džoeli, aukseli, užšauk duris.

Kai malkos įsiliepsnojo, Jėzus paprašė, kad jo krėslas būtų pritrauktas arčiau prie židinio.

– Griežsaid davau, būdavo, smuiku, – tarė jis, ilgesingai žvelgdamas į liepsnos liežuvius. – Reumatas atėmė visą

muziką iš pirštų. – Pakraipė galvą, pačepsėjo ir nusispjovė į ugnį. – Nemurkdyk manęs, vaikeli, – pasiskundė jis, kai Su norėjo pataisyti antklodę. – Žinai ką, atnešk mano kardą. – Iš kito kambario ji grįžo, nešina dailiu kardu su sidabrine rankena – ant ašmenų buvo užrašas: „Neištrauk manęs be reikalo – neįkišk į makštį be garbės". – Pono Randolfo senelis man jį padovanojo daugiau kaip prieš šešiasdešimt metų. – Pastarosiomis dienomis jis vieną po kitos susirinko savo brangenybes: dulkiną suskilusį smuiką, katiliuką su plunksna, žaislinį laikroduką, užsagstomus oranžinius batus, tris beždžionėles, nereginčias, negirdinčias ir nesakančias blogo*. Šios ir kitos vertenybės gulėjo išmėtytos po gryčią, nes jis neleido padėti jų atgal į vietą.

Su davė Džoeliui saują pekano riešutų ir plokščiareples jiems traiškyti.

– Aš nenoriu valgyti, – pasakė jis ir galva įsikniaubė jai į sterblę – ne tokią patogią kaip Elenos: su stangriais raumenimis ir aštriais kaulais. Bet ji pirštais kedeno plaukus, ir jam buvo gera. – Su, – tarė jis tyliai, kad senukas neišgirstų, – Su, jis mirs, ar ne?

– Ko gero, taip, – tarė ji kone bejausmiu balsu.

– Ir tu tada išvažiuosi?

– Tikriausiai.

Džoelis išsitiesė ir piktai pažvelgė į ją.

– Bet kodėl, Su? – primygtinai paklausė jis. – Atsakyk!

– Ša, vaikeli, tyliau. – Per prailgusią pauzę ji pasuko savo kaklaskarę ir apčiuopė Spindulėlio amuletą. – Ilgai negelbės, – tarė pakšnodama amuletą. – Vieną dieną jisai pargrįš čia manęs papjauti. Kaip kažin ką. Sapnavau ne kartą, o grindys kad tik sugirgžda, tai man širdis sustoja. Arba koks šuva sustaugia – sakau, čia jau jis, jau

*Simbolinė skulptūrėlė: trys beždžioniukės, letenom užsidengusios akis, ausis ir burną.

ateina, mat šunys kaip nujausdami to Kego nekenčia ir ima skalyti, kai tik užuodžia jį.

– Aš apginsiu tave, Su, – maldavo jis. – Garbės žodis, neleisiu niekam skriausti tavęs.

Su nusijuokė, ir jos juokas tarytum lakstė po kambarį kaip baisingas juodas paukštis.

– Ką tu, Kegas tave žvilgsniu parblokštų! – Ji ėmė virpėti, nors kambary buvo tvanku. – Vieną dieną jis įlįs pro šitą langą, ir niekas nieko neišgirs; arba rasiu jį laukiantį tarp trobelės ir namo su ilgu blizgančiu skustuvu: Viešpatie, milijoną kartų mačiau. Taigi man reikia bėgti – ten, kur sniegas ir kur jis manęs nesugaus.

Džoelis spustelėjo jai riešą.

– Kad tu mane kartu pasiimtum, Su... Tai bent būtų smagumėlis.

– Nekalbėk niekų, pupuliuk.

Iš palovio išnėrė rainasis katinas, pripuolė prie židinio, išrietė nugarą ir sušnypštė.

– Ką jis pamatė? – šūktelėjo Jėzus, rodydamas kardu – liaunais ašmenimis it auksinis voras nusliuogė liepsnos atšvaitas. – Sakyk man, katine, ar matai ką. – Katinas ramiai atsitūpė ir įrėmė į senį šaltą žvilgsnį. Jėzus sukikeno. – Šaipaisi iš seno Jėzaus, – tarė grūmodamas pirštu. – Gąsdini. – Tarytum nereginčios, pamelsvėjusios akys užsimerkė; jis atlošė galvą, – kojinės pėda nukaro kaip kino kaselė, – atsiduso ir tarė: – Nebėr man kada juokaut, katine. – Ir, laikydamas kardą prie krūtinės, pridūrė: – Ponas Skalis padovanojo man jį vestuvių dieną. Aš ir mano moteris tik peršokom per šluotą, o ponas Skalis ir sako: „Puiku, Jėzau, tu jau susituokęs". Keliaujantis pamokslininkas pasakė man ir mano pačiai, kad šitaip netinka, sakė, Dievas to nepakęs. Ir iš tikrųjų – Tobį nužudė katinas, o mano pati taip graužėsi, kad pasikorė ant medžio, stambi putli moteriškė – šaka net susirietė dvilinka; kai buvau mažas, ma-

no tėtė nuo to medžio nusipjaudavo vytelių... – Jo prisiminimai buvo tarsi sala laike – praeitį supančioje jūroje.

Džoelis sutraiškė riešutą ir nusviedė kevalą į ugnį.

– Su, – tarė jis, – ar tu esi girdėjusi apie žmogų, vardu Alkibiadas?

– Kas toksai?

– Alkibiadas. Nežinau. Randolfas sako, kad aš į jį panašus.

Su pamąstė.

– Tu gal negerai nugirdai, aukseli. Jis tikriausiai sakė „Alikasteris". Alikasteris Džonsas – toks Paradais Čapelio berniukas, kuris giedojo bažnyčios chore. Kaip baltas angelėlis – toks dailutis, kad ir pamokslininkas, ir visi vyrai ir moterys jį pamilo. Bent jau taip žmonės šneka.

– Aš tikrai pagiedočiau geriau už jį, – tarė Džoelis. – Žinai, tikrų tikriausiai galėčiau dainuot varjetė ir uždirbt krūvą pinigų – nupirkčiau tau kailinius ir tokių suknelių kaip sekmadieniniuose laikraščiuose.

– Aš noriu turėt raudonų suknelių, – tarė Su, užsikrėtusi entuziazmu. – Raudona spalva man labai tinka, labai. O mašiną turėsim?

Džoelis buvo apsvaigęs. Tai atrodė taip tikra. Štai jis nutviekstoj scenoj, su smokingu ir gardenijos žiedu atlape. Bet tik vieną dainą mokėjo nuo pradžios iki galo.

– Klausyk, Su, – tarė jis ir uždainavo: – Tyli naktis, šventa naktis, toj tylumoj nurims širdis, žvelk, štai Mer... – Šioj vietoj aukštas ir švelnus it mergaitės balselis bjauriai, nesuvokiamai užlūžo.

– Aha, – supratingai linktelėjo Su. – Buožgalvis virsta varliūkščiu.

Židinyje driokstelėjusi pliauska pažėrė pliūpsnį žiežirbų, paskui nei iš šio, nei iš to į ugnį pliumptelėjo mažyčių čiurliukų lizdas ir kaipmat paskendo liepsnose: paukšteliai sudegė nei cyptelėję, nei krustelėję. Džoelis apglumęs tylėjo, o Su veide sustingo bežadė nuostaba. Tik Jėzus prakalbo.

– Ugnin, – tarė taip tyliai, kad tik tokioj tylybėj ir buvo galima išgirsti. – Pradžioj vanduo, o pabaigoj ugnis. Geroji knyga niekur nepasako, kodėl mes pusiaukely tarp jų. Sako? Neatsimenu... ne, niekaip. Jūs, – šaižiai pakilo jo balsas, – ei, jūs! Šilumėlė ateina, ugnis apima!

10

Už savaitės, pilkšvą, neįprastai vėsią popietę, Jėzus Feveris mirė. Lyg jam kas šonkaulius būtų kutenęs – mirė apimtas smarkaus juoko priepuolio. „Galgi, – anot Su, – jam Dievulis kokį juoką pašnabždėjo". Ji aprengė jį kostiumu su petnešomis, oranžiniais odiniais batais ir katiliuku, į ranką įbruko puokštę šundančių žibuoklių ir paguldė į kedro dėžę, kur jis pragulėjo dvi dienas, kol Eimė, padedama Randolfo, išrinko jo kapui vietą – po mėnulio medžiu. Mėnulio medis, – gavęs tokį vardą dėl savo balsvų žiedų, – augo atokioj vietoj, toli nuo Laukymės; ten Su ir kasė išsijuosusi, jai padėjo tiktai Džoelis: galiausiai išrausta duobelė jam priminė visus baseinus, iškastus kiemuose per tas vasaras, kurios dabar atrodė tokios tolimos. Nugabenti ten kedrinę dėžę buvo grynas vargas; galiausiai jie virve įkinkė senąjį mulą Džoną Brauną, ir tas nuvilko dėžę prie pat kapo.

– Tėtušėlis bais apsidžiaugtų, kad žinotų, kas jį tempia namolio, – tarė Su. – Tėtušėlis tikrai tave mylėjo, Džonai Braunai: patikimesnio mulo nėr buvę, vis sakydavo, – tu gi prisimeni.

Paskutinę akimirką Randolfas pranešė negalėsiąs būti laidotuvėse, šią žinią perdavusi Eimė pasimeldė jo vardu – veikiau, sumurmėjo kelis sakinius ir persižegnojo: šia proga mūvėjo juodą pirštinę. Bet Jėzaus niekas neapraudojo. Trejetas mėnulio medžio paunksmėje panėšėjo į sutrikusius žmones, stotyje išlydinčius draugą, ir kaip tokie būre-

liai nekantrauja išgirsti juos paleisiantį traukinio švilpuką, taip ir jie norėjo išgirsti pirmąjį dunkstelėjimą į kedrinį dangtį. Džoeliui atrodė keista, kad gamtai nė motais tokio įvykio rimtis: vatinių debesėlių kekės kybojo danguje, kurio akiplėšiškas žydrumas atrodė toks pat nepagarbus, kaip ir meiliai išdykaujančio kačiuko akys, – žmogus, daugiau kaip šimtą metų išgyvenęs tokiam ankštam pasaulėly, nusipelnė didesnės pagarbos. Leidžiama į kapą, kedrinė dėžė apvirto, bet Su tepasakė:

– Tiek to, aukseli, mudu ne kokie pagonių galiūnai. – Ji papurtė galvą. – Vargšas tėtušėlis – į dangų eis veidu žemyn. – Išskleidusi savo armoniką, plačiai prasižergė, užvertė galvą ir užstaugė: – Viešpatie, priglausk jį prie širdies, į dausas nunešk, Viešpatie, tu niekad nepaleisk jo, niekad neišmesk, Viešpatie, tepamatys didybę, Viešpatie, tegul pamato šviesą...

Iki šiol Džoelis nebuvo visai patikėjęs Jėzaus Feverio mirtimi – tiek pragyvenęs žmogus negalėjo šitaip imt ir numirt; sielos kertelėj jam rodės, kad seniokas apsimeta, tačiau, nuščiuvus paskutiniam Su rekviem akordui, tai tapo tiesa – Jėzus tikrai buvo miręs.

Tą naktį miegas buvo tarytum koks priešas, sapnai – keršinga sparnuota žuvis: čia iššoks, čia vėl paners – plaukė tol, kol priešaušrio brėkšmė atmerkė jam akis. Paskubom užsisagstęs kelnes, namo tyloj nusėlino laiptais ir išsmuko pro virtuvės duris. Viršuje mėnulis bluko kaip vandeny grimztantis akmuo, dangų užliejanti drumsta ryto spalva blėsčiojo miglotai, neryškiai.

– Apsikroviau kaip mulas, – šūktelėjo Su, stovinti trobelės verandoje, kai jis per kiemą prie jos priėjo. Ant nugaros pūpsojo daiktų prikimšta antklodė, prie diržo pririšta armonika kabojo it vikšras, be to, ji turėjo nemenką džemo stiklainių dėžę. – Kol nukaksiu ligi Vašingtono, susimesiu į kuprą, – pasakė tokiu balsu, lyg būtų vyno

priplempusi; šis džiūgavimas saulėtekio blausoj jam buvo koktus: kas jai leido būti tokiai laimingai?

– Tu visko nepaneši. Be to, atrodai kvailai.

Tačiau Su tik sulenkė rankas ir treptelėjo koja.

– Aukseli, jaučiuosi kaip šimtas garvežių: kadgi duosiu į kojas – žiūrėk, iki tamsos jau ir Vašingtone. – Pozuodama žengtelėjo atgal ir, tarsi ketindama daryti reveransą, išskleidė savo krakmolytą kartūno suknelę. – Gražu, ką?

Džoelis kritiškai šnairavo. Veidą buvo pasipudravusi miltais, o skruostus įtrynusi kažkokiu apyrausviu aliejumi, kvepėjo vanile, plaukai patepti blizgėjo. Ant kaklo geltonavo citrininė šilko kaklajuostė.

– Apsisuk, – tarė jis, ir kai ji pakluso, jis atsitraukė, pabrėžtinai susilaikydamas nuo komentarų.

Šį įžeidimą ji priėmė ramiai, bet pasakė:

– Ko gi dabar tau veidas ištįso, ir kam čia taip jausmintis? Man matos, galėtum ir pasidžiaugt – argi mes ne draugai?

Džoelis nutraukė nudrikusią gebenės šaką, ir verandos pakraigės vazonai visi susiūbavo – sutrinksėjo vieni į kitus kaip daugybė uždaromų durų.

– Oi, tu baisiai juokinga. Cha cha cha. – Jis dėbtelėjo į ją, išrietęs antakį kaip Randolfas. – Tu niekad nebuvai mano draugė. Bet ir kurgi tokiam žmogui kaip aš draugauti su tokia kaip tu?

– Pupuliuk, pupuliuk... – tarė Su švelniai banguojančiu balsu, – ...pupuliuk, aš pažadu tau – kai tik įsikursiu... parsikviesiu tave ir rūpinsiuos tavim, kol gyvas būsi. Te Aukščiausiasai mane žaibu nutrenkia, jeigu neištesėsiu šito pažado.

Džoelis šoko į šalį, pripuolė prie verandos stulpo ir apglėbęs įsikibo į jį, tarsi tik tas stulpas būtų jį supratęs ir mylėjęs.

– Nagi, susiimk, – griežtai paliepė ji. – Esi beveik suaugęs vyras, o jausminies kaip kokia mergiotė! Žinai,

ką – darai man gėdą. Sakiau, atiduosiu tau šaunųjį tėtušėlio kardą... bet, kad, žiūriu, tu dar ne vyras.

Praskleidęs gebenių uždangą, Džoelis išėjo į kiemą: „Nueisiu sau tolyn neatsigręždamas ir ją nubausiu". Bet kai, jam priėjus kelmą, ji dar nepasidavė – nepašaukė jo, jis sustojo, grįžo prie verandos ir, rimtai žvelgdamas į jos afrikietiškas akis, paklausė:

– Tu tikrai parsikviesi mane?

Su nusišypsojo ir net kilstelėjo jį.

– Kai tik rasiu, kur mums prisiglausti. – Įkišo ranką į ryšulį su antklode ir ištraukė ten įvyniotą kardą. – Brangiausias tėtušėlio daiktas, – tarė ji. – Žiūrėk, garbingai elkis su juo.

Jis prisijuosė jį prie juosmens. Bus ginklas prieš pasaulį – jis didingai įsitempė, makštis prigludo prie kojos: staiga pasijuto galingas ir narsus.

– Nuoširdžiai tau dėkoju, Su.

Suėmusi antklodę ir dėžę, ji nusvyravo laipteliais. Kvėpuodama kriukčiojo, o maskatuojanti armonika sulig kiekvienu žergtelėjimu paberdavo nedarnų akordų kliurkesį. Pro sodo džiungles jie išėjo į kelią. Žaliu akiračio apvadu ridinėjosi saulė; kiek akys užmatė – aušros mėlis kilo virš medžių, žemę klostė pluoštai šviesos.

– Dar nė rasai nenudžiūvus, tikiuosi būt už Paradais Čapelio; gerai, kad pasiėmiau antklodę – Vašingtone gali būti pilna sniego.

Tai buvo paskutiniai jos žodžiai. Prie pašto dėžės Džoelis sustojo.

– Sudie, – šūktelėjo jis ir stovėjo žvelgdamas įkandin, kol iš jos likęs taškelis visai sutirpo ir armonikos garsai galutinai išblėso.

– ir jokio dėkingumo, – šnarpštelėjo Eimė. – Mes juk su ja visada tik geruoju, o jinai še tau! Pabėga galai žino kur, palikusi mane su pilnu namu ligonių, kurių

nė vienas net puodo negali išpilti. Be to, kad ir kokia būčiau, esu dama: taip jau išauklėta, ir ištisus ketverius metus mokiausi pedagoginiame institute. Ir jeigu Randolfas mano, kad aš slaugysiu našlaičius ir idiotus... prakeikta Misurė! – Jos burna iš įniršio bjauriai raukėsi. – Nigeriai! Andžela Li mane ne kartą įspėjo nepasitikėti nigeriais: jų ne tik plaukai sukti, bet ir mintys. Kad nors pusryčius būtų paruošusi.

Ji išėmė iš krosnies keptuvę sausainių ir kartu su dubenėliu kukurūzų košės ir puoduku kavos padėjo juos ant padėklo.

– Štai, bėk, nunešk pusbroliui Randolfui ir tuoj vėl atbėk: vargšą poną Sansomą irgi reikia maitinti – pasigailėk mūsų, dangau; taigi, kad Viešpats savo išmintimi...

Randolfas nuogas sėdėjo atsirėmęs lovoje atvertęs antklodę; ryto šviesoje jo oda atrodė skaidriai rausva, lygus apskritas veidas – keistai jaunatviškas. Jam virš kojų stovėjo japoniškas staliukas, ant kurio buvo krūvelė mėlynojo kėkšto plunksnų, klijų puodelis ir kartono lakštas.

– O, kaip tatai žavinga! – tarė jis šypsodamasis Džoeliui. – Nagi, dėk padėklą ir pasisvečiuok.

– Nėra laiko, – kiek paslaptingai tarė Džoelis.

– Laiko? – nustebo Randolfas. – Man rodos, šito gero tai turim į valias.

Džoelis tarė su pauze tarp žodžių:

– Su išėjo.

Jis pasistengė, kad ta žinia nuskambėtų dramatiškai. Tačiau Randolfas jam nesuteikė pasitenkinimo, nes, priešingai negu Eimė, dėl to nesikrimto, net nenustebo.

– Kokia ji pilkybė, – atsiduso jis, – ir kaip absurdiškai pasielgė. Juk nebegalės grįžti – niekada negrįžtama.

– Ji ir nenori grįžti, – atrėžė Džoelis. – Ji čia nebuvo laiminga – manau, kad niekas nepriverstų jos grįžti.

– Mielas vaike, – tarė Randolfas merkdamas į klijus kėkšto plunksną, – laimė – reliatyvus dalykas, ir, – kal-

bėjo lipdydamas plunksną ant kartono, – Misurė Fever suvoks palikusi sau skirtą vietą globalinėje šaradoje. Štai. – Jis pakėlė kartoną, kad Džoelis pamatytų: plunksnos buvo sudėstytos taip, kad susidarė gyvo prismeigto paukščio įspūdis. – Kiekviena plunksna pagal dydį ir spalvą turi savo vietą, ir jeigu nors viena būtų nukrypusi, paukštis neatrodytų tikras.

Tarsi plunksna ore supleveno prisiminimas: Džoelis mintyse išvydo palei sieną plazdantį kėkštą ir Eimę, moteriškai keliančią žarsteklį.

– Kas iš tokio paukščio, kuris neskraido? – tarė jis.

– Atsiprašau?

Džoelis pats nebuvo tikras tuo, ką sako.

– Tas kitas, tikrasis, skraidė. O šitas nieko negali... nebent tik atrodyti kaip gyvas.

Numetęs kartoną į šalį, Randolfas gulėjo barbendamas pirštais į krūtinę. Jis nuleido vokus ir užsimerkęs atrodė ypač bejėgis.

– Tamsoje maloniau, – tarė lyg ir per miegus. – Ar tau nebūtų sunku, brangusis, atnešti iš bufeto butelį chereso? O paskui – tik ant pirštų galų – uždangstyk langus ir tada – tik prašyčiau labai tyliai – užtrenk duris. – Kai Džoelis įvykdė paskutinį prašymą, jis kilstelėjo ir pasakė:– Tu visiškai teisus – mano paukštis neskraido.

Po kiek laiko Džoelis, papenėjęs poną Sansomą – kąsnis po kąsnio – ir dar neatsigavęs, skaitė jam skubiu monotonišku balsu. Knygoje buvo pasakojama apie blondinę ir brunetą, gyvenančius septyniolikos aukštų name. Daugumą tos damos žodžių buvo nejauku kartoti.

– Mielasis, – jis skaitė, – aš myliu tave, kaip jokia moteris nėra mylėjusi, bet, Lansai, brangiausias, palik mane dabar, kol mūsų meilė dar nenuvyto.

O ponas Sansomas nuolat šypsojosi, net ir liūdniausiuose epizoduose; pažvelgęs į jį, jo sūnus prisiminė Elenos grasinimą – jam susiraukus, jinai sakydavo: „Pama-

tysi – veidas taip ir sustings". Matyt, tokia lemtis ištiko poną Sansomą, nes jo veidas, visad buvęs be išraiškos, štai jau aštuntą dieną šypsojosi. Pribaigęs gražiąją damą ir žavųjį vyriškį, kurie liko medaus mėnesio Bermudų salose, Džoelis ėmė deklamuoti bananinio torto receptą: ponui Sansomui buvo vis tiek – ir meilės romano, ir recepto jis klausėsi išplėtęs akis.

Koks tai jausmas – beveik niekad neužsimerkti, nuolat atspindėti tas pačias lubas, šviesą, veidus, baldus, tamsą? Bet jei akys negali tavęs išvengti, tai ir tu nuo jų nepasislėpsi; kartais jos tarytum persmelkdavo visą kambarį, kaip migla viską aptraukdamos savo drėgnu pilkumu; ir jeigu tos akys ašarotų – ašaros nebūtų normalios, būtų kokios nors pilkos arba žalios – žodžiu, spalvotos – ir kietos kaip ledukai.

Pirmame aukšte, svetainėje, buvo senų knygų kolekcija, kurią tyrinėdamas Džoelis aptiko škotiškų legendų tomą. Vienoje iš jų buvo pasakojama apie žmogų, kuris neapdairiai pasigamino stebuklingą mikstūrą, įgalinusią jį skaityti kitų žmonių mintis ir įžvelgti jų sielų gelmes; jį taip sukrėtė jam atsivėręs blogis, kad akys pavirto atvirom žaizdom: toks jis ir liko gyventi. Džoeliui tai padarė tokį įspūdį, kad jis beveik patikėjo, jog ir pono Sansomo akys kiaurai regi, kas dedasi jo galvoje, – dėl to savo mintis stengėsi nukreipti neasmenine vaga. „... pridėkite cukraus, miltų, druskos, taip pat kiaušinių trynių. Maišydami pilkite pasterizuotą pieną..." Kartkarčiais jį imdavo kamuoti kaltės jausmas: juk turėtų būti jautresnis ponui Sansomui, turėtų pasistengti pamilti jį. Ak, kad jo niekad nebūtų išvydęs! Tada būtų galėjęs vaizduotis jį esant tokį ir anokį šaunuolį, kalbantį mielu tvirtu balsu – kaip tikras tėvas. Juk šis ponas Sansomas, aišku, nėra jo tėvas. Tai tik pora klaikių akių. „... išverskite į įkaitintą torto formą. Užliekite... čia parašyta merenga... ir kepkite. Išeina devynių colių tortas".

Jis padėjo moterų žurnalą, kurį Eimė prenumeravo, ir ėmė lyginti pono Sansomo pagalves. Jo galva krypavo į šalis, tarsi sakydama: ne, ne, ne; o iš tikrųjų dygiu balsu, tarsi gerklėj turėdamas saują smeigtukų, jis kalbėjo: „Vaik gera gera vaik gera, + kartojo, – lai gera lai", – sakė jis ir numetė vieną raudoną kamuoliuką, o kai Džoelis jį paėmė, jo šypsena dar labiau sustingo, ištempė pilką kaukolės odą. Staiga pro uždarus langus pasigirdo švilpimas. Džoelis sukluso. Trys trumpi švilptelėjimai ir pelėdos ūktelėjimas. Jis nuėjo prie lango. Apačioje, sode, stovėjo Aidabelė, su ja ir Henris. Langas buvo kietai uždarytas, tad jis jai pamojavo, bet kadangi ji nepamatė, nuskubėjo prie durų.

– Blo, – tarė ponas Sansomas ir numetė nuo lovos visus kamuoliukus, – vaik blo blo!

Į savo kambarį įšoko tik prisijuosti kardo ir tuoj nudardėjo laiptais ir išbėgo į sodą. Pirmą kartą Džoelis jautė, kad Aidabelė džiaugiasi jį matydama – jos susirūpinęs veidas nušvito, ir akimirką jam pasidingojo, kad ji apkabins jį: ištiesė į priekį rankas, bet paskui pasilenkė ir apglėbė Henrį, suspaudė jam kaklą, kad tas senas šuva net suinkštė.

– Ar kas nors atsitiko? – paklausė jis, nes ji nieko nesakė ir į jį patį tarsi nekreipė dėmesio, bent jau kardo nepaminėjo, o kai pratarė: „Mes bijojom, kad tavęs nerasim namie", – balse nebebuvo nė ženklo šiurkštaus išdykumo. Džoelis pasijuto stipresnis už ją ir įgavęs pasitikėjimo, kurio visad pristigdavo su ana, berniokiška Aidabele. Jis atsitūpė prie jos namo paunksmėje, kur aplinkui geibo tulpės, o elniaausio paparčio lapai, išraižyti sidabrinių sraigių takelių, kabojo virš galvų kaip skėčiai. Jos strazdanota oda buvo išblyškusi, o per visą skruostą ėjo nago įdrėskimo žymė.

– Kur tu šitą užsidirbai? – paklausė jis.

Jos lūpos pabalo, ir ji iškošė:

– Florabelė. Prakeiktas benkartas.

– Mergaitė negali būti benkartas.

– O, ji benkartas kaip reikiant. Bet aš ne apie ją šneku. – Aidabelė įsivertė šunį sau į sterblę; mieguistai paklusnus, jis leido jai blusinėti pilvą. – Apie savo tėtušį, tą seną benkartą. Mes susiėmėm už gerklės kaip reikiant – jis, aš ir Florabelė. Dėl to, kad jis mėgino nušauti Henrį – Florabelė jį sukurstė... sako, Henris serga mirtina liga – tai grynas niekingas melas. Atrodo, sulaužiau jai nosį ir pora dantų išmušiau; bent jau liko kruvina kaip skerdėja, kai mudu su Henriu išėjom. Vaikščiojom tamsoj visą naktį. – Staiga ji nusikvatojo savo įprastu kimiu balsu. – O saulei tekant, žinai, ką sutikom? Su Fever. Visai uždususią – tiek daug šlamšto tempė; dievaži, mums tikrai pagailo Jėzaus, kai išgirdom. Keista, mirė sau senis, ir niekas nė žodžio neišgirdo. Bet aš tau ir sakiau – kas žino, kas toj Laukymėj dedas?

Džoelis pamanė: o kas žino, kas kitur dedas? Tik ponas Sansomas. Jis žino viską: kažkokiu nepermanomu būdu jo akys apkeliavo visą pasaulį – štai ir šią akimirką stebi jį, Džoelis tuo neabejojo. Galimas daiktas, kad jeigu galėtų protauti, atskleistų Randolfui, kur yra Pepė Alvaresas.

– Nieko nebijok, Henri, – tarė Aidabelė, užmušusi blusą. – Jie prie tavęs nė neprisilies.

– Bet ką gi tu darysi? – paklausė Džoelis. – Juk turėsi kada nors grįžti namo.

Ji pasitrynė nosį ir pažvelgė į jį nepaprastai išplėstomis, meldžiančiomis akimis: jei tai būtų buvusi ne Aidabelė, Džoelis būtų pamanęs, kad ji meilinasi jam.

– Gal ir taip, – tarė ji, – o gal ir ne; dėl to aš ir atėjau pas tave. – Staiga dalykiškai surimtėjusi, nustūmė šunį ir bičiuliškai įsikibo Džoeliui į pečius. – Ar tu nenorėtum pabėgt iš namų? – Neleidusi jam išsakyti savo norų, kalbėjo toliau: – Šįvakar sutemus galėtumėm pa-

traukt į miestą. Mieste yra lunaparkas, ten bus daug žmonių. Labai noriu dar kartą pamatyti lunaparką, šiemet jie turi „velnio ratą“, kažkas sakė, ir...

– Bet kurgi mes bėgtumėm? – paklausė jis.

Aidabelė išsižiojo, užsičiaupė. Matyt, nebuvo to apmąsčiusi, o kadangi rinktis reikėjo iš viso plačiojo pasaulio, tepasakė:

– Tolyn – tiesiog eitumėm, kur akys veda, kol nueitumėm ten, kur mums gera.

– Gal į Kaliforniją – skinti vynuogių? Vakaruose nereikia nė dvylikos metų turėt, kad susituoktum.

– Aš nenoriu tuoktis, – nuraudusi tarė Aidabelė. – Kas gi, po velniais, sakė, kad aš noriu tuoktis? Klausyk, berneli: tu elkis padoriai – taip, lyg mes būtumėm broliai, arba visai dink iš akių. O ir šiaip neprasidėsim su tokiu bobišku darbu, kaip skinti vynuoges. Aš manau, gal mums reiktų eit į karo laivyną arba išdresiruoti Henrį ir dirbti cirke – ar tu galėtum išmokti daryt fokusus?

Čia jis prisiminė: taip ir nenuėjo pas Spindulėlį žadėtojo amuleto. Juk jeigu su Aidabele pabėgs, tų burtų reikės, tad jis paklausė, ar ji žinanti kelią prie Klaud viešbučio.

– Maždaug, – atsakė ji. – Per mišką ir dervamedžių dauburį, paskui ties malūnu per upelį... oi, labai toli. Ko mums ten eiti?

Bet juk atsakyti jis negalėjo – Spindulėlis buvo įspėjęs niekad neminėti amuleto.

– Turiu svarbių reikalų su tuo žmogum, – tarė jis ir dar pabandė pagąsdinti ją: – Jeigu nenueisim, mus gali ištikti baisi nelaimė.

Staiga abu pašoko.

– Nesislėpk, aš žinau, kad tu ten, viską girdėjau. – Tai buvo Eimė: jos balsas sklido nuo lango tiesiai virš jų, tačiau ji jų nematė, nes elniaausio lapai gerai maskavo. – Sugalvok tu man, tokioj bėdoj palikti poną Sansomą – ar tu turi proto?

Jie išropojo iš po lapų, nusėlino palei namą, nuskuodė prie kelio ir nėrė į mišką.

– Aš žinau, kad tu ten, Džoeli Noksai, tuoj pat eik šen, gerbiamasis!

Giliam daubury vijokliais apaugusių žvilgančiųjų dervamedžių žievę dengė tamsi dervos pluta; tarsi pablyškę obels lapai grimzdo ir kilo žali pelėdgalviai; gaivios lelijos-trimitai (seni žmonės sakė, kad jų trimitavimą gali išgirsti tik šventieji ir didvyriai) palei takelį tarytum kvietė pamėkliškom, nėriniais aptrauktom rankom. Aidabelė vis mosikavo aplink save, nes moskitai neatstojo: jų apsėstos pelkių vandens balutės žibėjo kaip didžiulio veidrodžio šukės, prakertamos tursenančio Henrio.

– Aš turiu pinigų, – tarė Aidabelė. – Iš tikrųjų turiu beveik pusę dolerio. – Džoelis pagalvojo apie dėžėj saugomus centus ir pasigyrė turįs dar daugiau. – Išleisim lunaparke, – tarė ji ir liuoktelėjo kaip varlė per krokodilišką rąstą. – Kam gi tie pinigai? Dažniausiai jų neprireikia... nebent kokakolai. Mums reiktų susitaupyt, kad kasdien galėtumėm išgert kokakolos: man smegenys džiūsta, jeigu negaunu šaltos kaip ledai kokakolos. Ir dar cigarečių. Dūmelį tai mėgstu patraukt. Kokakola, cigaretės ir Henris – viskas, ką aš myliu.

– Aš bent kiek patinku tau, ką? – nejučiom išsprūdo jam garsiai. Bet Aidabelė, deklamuodama: „... sėdi senas pavianas, šukom garbanas kedena...“ – nieko neatsakė.

Kai jie sustojo nusigramdyti dervos gumulų, ji tarė:

– Tėtė jau, aišku, visą apylinkę naršo; dedu galvą, kad nueis pas poną Blujį pasiskolint jo pėdsekio šuns. – Ji nusijuokė, ir iš burnos kampučių ištryško dervamedžio syvai; jai ant galvos nutūpė žalia peteliškė – kaip kaspinas ant plaukų sruogos. – Kartą jie gaudė pabėgusį kalinį (čia pat – šitam daubury) – ponas Blujis su savo šunim, Semas Radklifas, Roberta Leisi, šerifas ir visi fermos šunys; kai sutemo, mes matėm jų žibintus toli miške ir girdėjom

šunų skalijimą; tai buvo kaip šventė – tėtė, visi vyrai ir Roberta Leisi pasigėrė kaip šiaučiai, Robertos žvengimas aiškiausiai girdėjosi net Nun Sityje... ir, žinai, aš tikrai gailėjausi to kalinio ir bijojau dėl jo: vis galvojau, kad aš – tai jis, o jis – tai aš, ir jie gaudo mus abu. – Ji išspjovė dervą tartum žiupsnį tabako ir nykščiais įsikibo į chaki šortų diržo kilpeles. – Bet jis paspruko. Jie taip ir nerado. Kai kas sako, kad jis kažkur čia tebėra... galbūt lindi Klaud viešbuty arba gyvena Laukymėj.

– Laukymėj tikrai kažkas gyvena, – susijaudinęs tarė Džoelis ir, truputį nusivylęs, pridūrė: – Tik ne kalinys – tai dama.

– Dama? Turbūt Eimė?

– Ne, kita, – pasakė jis jai ir pasigailėjo apie tai prabilęs. – Su aukštu baltu peruku ir gražia senoviška suknele, bet aš nežinau, kas ji yra ir iš viso ar ji tikra. – Tačiau Aidabelė tik dėbtelėjo į jį kaip į pamišusį, tad jis nejaukiai šyptelėjo ir tarė: – Aš tik pajuokavau – norėjau išgąsdint tave. – Ir, kad nereikėtų atsakinėt į klausimus, nurūko priekin, kardui plekšnojant per šlaunį. Jam atrodė, kad jie atsidūrė labai toli, ir jis linksmai sau pamanė, kad gal pasiklydo: gal iš viso nėra tokio viešbučio, kurio vardas* vaizduotėj iškelia balsvai dūluojančius rūmus, lyg migla sklendžiančius per mišką. Priėjęs gervuogių gyvatvorę, jis išsitraukė kardą ir prakirto proskyną. – Tik po tavęs, Aidabele, – tarė žemai nusilenkdamas, ir Aidabelė, sušvilpusi Henriui, pralindo pro tankmę. Anapus netoliese buvo žvyruotas tingiai tekančio upelio, veikiau jau upės, krantas. Nugeltęs švendrynas pirmam žvilgsniui užstojo suirusią užtvanką ir žemiau stovintį keistą namą, įbridusį į vandenį ant aukštų polių, pastatytą iš nedažytų, dabar jau papilkėjusių lentų ir tarytum neužbaigtą – tarsi jo statytojas, kažko išsigandęs, būtų metęs darbą ir pa-

*Klaud (angl. *cloud*) – „debesis".

bėgęs. Atsitūpę ant stogo liekanų, saulėje kaitinosi trys suopiai, pro dangaus žydrumo langus pleveno drugeliai. Džoelis buvo skaudžiai nusivylęs, nes pamanė, jog tai, deja, ir būsiąs Klaud viešbutis, bet Aidabelė paaiškino, kad tai senas apleistas malūnas, į kurį ūkininkai kadaise veždavo malti grūdus.

– Čia ėjo kelias į Klaud viešbutį, o dabar viskas užaugo mišku, nė takelio nebėr.

Pagriebusi akmenį, sviedė į suopius; jie nusklendė nuo stogo, praskriejo virš kranto, jų šešėliai tingiai pynėsi ratais. Vanduo čia buvo gilesnis negu ten, kur jis su Aidabele maudėsi, taip pat tamsesnis – drumzlina, bedugnė alyvų spalva; tad kai sužinojo, kad upelio perplaukti nereiks, jis nudžiugęs įsidrąsino žengti žemyn prie malūno, kur per drūtą, bet papuvusį rąstą buvo galima pereiti į kitą krantą.

– Aš verčiau eisiu pirma, – tarė Aidabelė. – Jis gana senas ir gali lūžti.

Tačiau Džoelis prasibrovė priekin ir žengė ant rąsto; vis dėlto, kad ir ką sakytų Aidabelė, jis juk berniukas, o jinai – mergaitė, ir imti viršaus, velniai griebtų, jis jai nebeleis.

– Judu su Henriu eikit iš paskos, – šūktelėjo jis dusliu balsu ūmai užlietas tamsos. Suskeldėjusiais ir išvarpytais malūną remiančiais stulpais rangėsi skaidrūs vandens atšvaitai; ant susipynusių voratinklių trapecijų suposi vandens vabaliukai, o ant šlapios, sutrūnijusios medienos pūpsojo kumščio didumo grybai. Baikščiai žengdamas, kardu palaikydamas pusiausvyrą, Džoelis vengė žiūrėti žemyn, į taip arti srūvantį, svaiginantį gilų vandenį, akis laikė įbedęs į kitą krantą, kur saulėje iš raudono molio tryško vešlūs ilgmoliūgių daigai, žali ir daug žadantys. Staiga jis pajuto niekad nepasieksiąs to kranto: taip ir liksiąs čia vienišas balansuoti tamsoje tarp dviejų žemių. Ir tada, kai rąstas virptelėjo ant jo žengus Aidabelei, pri-

siminė, kad jam reikėjo su kai kuo būti. Tik tiek. Ir jo širdis suspurdėjo – nukrito į kulnis; visas kūnas pavirto į akmenį.

– Kas yra? Ko sustojai? – šūktelėjo Aidabelė.

Bet jis negalėjo jai pasakyti. Negalėjo nė krustelėti, nė garselio išstenėti. Nes ne toliau kaip už pėdos kiūtojo susirangiusi vandeninė barškuolė, stora kaip jo koja, ilga kaip botagas; išsliuogė smaila galva, budriai pastačiusi sėklų formos akis, ir Džoeliui visur ėmė gelti, lyg jau būtų įkirtusi. Aidabelė priėjusi pažvelgė jam per petį.

– Jėzau, – sušnibždėjo jinai, – oi Jėzau, – ir nuo jos rankos prisilietimo jam viduje kažin kas trūko: upelis užšalo, virto plokščiu narvu, o jo kojos ėmė smegti, tarsi jie būtų stovėję ne ant rąsto, o ant dribsmėlio. Kokiu būdu barškuolės galvoje atsidūrė pono Sansomo akys?

– Trenk jai, – paliepė Aidabelė. – Trenk jai su kardu.

Šit kaip: jie keliauja į Klaud viešbutį, taip į Klaud viešbutį, kur po vandeniu plaukia žmogus su rubino žiedu, taip, o Randolfas verčia žinyną ir rašo laiškus į Honkongą, į Port of Speiną, taip, o vargšas Jėzus negyvas, nužudytas katino Tobio (ne, Tobis – tai kūdikis), čiurliukų lizdo, krentančio į židinį. O Su – ar ji jau Vašingtone? Ar ten sninga? Ir kodėl gi ponas Sansomas į jį taip spokso? Tai tikrai labai nemandagu (kaip pasakytų Elena), iš tikrųjų labai nemandagiai daro ponas Sansomas, kad niekad neužsimerkia.

Gyvatė, įmantriai gracingai išsivijusi, linguodama tiesėsi į juos, ir Aidabelė suriko:

– Trenk jai, trenk jai! – bet Džoeliui, žinoma, rūpėjo tik pono Sansomo žvilgsnis.

Apgręžusi jį ir nustūmusi sau už nugaros, ji ištraukė jam iš rankos kardą.

– Sukriošęs benkarte, – sušuko ji smogdama gyvatei. Toji akimirką atrodė paralyžiuota; paskui žaibo greičiu visa įsitempė kaip styga, išsirietė atgal ir kirto priekin. –

Benkarte! – sustaugė Aidabelė ir užsimerkė šveisdama ašmenimis kaip pjautuvu – barškuolė švystelėjo į orą, apsivertė, tėškėsi į vandenį ir ten išsitiesė: išvertusią pilvą, baltą ir vingrią, ją nusinešė srovė it išrautą lelijos šaknį.

– Ne, – atsakė Džoelis, kai kiek vėliau, ramiai triumfuodama, Aidabelė bandė įkalbėti jį eiti į kitą krantą. – Ne, – sakė jis, nes kokia gi nauda dabar iš to Spindulėlio. Pavojų jis jau pergyveno, ir amuleto jam nebereikėjo.

11

Vakarieniaujant Eimė pareiškė:

– Šiandien mano gimtadienis. Taip, – tarė ji, – tikrai, ir niekas neprisimena. Va, jeigu Andžela Li čia būtų, aš gaučiau didžiulį tortą su laimėjimu kiekvienam gabalėly: auksiniais žiedeliais, perlu mano rinkiniui, sidabrinėmis batų sagtelėmis – et, ką čia ir kalbėti!

– Linkiu laimės, – tarė Džoelis, nors laimės jai dabar nelabai linkėjo, nes kai tik jis parėjo, ji puolė koridoriumi jam pavymui, ketindama (bent pati taip sakė) sulaužyti skėtį į jo galvą; tuomet Randolfas, atlapojęs savo kambario duris, labai nuoširdžiai ją įspėjo, kad jei paliesianti Džoelį, kaipmat nusuksiąs jai sprandą.

Randolfas toliau sau čiaumojo kiaulės koją, o Eimė, nekreipdama dėmesio į Džoelį, spygsojo į jį, vis aukščiau ir aukščiau keldama antakius, čiaupdama virpančias lūpas.

– Ėsk, ėsk, prisiryk kaip paršas, – tarė ji ir trenkė savo pirštinėta ranka, kuri barkštelėjo į stalą kaip medgalis, – senas žadintuvas sukrėstas ėmė čirkšti, ir jie visi trys sėdėjo nejudėdami, kol jis išsižviegė. Tada, veide išryškėjus gysloms, Eimė komiškai graudžiai sukūkčiojo ir ėmė raudoti pasižagsėdama. – Tu kvailas rupūže, – tarė gaudydama kvapą, – kas gi kitas tau kada nors padėjo? Andžela Li verčiau būtų leidusi tave pakarti! Bet ne – aš paaukojau tau

savo gyvenimą. – Vis įterpdama „atsiprašau", ji sužagsėjo bent dešimt kartų. – Štai ką pasakysiu tau, Randolfai: verčiau eisiu valyti namų kokiems nusususiems nigeriams, negu liksiu čia bent sekundę; nemanyk, kad nepragyvensiu, bet kokiam Amerikos mieste motinos siųs pas mane savo vaikus, ir mes žaisim žaidimus: gūžynes, „muzikines kėdes" ir kitokius, iš kiekvieno vaiko imsiu po dešimt centų ir visai neblogai gyvensiu. Ne, man nereikia tavo išmaldos; tiesą sakant, jeigu turėčiau bent truputį proto, atsisėsčiau ir parašyčiau laišką teismui.

Randolfas sukryžiavo peilį ir šakutę ir patapšnojo lūpas kimono rankove.

– Atleisk, brangioji, – tarė jis, – bet aš, ko gero, neatidžiai klausiausi: būtent kuo gi aš prasikaltau?

Jo pusseserė pakraipė galvą, nervingai giliai atsiduso; ašaros liovėsi sruvusios, žagsėjimas baigėsi, ir ji bematant droviai šyptelėjo.

– Šiandien mano gimtadienis, – tarė visai sunykusiu balsu.

– Tiesiog stebiuosi, Džoeli, ar tau neatrodo, kad šiemet labai karštas sausis?

Džoelis klausėsi pro jų balsus prasimušančių garsų: trys švilptelėjimai ir pelėdos ūktelėjimas – Aidabelės signalas. Jis taip nekantravo, kad, rodės, laikrodis sustojęs ir laiką sustabdė.

– Sausis – šit kaip; o juk tu, brangioji, gimei (jeigu tikėsime šeimos Biblija, nors ji, tiesą sakant, visai nepatikima – ten tiek santuokų, klaidingai įrašytų devyniais mėnesiais ankstesne data) sausio pirmą, Naujųjų metų dieną.

Eimės kaklas, it vėžlio, kukliai susitraukė į pečius, ir ją vėl surietė žagsulys, tik šįkart nebe toks piktas, liūdnesnis.

– Bet Randolfai... Randolfai, aš taip jaučiuosi, lyg šiandien mano gimtadienis.

– Na, tai vynelio, – tarė jis, – ir dainelę su pianola; ir žvilgterk į bufetą, ten turėtų būti susenusių formi-

nių sausainių dėžutė su sidabrine kirmėlyte kiekvienam trupinėly.

Nešini lempomis jie persikėlė į svetainę, ir Džoelis, pasiųstas viršun atnešti vyno, perbėgo per Randolfo kambarį ir pravėrė langą. Apačioje, rugpjūčio prietemoje, pražydusios rožių akys tvieskė kaip laužų liepsnos, užtvindydamos orą tiesiog spalvotu aromatu. Jis švilptelėjo, sušnibždėjo: „Aidabele, Aidabele“, ir ji su Henriu pasirodė prie pasvirusių kolonų.

– Džoeli, – tarė ji dvejodama, o tirštėjančios sutemos tarytum apmovė pirštine už jos stūksančius penkis mūrinius pirštus, kurie šešėlyje riesdamiesi, rodos, linko prie jos; kai jis atsiliepė, ji paspruko nuo jų į saugų prieglobstį po langu. – Tu pasiruošęs? – Henriui ji buvo supynusi baltų rožių kaklasaitį, o vienas žiedas styrojo jos plaukuose. Aidabele, pagalvojo jis, tu tikrai graži.

– Eik prie pašto dėžės, ten susitiksim.

Kambary jau buvo per tamsu, tad jis uždegė žvakę ant Randolfo stalo ir nuėjo prie spintelės, kur paieškojęs surado nepraimtą butelį chereso. Pasilenkęs užpūsti žvakės, pamatė plono žalio kanceliarinio popieriaus lapą ir pažįstama dailia rašysena išraitytą kreipinį: „Brangusis Pepe“. Vadinasi, Randolfas kūrė laiškus Elenai, bet ir kaipgi galėjai manyti, kad ponas Sansomas parašys bent žodį? Juoduojančiame koridoriuje pono Sansomo kambario durys buvo apvestos šviesos ruoželio, jam bestovint, jas pravėrė skersvėjis; jis pamatė tėvo kambarį tarytum pro antrą žiūronų galą – geltonam skaidrume tai buvo lyg miniatiūra: lovos šone karojo ranka su vestuviniu žiedu, Venecijos vaizdai nuo grublėto stiklo gaubto spalvino sienas, nertinį užtiesalą, o štai veidrodėlyje plaukė jo akys, jo šypsena. Džoelis patyliukais įtipeno ir atsiklaupė prie lovos. Apačioje pianola jau skardeno savo nedarnią šventišką melodiją, bet kažkodėl netrikdė momento ramybės ir slaptingumo. Jis švelniai paėmė pono Sansomo ranką, pridėjo

sau prie skruosto ir palaikė, kol tarp jų ėmė sruventi šiluma; pabučiavo sausus pirštus ir vestuvinį žiedą, kurio auksas turėjo apjuosti juodu abu.

– Aš išeinu, tėve, – tarė jis, pirmą kartą garsiai pripažindamas šią giminystę. Lėtai atsistojo, delnais suėmė pono Sansomo veidą ir prisilietė lūpomis prie jo lūpų. – Mano vienintelis tėve, – sukuždėjo apsigręžęs, o leisdamasis laiptais pakartojo tai sau pačiam.

Chereso butelį pastatė ant drabužių stovo prieangyje, dirstelėjo į svetainę: nei Eimė, nei Randolfas negirdėjo jo leidžiantis laiptais; ji sėdėjo ant pianisto kėdutės, uoliai mosuodama dramblio kaulo vėduokle, įkyriai belsdama koja, o Randolfas, išglebęs iš nuobodulio, spoksojo į skliautuotą angą, pro kurią turėjo įžengti Džoelis. O jis jau išspruko į lauką ir bėgo link pašto dėžės, pas Aidabelę, tolyn. Kelias nešė kaip upė – tarytum bengališkoji ugnis, įžiebta ūmaus laisvės gūsio, sviedė jį įkandin žvaigždėtų žiežirbų.

– Bėk! – sušuko jis Aidabelei, nes nė nemanė sustoti, kol Laukymė nebus dingusi iš akių visiems laikams, ir ji skuodė priekyje su vėjo plaikstomais plaukais; keliui užsirietus į kalvą, atrodė, kad ji kopia dangun į mėnulį atremtomis kopėčiomis. Už kalvos jie sustojo, atsikvapstydami purtė galvas.

– Mus vijosi? – paklausė Aidabelė, ore byrant iš plaukų rožės vainiklapiams, o jis atsakė:

– Niekas niekada mūsų nebesugaus.

Neišklysdami iš kelio, netgi prie pat jos namų, jie ėjo su Henriu vidury: rožės, nubyrėjusios nuo šuns vainiko, minkštino akmeninio mėnulio spalvas; Aidabelė sakė taip išalkusi, kad valgytų rožę, „arba žolę ir šungrybius“. Na, tarė jis, kai jie pasieksią miestą, jis nepašykštėsiąs ir „R. V. Leisi Princų menėje“ pavaišinsiąs ją kepsniu. Jie prisiminė tą naktį, kai jis pirmą kartą važiavo šiuo keliu ir tolumoj išgirdo ją su seseria dainuojant. Jo akys buvo prismaigstytos žvaigždžių, senas vežimas jį užliūliavo: tas

žiemiškas snaudulys netrukus buvo džiugiai išblaškytas, ir iš tuomet susapnuoto vaizdo dabar, skleisdamasis greičiau nei atminties vijos, išliko tik Aidabelės paveikslas, visa kita išskydo lyg šešėliai temstant.

– Prisimenu, – tarė ji, – pamaniau, kad tu toks pat snarglius, kaip ir Florabelė; atvirai pasakysiu, kad tik nuo šiandien truputį kitaip galvoju.

Tartum susigėdusi, ji nurūko žemyn kelio šlaitu ir iš siauro kaip siūlas upeliuko rieškučiomis prisisėmė vandens; staiga išsitiesė ir, pridėjusi prie lūpų pirštą, pamojo Džoeliui.

– Girdi? – sušnibždėjo. Už medžių storas ir plonas balsai pynėsi vieningu tarsi vokalo ir gitaros ritmu, skambančiu kaip lietaus lašų glamonė; čia sušnarės tankiu vėjuotu kuždesiu, čia sukikens po visai neliūdnų dejonių, po gilių kaip erdvės tylėjimų. Samanoms tildant žingsnius, pro vešančią tankmę jie prasibrovė prie properšos krašto: draikioje mėnesėtų paparčių garankštyje gulėjo du nuogi susikibę negrai – šokoladinis vyro kūnas buvo apglėbtas tamsesnių jo mylimosios rankų ir kojų, jo lūpos glausčiavosi prie jos spenelių: oje, oje, Saimonai, mielasis, alsavo ji nuo meilės virpančiu balsu, meilės audra griaudėjo jos kūnu; nurimk, Saimonai, mielasis, nurimk, širdele, burkavo jinai, ir jos kūnas tuomet įsitempė, rankos iškilo lyg norėdamos apkabinti mėnulį; jos mylimasis sugniužo ant jos, ir išlenkę rankas kojas jie liko samanų patale it juoda nukritusi žvaigždė. Aidabelė šoko atgal, triukšmingai taškydamasi, o Džoelis, stengdamasis neatsilikti, ją šnypšdamas tildė, pasipiktinęs, kad išgąsdino porą, ir apgailestaudamas, kad ji nepalaukė ilgiau, nes stebėdamas juos jautė pašėlusiai spurdant savo širdį, miglotus kuždesius tvenkiantis į ilgesingą gausmą: dabar žinojo, kad tai nėra verta kikenimo ar ūmaus karšto žodžio – tai tik du žmonės vienas kitame, ir jis pasijuto, lyg banga būtų nuslūgusi ir palikusi jį sausą kaip pintis baltutėliam

paplūdimy, ir jam buvo gera galop išnirus iš tokios pilkos šaltos jūros. Jis norėjo eiti su Aidabele susiėmęs už rankų, bet ji buvo sugniaužusi jas kaip mazgus, o kai jis prakalbo, ji piktai ir baugiai dėbtelėjo į jį; juodu tarsi susikeitė rolėm: prie malūno ji buvo didvyrė, tačiau dabar jis neturėjo ginklo jai ginti, o jei ir būtų turėjęs, nebūtų žinojęs, kokį priešą reikia nukauti.

Tolumoje sukosi „velnio rato" žiburėliai, kilo raketos ir sprogusios krito vaivorykščių lietumi ant Nun Sičio; nevikrūs vaikiukai su vyresniaisiais, apsirengę gražiausiais išeiginiais drabužiais, dūlinėjo su žvaigždėtais šventės atspindžiais akyse; liūdnai žvelgė kalėjime uždarytas negras, o spalvingai apsitaisiusi mergina, švytruodama pro šalį raudonom šilkinėm kojinėm, mestelėjo jam nešvankią repliką. Aplūžusio namo verandoje susėdę seniai kalbėjo apie ankstesnių laikų lunaparkus, o berniukai, nuėję už krūmų nusišlapinti, juokėsi ir žnaibėsi. Iš suskretusių pirštų slydo kūginės ledų porcijos, byrėjo kukurūziniai saldainiai, o paskui juos ir ašaros, bet niekas neliūdėjo, niekas negalvojo apie rimtus rūpesčius.

– Sveika, Aidabele; kaip laikais, Aidabele? – o jo niekas nepakalbino, jis nebuvo vienas iš jų, buvo jiems nepažįstamas; tik R. V. Leisi prisiminė.

– Žiū, pupuliukas! – sušuko ji, jiems įžengus pro jos „Princų menės" duris, o susirinkusi publika – kaspinais apsiraišiojusios miestelio kekšės ir nepraustaburniai fermų samdiniai – valandėlę liovėsi trypinėję pagal automato muziką, o viena mergina priėjusi pakuteno jam pasmakrę.

– Kur tu tokį ištraukei, Aidabele? Visai nieko.

– Kas tau darbo, šikne? – atrėžė Aidabelė, sėsdamasi prie bufeto.

Ponia Roberta Leisi pagrasino pirštu.

– Aidabele Tompkins, aš tave ne kartą įspėjau, kad tokių nešvankybių čia negirdėčiau. Be to, daugybę kartų tau aiškinau, kad nekeltum čia kojos, kol elgiesi kaip

gangsteris ir rengiesi padoriai mergaitei netinkamais drabužiais. Čiuožk dabar iš čia ir pasiimk tą susmirdusį šunį.

– Ponia Roberta, būkit gera, – tarė Džoelis, – Aidabelė baisiai alkana.

– Tai ko ji nesėdi namie ir nesimoko valgydinti vyro (juokas); be to, čia suaugusiųjų kavinė (plojimai). Romeo, primink man, kad padaryčiau tokią iškabą. Negana to, Aidabele, tavo tėvelis čia klausinėjo, kur tu galėtum būt, ir man ne juokais pasirodė, kad jis ketina gerai išvanot tau neklaužadą pasturgalį (juokas).

Aidabelė tik sušnairavo į šeimininkę ir – tarsi geriau atsikirst nematydama reikalo – nusispjovė ant grindų, susikišo rankas į kišenes ir išdimbino lauk. Džoelis buvo besekąs iš paskos, bet Leisi sugriebė jį už peties.

– Zuikeli, – tarė ji, čiupinėdama savo ilgą juodą plauką ant smakro karpos. – Angelėli, su kuo tu susidedi? Aidabelės tėvelis sako, kad ji savo meiliai gražutei sesytei sugurino nosį ir išmušė aibę dantų. – Išsišiepusi, kasydamasi pažastis kaip pavianas, ji dar pridūrė: – Tik nesakyk, kad Roberta bjauri boba, tau ji gera, – ir įkišo jam maišelį sūdytų žemės riešutų. – Neškis.

Aidabelė pasakė jam, kur jis gali susikišti šituos Robertos riešutus, bet greit atlyžo ir sušveitė visus viena. Ji leidosi paimama už rankos, ir juodu pasinėrė į šventinį knibždyną, kur šurmuliavo pats lunaparkas. Žvangant varpeliams, sukos vargana sukrypus karuselė, o prie jos neprileidžiami spalvotieji piliečiai būriavosi atokiau, tuo magišku skriejančiu ratu mėgaudamiesi labiau nei apžergusieji balnus. Aidabelė strėliukių mėtymui paklojo trisdešimt penkis centus – mat labai norėjo laimėti tamsius akinius, tokius kaip anie, kur sutraiškė Džoelis, ir kad pakėlė triukšmą, kai tas skrybėlėtas vyriškis vietoj jų jai mėgino įkišti lazdą. Akinius ji, žinoma, gavo, bet jie buvo per dideli ir vis smuko ant nosies. „10 centų pala-

pinėje" jie matė keturkojo viščiuko iškamšą ir dvigalvį kūdikį, plūduriuojantį akvariume it žalias aštuonkojis: Aidabelė į jį ilgokai žiūrėjo, o kai atsigręžė, jos akys buvo drėgnos.

– Vargšas kūdikėlis, – tarė ji, – vargšas, vargšas.

Ją pralinksmino Antinas, kuris išties buvo komiškas – kvaksėjo, išdarinėjo grimasas ir plekšnojo delnais bei plėvėtais pirštais, kartą praskleidė marškinius, parodydamas baltą plunksnuotą krūtinę. Džoeliui labiau patiko panelė Visterija – iš pradžių jam ir Aidabelei atrodė, kad ji meili maža mergytė, nesinorėjo tikėti, kad ji neūžauga, nors panelė Visterija sakėsi esanti dvidešimt penkerių metų ir ką tik grįžusi iš grandiozinių gastrolių po Europą, kur pasirodžiusi prieš visas karūnuotas galvas, ir jos pačios auksaplaukę galvelę puošė tviskanti karūnėlė. Ji avėjo elegantiškas sidabrines kurpaites (mokėjo žavingai stypčioti ant pirštų galų); klostuotą šilkinę violetinę suknelę per liemenį juosė geltona šilkinė juosta. Ji krykštaudama šokčiojo ir strykčiojo, sudainavo dainelę, padeklamavo eilėraštį, o kai nusileido nuo pakylos, Aidabelė (tokios susijaudinusios Džoelis dar nebuvo matęs) pripuolė prie jos ir paprašė kartu su jais išgerti limonado.

– Žavu, – tarė panelė Visterija, sukiodama savo auksines garbanėles. – Žavu.

Aidabelė nusileido tiek, kad nupirko kokakolos, surado kur atsisėsti ir pavijo Henrį į šalį, nes panelė Visterija prisipažino bijanti gyvūnų. „Iš tiesų, – švepluodama sakė, – man rodos, Dievas jų nenorėjo". Tik padažytos it lėlės lūpos buvo ryškiai raudonos, o vaikiškas putlus veidelis – išblyškęs, negyvas; rankos tiek blaškėsi, kad, rodos, gyveno atskirą gyvenimą, ji vis dirsčiojo į jas kaip į mįslingas būtybes; tos rankelės buvo mažesnės nei vaiko, tačiau laibos, subrendusios, o nagūčiai padažyti.

– Na, labai malonu, – tarė ji. – Juk dauguma artistų yra tiesiog pamaivos, bet aš tokiems nepritariu, aš mėgstu

rodyti žmonėms savo meną... nors daugelis nesupranta, kaip aš čia susidėjau su tokia kompanija. Žiūrėk, sako man jie, juk dirbai sau Holivude Šerlės Templ dubliuotoja ir ėmei po tūkstantį dolerių per savaitę. O aš atsakau: kelias į laimę ne visada rožėm klotas.

Išgėrusi kokakolą, išsiėmė lūpų dažus ir paryškino lūpyčių linijas; tada atsitiko keistas dalykas: Aidabelė, pasiskolinusi dažus, nukeverzino sau per burną klounišką brėžį, o panelė Visterija, suplojusi rankutėmis, sužvigo nesitverdama džiaugsmu. Aidabelė į tai reagavo kvailoka susižavėjimo šypsenėle. Džoelis negalėjo suprasti, kas jai užėjo. Gal ta neūžauga ją apkerėjo? Bet kai ji tebetūpčiojo apie geltonplaukę mažylę, jam pasidingojo, kad Aidabelė įsimylėjo. Ne, ji niekur nenorinti eiti, laiko — marios.

— Žavu, — atsakė panelė Visterija į pasiūlymą pasisukti „velnio ratu". — Žavu.

Žvaigždes suvirpino žaibo pašvaistė; panelės Visterijos karūną per tą blyksnį apėmė liepsna, stikliniai puošmenys, nutvieksti rausvų „velnio rato" žibintų, žėrėjo kaip rožės, o Džoelis, likęs apačioje, matė, kaip jos baltos rankos lyg sparnai palietė Aidabelės plaukus, nuplazdeno šalin ir sugriebė tamsą tarytum traukdamos ją į save. Jos leidosi žemyn — juoko bangos raibuliavo kaip ilga panelės Visterijos juosta, — paskui vėl kilo į dar vieną raudoną žaibo blyksnį, ištirpo aukštybėj; bet virš viso mugės šurmulio jis tebegirdėjo laibą, atkaklų it uodo zyzimas neūžaugos balselį; Aidabele, sugrįžk, prašė jis mintyse, manydamas jos niekad neberegėsiąs, nes ji drauge su panele Visterija iškeliaus į dangų, — Aidabele, sugrįžk, aš tave myliu. Ir štai jinai čia, jam sako: „Matosi toli, toli, beveik gali paliesti dangų", ir štai jau jis „velnio rate", vienas su panele Visterija — abu žvelgia į mažėjančią Aidabelę, kai siūbuojanti, išklibusi kabina ima kopti aukštyn.

Vėjas supo juos kaip žibintą; vėjas, pamanė Džoelis, žiūrėdamas, kaip virš palapinių plazdena vėliavėlės, pažeme it

pelytės šmižinėja popiergaliai, o toliau, ant sienų senojo namo, kuriame šiaurietis banditas nužudė tris moteris, apskurę plakatai šoka skeletų džigą. Kabinoje priešaky sėdėjo motina su vasarine skrybėlaite ir jos dukrelė, laikanti lėlę, padarytą iš kukurūzų burbuolės; jos mojavo apačioj laukiančiam fermeriui.

– Verčiau liptumėt žemėn iš tos karietos, – šūktelėjo tas joms, – ruošiasi lyt.

O jie sukosi toliau, vėjui šlaminant violetinį panelės Visterijos šilką.

– Pabėgot iš namų? – paklausė ji, iššiepdama triušio dantukus. – Ką gi, pasakiau jai ir sakau tau: pasaulis – baugi vieta. – Ji rankomis apvedė skliautą, ir tą akimirką jam pasirodė esanti Išorinis pasaulis – geografija, žemė, jūra ir visi Randolfo žinyno miestai: jos keistos, ore spurdančios rankutės apglėbė gaublį. – Ir tokia nyki. Kartą aš irgi pabėgau. Turėjau keturias seseris (Modė į Atlantik Sitį nuvyko būdama „Mis Merilendas“ – tikra gražuolė) – visos aukštos ir dailios, o amžinatilsį motina, dievaži, be batų siekė bent metrą aštuoniasdešimt. Gyvenome Baltimorėje, dideliame name, gražiausiame toje gatvėje; į mokyklą aš taip ir nėjau, buvau tokia mažutė, kad galėdavau sėdėti motinos siuvimo pintinėlėje, o ji juokais sakydavo, kad galiu pralįsti pro jos adatos skylutę; Modės kavalierius laikydavo mane stovinčią ant delno, o kai buvau septyniolikos, vakarieniaudama dar tebesėdėdavau ant paaukštintos kėdutės. Man sakė, kad nežaisčiau viena, kad esama ir daugiau tokių mažiukų, eik, sakė man, paieškok – jie gyvena gėlėse. Išlaupiau ne vieną žiedą, bet alyva tėra alyva ir jokioj mano matytoj rožėj niekas negyveno; paukščio kauliukas palieka tik riebią dėmelę, o kalėdinėse kojinėse būna tik saldainių. Kai man suėjo dvidešimt, mama pasakė, jog negerai, kad aš neturiu kavalieriaus, ir tuoj pat parašė laišką į „Meilių santuokų agentūrą“ Niuarke. Ir, įsivaizduok, atvažiavo vyriškis manęs vesti, bet jis buvo pernelyg didelis ir per-

nelyg bjaurus, septyniasdešimt septynerių metų; na, gal net ir už tokio būčiau tekėjus, bet pamatęs, kokia aš mažytė, jis tarė „sudie“ ir sėdo atgal į traukinį. Mažo mielo žmogučio taip niekad ir nesutikau. Žinoma, yra vaikų, bet kartais verkiu, pagalvojus, kad maži berniukai turi užaugti.

Jos balsas, pasakojant autobiografiją, iškilmingai šalo, o rankos ramiai sugulė į sterblę. Aidabelė pamojo, kažką sušuko, bet žodžius nunešė vėjas, ir panelė Visterija liūdnai tarė:

– Vargšelė, bene ir save laiko nenormalia?

Ji uždėjo ranką jam ant šlaunies, o paskui, lyg visai nepaklusnūs jos valiai, pirštai įslinko jam tarp kojų: ji sukrėsta stebeilijo į savo ranką, bet, rodos, negalėjo jos patraukti, o Džoelis, sutrikęs, bet trokšdamas nieko nenuskriausti – nei panelės Visterijos, nei Aidabelės, nei mergytės su kukurūzine lėle, – labai norėjo ištarti: „Nesvarbu, aš tave myliu, myliu tavo ranką“. Pasaulis – baugi vieta, taip, jis tą žino – pasaulis netvarus (kas gali būti ar bent atrodyti amžina?): uolos suyra, upės užšąla, vaisiai supūva; juodiesiems ir baltiesiems kraujas iš žaizdos dūrio teka vienodai; bene daugiausia tiesos pasako dresiruotos papūgos, o kas vienišesnis – vanagas ar kirmėlė? – visos žydinčios širdys suvysta ir susiraukšlėja, kaip ir jas iškėlus žolė, vyras senatvėje subobėja, o žmonai ima želti ūsai; visa kinta ir kinta kas akimirką, kaip slenkančios „velnio rato“ kabinos. Kitur ir žolė žalesnė, ir meilė stipresnė; bet prisimink Triakėlę, parodyk jai meilę ir aukso obuolius, meilė nugali Sniego Karalienę, sužino reikiamą vardą – gal Bilduko*, gal tik Džoelio Nokso: visada taip būna.

Iš tolo į juos slinko lietaus siena, jau girdėjosi, kaip ji gaudžia, nelyginant skėrių debesis. „Velnio rato“ operatorius pradėjo išlaipinti keleivius.

*Triakėlė, Bildukas – Brolių Grimų pasakų personažai.

– Ak, mes būsim paskutiniai, – suaimanavo panelė Visterija – jie kybojo viršuj. Ant jų palinko lietaus siena, ir ji iškėlė rankas, lyg norėdama ją nustumti. Kai liūtis jau užgriuvo, Aidabelė ir visi kiti nubėgo.

Ištuštėjusioj plynėj liko stovėti tik vienplaukis vyriškis. Džoelis, akimis desperatiškai ieškodamas Aidabelės, ne iškart jį pastebėjo. Bet nuo trumpo sujungimo čirkšdami plykstelėjo atrakcionų žiburiai, ir tuomet vyriškis tarytum sušvito kaip fosforas: Džoeliui jis atrodė ranka pasiekiamas. „Randolfas", – sušnibždėjo jis, ir tas vardas jam gniaužtais suspaudė gerklę. Ši vizija truko akimirką, nes žiburiai tuoj pat uždviso, ir kai „velnio ratas" paskutinį kartą sustojo, Randolfo jis niekur nebematė.

– Palauk, – įsakmiai tarė panelė Visterija suimdama savo permirkusią suknelę, – palauk manęs. – Tačiau Džoelis šoko pro ją ir nubėgęs ėmė puldinėti nuo vienos pastogės prie kitos; „10 centų palapinėje" Aidabelės nerado, ten buvo tik Antinas, žvakių šviesoj dėliojantis pasiansą. Nebuvo jos ir būrelyje, susispietusiame ant karuselės. Jis nuėjo į arklides. Nuėjo į baptistų bažnyčią. Ir netrukus, rodos, visur apieškojęs, atsidūrė senojo namo verandoje. Per jos ištuštėjusią erdvę šnypštė spirale sūkuriuojantys lapai; lengvai siūbavo tušti supamieji krėslai; afiša su princu Albertu, atskriejus lyg paukštis, bloškėsi jam į veidą, jis bandė ją nusimesti, bet ji glėbė jį tarytum gyva, ir galynėdamasis su ja, staiga išsigando jos labiau nei pirma Randolfo: pasijuto niekad neišsivaduosiąs nuo jų abiejų. Bet argi reikia bijoti Randolfo? Tai, kad jis jį surado, tik įrodo, jog jį pasiuntė anos teleskopinės akys. Randolfas juk niekad nepadarys jam nieko blogo (o, bet, tačiau). Jis nuleido rankas, ir – keistas dalykas – princas Albertas bematant pats nuskriejo kaukdamas į pliaupiantį lietų. Ar galėtų jis taip pat lengvai numaldyti tą kitą, bevardę furiją, kurios pasiuntinys buvo pasirodęs Randolfo pavidalu? Laukymės sodo vijoklis nutįso mylias iki čia ir ap-

raizgė jam riešus, ir jis praregėjo, kad jo ir Aidabelės planai dūžta kaip griausmo perskeltas dangus. Dar ne, gal jis dar suras ją – įbėgęs į namą, sušuko:

– Aidabele, tu esi čia, tu čia!

Jam atsiliepė kurtinanti tyla; šen bei ten vienas, kitas garselis: kamine plazda lietus, ant stiklo šukių tipena pelės, žengia mergelė, amžinai kopianti laiptais, ir vėjas – varsto duris, liūdnai šnekučiuoja palubėj, dvelkia jam į veidą savo drėgnu, priplėkusiu kvapu, giliai alsuoja kambariuose, – jis leidosi nešamas pavėjui: jo galva lengva kaip balionas ir tokia pat tuščia; ledas kaip akys, dygliai kaip dantys, flanelė kaip liežuvis; šį rytą jis matė saulėtekį, tačiau kas žingsnis artėdamas prie nuolat tykančios tamsių kėslų prarajos (taip jam atrodė), suabejojo, ar regės jį dar kada nors: miegas siautė lyg dūmai, bet, jo giliai įkvepiamas, vis išplūsdavo atgal į orą, žėrėdamas spalvotom dėmėm ir žiežirbom, toji ugnis neleido jam susmukti ant grindų – tos žvaigždėtos muselės skelbė jam perspėjimą: nemiegok, Džoeli, eskimų krašte miegas – tai mirtis, tai viskas, prisimeni? Motina nuolat šalo, užmigo su snaigių rasa ant plaukų; kad dabar jis galėtų atitirpdyti, atmerkti jai akis, ji čionai apkabintų jį ir tartų, kaip jis tada Randolfui: „Viskas bus gerai"; ne, ji suskilo kaip sušalęs kristalas, o Elena, surinkusi šukes, sukrovė į dėžę, apstatytą gladiolėmis – po penkiasdešimt centų už tuziną.

Kažkur jis turėjo kambarį, lovą: mintis apie tai suvilnijo šilumos bangomis. Ak, Aidabele, kodėl tu taip baisiai pasielgei?!

Verandoje pasigirdo žingsniai – sužlegsėjo peršlapę batai; staiga pro svetainės langą įsmigo žibintuvėlio spindulys ir trumpai apsistojo ant apmūsijusio, merdinčio židinio veidrodžio, kuris sušvito kaip luistas drebučių, jo paviršiuje miglotai dūmavo lauke stovintis siluetas: nebūtum pasakęs, kas jis per vienas, bet Džoelis, matydamas nuslystantį šviesos pluoštą ir girdėdamas žingsnius jau ko-

ridoriuje, neabejojo, kad tai Randolfas. Ir jį persmelkė žeminanti nuojauta, kad išėjusio iš Laukymės jo kiekvienas judesys buvo stebimas: koks juokingas ponui Sansomui turėjo pasirodyti jo atsisveikinimas!

Jis pasislėpė už durų; pro sandūros plyšelį matė koridorių, kur lyg degantis šimtakojis šliaužiojo šviesa. Jau buvo nesvarbu, ar Randolfas suras jį – jis netgi apsidžiaugtų. Vis dėlto kažkodėl dar susiturėjo ir neatsiliepė. Žingsniai prižlegsėjo prie svetainės slenksčio, ir jis išgirdo beviltiškai verkšlenant:

– Berniuk, berniuk.

Panelė Visterija stovėjo taip arti, kad jis užuodė gaižią jos susitraukusių šilkų drėgmę; jos šlapios garbanos buvo išsitiesusios, karūnėlė kreivai smuktelėjusi, išblukus geltonoji juosta ant grindų.

– Berniuk, – tarė ji, kreipdama žibintuvėlį į sulinkusias, apirusias sienas, kur jos figūrėlė skendėjo tarp skraidančių gyvių šešėlių. – Berniuk, – šaukė ji nevilties sklidinu, gailestį žadinančiu balsu. Bet jis nedrįso išlįsti, nes negalėjo jai duoti to, ko ji nori: jo meilė gulėjo po žeme, sudužusi ir tyli – vietoj akių sudžiūvusios gėlės, ant lūpų samanos, jo meilė tolybėje minta lietumi, iš jos liekanų verčiasi lelijos. Išėjusi iš svetainės, ji užkopė laiptais, ir Džoelis, – klausydamasis, kaip ji klydinėja viršuj, trokšdama jo, ieškodama po kambarių džiungles, – pajuto sau nuožmią panieką: ko vertas jo siaubas, palyginti su panelės Visterijos? Jis turi kambarį, lovą, bet kurią akimirką gali išeiti iš čia ir bėgti namo. O panelė Visterija, verkianti, kad maži berniukai turi užaugti, pasmerkta keliauti per merdinčius kambarius, kol vieną nykią dieną suras pasislėpusįjį – su šypsena ir peiliu.

TREČIA DALIS

12

Jis nuteisė save – buvo kaltas: nuosprendį padės vykdyti savo rankomis; užkerėti jie surado kulką, pavogtą iš Semo Radklifo (ponas Radklifai, atleiskit man, aš nenorėjau vogti), įdėjo ją į seną indėnišką majoro Nokso pistoletą (Vaikeli, kiek kartų aš tau sakiau, kad neliestum tos bjaurybės? – Mama, nebark dabar manęs, mama, man gelia kaulus, aš degu... – Teisieji miršta šaldami, o nedorėliai – liepsnose; pragaro vėjai pamėlę nuo saldaus karščiuojančių žiedų eterio, raguoti vaikai su gyvačių liežuviais šoka pievose, želiančiose saulės paviršiuje, visas jų vogtas grobis pririštas jiems prie uodegų kaip kačių skardinės – nusikalstamo gyvenimo ženklas.) ir šovė jam į galvą: vaje, jis pajuto tiktai kutenimą, vaje, kas dabar bus? Tik štai – jis atsidūrė ten, kur jau niekad nebesitikėjo būti: slaptajame kambaryje, iš kurio karštomis Naujojo Orleano popietėmis stebėdavo, kaip pro išsvilusius rugpjūčio medžius dulkia sniegas, – gatve sausai sudzingsėjo šiaurinių elnių kanopos, o misteris Kerėtojas, kaip elegantiškas piktadarys – su savo juoda pelerina, sėdėjo gražiausiose, laivės pavidalo rogėse – jos sukaltos iš kvapnaus medžio, priekį puošė išpjaustyta raudona gulbė, o sidabriniai varpeliai buvo kaip karoliai sunerti į burę, kuri siūbavo, pūtėsi, skambino nepaprastas virpulingas melodijas, kai rogės su Džoeliu, besišildančiu po misterio Kerėtojo pelerina, skriejo snieguotais laukais, leidosi nuo neregėtų kalvų.

Bet ūmai jį apleido galia režisuoti nuotykius slaptajame kambaryje: priešais juos iškilo ledo siena, ir rogės lėkė į neišvengiamą pražūtį, tą vakarą radijas paskelbs tautai liūdną žinią: didžiai gerbiamas fokusininkas misteris Kerėtojas ir visų mylimas Džoelis Harisonas Noksas šiandien žuvo katastrofoje, kuri nusinešė ir šešių šiaurinių elnių gyvy... dr-r-rykst – ledas praplyšo kaip celofanas, ir rogės įšliuožė į Laukymės svetainę.

Ten vyko labai keistas pokylis. Tarp jo dalyvių buvo šie: ponas Sansomas, Elena Kendal, panelė Visterija, Randolfas, Aidabelė, Florabelė, Su, Spindulėlis, Eimė, R. V. Leisi, Semas Radklifas, Jėzus Feveris, nuogas vyriškis su boksininko pirštinėmis (Pepė Alvaresas), Sidnis Kacas („Aušrinės" kavinės Paradais Čapelyje savininkas), storalūpis kalinys, ant kaklo turįs grandinėlę su ilgu skustuvu, tarsi kokiu kraupiu krucifiksu (Kegas Braunas), Romeo, Semis Silversteinas ir dar trys „Slaptojo Sent Devalio gatvės devyneto" nariai. Dauguma vilkėjo juodais, gana oficialiais rūbais; pianola grojo „Arčiau prie Tavęs, mano Dieve". Nepastebėdami rogių, jie krypavo juoda procesija aplink gladiolių vainiku apjuostą kedrinę dėžę, į kurią kiekvienas ką nors aukojo: Aidabelė savo tamsiuosius akinius, Randolfas savo žinyną, R. V. Leisi – plauką nuo savo karpos, Jėzus Feveris – savo smuiką, Florabelė – „Kress" markės žnyples, ponas Sansomas – teniso kamuoliukus, Spindulėlis – stebuklingą amuletą, ir taip toliau; dėžėje gulėjo pats Džoelis – baltais drabužiais, veidas išpudruotas, skruostai parausvinti, o tamsaus auksinio atspalvio plaukai susukti į drėgnas garbanėles: kaip angelėlis, sako jie, gražesnis už Alkibiadą, gražesnis, sako Randolfas, o Aidabelė aimanuoja: „Patikėkit, aš bandžiau jį išgelbėti, bet jis – nė krust, o gyvatės juk tokios greitos". Panelė Visterija, uždėjusi jam ant galvos savo karūnėlę, taip smarkiai persisvėrė, kad vos neįkrito į dėžę: klausyk, sušnibždėjo ji, aš ne kvaila – žinau, kad tu gyvas; jeigu neatsakysi man, aš neišgelbėsiu tavęs, neužtarsiu nė žodžiu: ar mirusieji tokie pat vieniši, kaip ir gyvieji? Tuomet kambarys ėmė drebėti – vis smarkiau ir smarkiau, apvirto kėdės, senienų spintelė išbarstė savo turtus, sudužo veidrodis, o pianola, skeldama savišką prapulties džiazą, surengė patrakusį poūžį: namas smego gilyn į žemę, gilyn ir gilyn, pro indėnų kapus, pro giliausias šaknis, šalčiausius srautus, gilyn, gilyn, į kailines raguotų vaikų rankas, vaikų, kurių zvimbiančios akys ištveria mišką liepsnų.

Supamojo krėslo ritmas jam buvo labai pažįstamas; aramp-aramp – valanda po valandos – kiek jau laiko trunka ta kelionė erdvėj? – ir galiausiai kedrinė dėžė susipynė su tuo lingavimu: jei krenti, tai krenti amžinai, podraug pirmyn ir atgal – nesustojantis krėslas, kedrinė dėžė; jis gniaužė pagalves, laikėsi įsitvėręs lovos stulpelių, nes lempos šviesos jūroje lova plaukė krėslo sukeltomis bangomis: jų supamas skambėjo plūduro varpelis; tačiau kas tas sėdintis ir vis artėjantis piratas? Įsistebeilijusiam jam ėmė gelti akis – klaidino nertinės kaukės, trikdė grublėtas stiklas, krėslo keleivis buvo tai Eimė, tai Randolfas, tai Su. Bet juk Su čia nėra – jinai pėdina į Vašingtoną, kiekvieną jos žingsnį garsina armonika. Ginčijosi nepažįstamas balsas, erzino, tyčiojosi, atskleidė tokių paslapčių, kurias jis pats tik nujautė; užsičiaupk, sušuko jis ir pravirko, mėgindamas nutildyti jį, bet balsas, žinoma, buvo jo paties: „Aš mačiau tave prie „velnio rato“, – apkaltino jis krėsle sėdintį piratą; „Ne, – sakė piratas, – aš nekėliau kojos iš namų, mielas vaike, mielas Džoeli, visą naktį laukiau tavęs atsisėdęs ant laiptelių“.

Jis vis graužė karčius šaukštus arba gaudė kvapą pro citrinos vandeny išmirkytus šalius. Kažkieno rankos meiliai užleisdavo snaudulingos blausos šydą; liekni stangrūs pirštai, kaip Su, kedeno jam plaukus, taip pat kiti pirštai, vėsesni, miklūs kaip jūros puta, jų painiai glamonei pritarė dar švelnesnis Randolfo balsas.

Vieną popietę supamasis krėslas tapo pačiu savimi; Džoelio sąmonės kraštus tarytum apkarpė žirklės, ir kai jis nusilaupė negyvą plėvę, jaukiai arti suspindėjo tikras Randolfas.

– Randolfai, – tarė siekdamas jo, – tu baisiai pyksti ant manęs?

Randolfas šypsodamasis sušnibždėjo:

– Ko man pykt ant tavęs, vaikiuk?

– Kad aš išėjau. Išėjau toli toli ir tavo cheresą palikau ant drabužių stovo.

Randolfas apkabino jį, pabučiavo į kaktą, ir Džoelis, kenčiantis ir dėkingas, pratarė:

– Aš sergu, labai sergu, – o Randolfas atsakė:

– Atsigulk, mielasis, ir gulėk ramiai.

Bangos nešė jį per rugsėjį; palaimingos lovos gelmės atstojo ateitį, visos poros siurbė vėsią patalų globą. Galvodamas apie save, mintimis kreipdavosi į kitą žmogų, kitą Džoelį Noksą, kuriuo jis domėjosi tik šiek tiek – kaip vaikystės nuotrauka: koks puodgalvis! – jis mielai atsikratytų to ankstesniojo Džoelio, bet kol kas dar ne, jo dar truputį reikia. Kasdien ilgai tyrinėdavo savo veidą veidrodėlyje ir apskritai likdavo nusivylęs, nes tai, ką išvysdavo, tiesiogiai nepatvirtindavo jo spėliojimų apie ryškėjantį vyriškumą, nors pokyčių veide buvo: kūdikišką putlumą pakeitė aiškūs bruožai, meilios akys tapo rūstesnės, – tai buvo veidas su nekaltybės mina, tačiau be jos žavesio; tiesą sakant, jis kėlė nerimą – atrodė nevaikiškai įžvalgus, neberniokiškai gražus. Sunku būtų įspėti jo amžių. Jau ko tikrai nemėgo, tai savo lygių rudų plaukų. Norėjo turėti auksines garbanėles – tokias kaip Randolfo.

Nežinojo, kada Randolfas miega – iš krėslo pakildavo tik tada, kai Džoeliui būdavo metas valgyti ar eiti savo reikalu; o kartais jis pabusdavo, pro langą lyg bandito akiai žvelgiant mėnuliui, ir išvysdavo tamsoj pulsuojančią Randolfo astminę cigaretę: nors namas susmego, išliko ne tik jis, bet dar ir kitas žmogus, ir ne svetimas, o visų meiliausias ir geriausias, draugas, kurio artumas yra meilė.

– Randolfai, – klausė jis, – ar tu kada nors buvai toks jaunas, kaip aš?

O Randolfas atsakė:

– Niekad nebuvau toks senas.

– Randolfai, – sakė jis, – žinai, ką? Aš labai laimingas.

Į tai jo draugas neatsakė nieko. Laimingas jis buvo, matyt, jau vien todėl, kad nesijautė nelaimingas – juto savy pusiausvyrą. Beliko taip maža rūpesčių. Migla, tvyrojusi virš daugelio Randolfo žodžių, – netgi ji išsisklaidė, bent nebetrukdė, nes Randolfą dingojosi suprantąs absoliučiai. Atrasdami, permanydami kitą žmogų, daugelis patiria iliuziją, kad atranda save: savo tikrąją, didžiąją vertę regi atsispindinčią kitose akyse. Tatai jautė ir Džoelis, ir tai buvo neįkainojama, nes jis pirmą kartą triumfavo (gal pagrįstai, o gal ne) kiaurai regėdamas draugą. Ir nenorėjo prisiimti jokios atsakomybės – tik atsiduoti draugui į rankas, būti jo malonėje visą gyvenimą, kaip štai šiame ligos patale. Todėl ir žiūrėjimas į veidrodėlį virto kankyne: jau tarytum tik viena akis ieškojo brandos žymių, o antroji, palengva tampanti atidesnė už pirmąją, žvelgė vidun, geisdama, kad jis visad būtų toks, koks yra dabar.

– Šiandien ore jaučiasi spalio vėsa, – pasakė Randolfas, merkdamas peržydėjusias rožes į vazą prie lovos. – Deja, šios turbūt paskutinės, jau visai nugeibusios, net bitės jų nebeaplanko. O čia štai rudens suvenyras – platano lapas.

Kitą dieną, nors buvo nešalta, jis užkūrė ugnį, ir jie prie židinio skanavo zefyrus ir gurkšnojo arbatą iš dviejų šimtų metų senumo puodukų. Randolfas ėmėsi pamėgdžiojimų – suvaidino gryniausią Čarlį Čapliną, taip pat Mei Vest, o nuo jo žiaurios Eimės karikatūros Džoelis raitėsi lovoje, galiausiai nesitverdamas juoku jau be priežasties, o Randolfas tarė: „Cha cha!“ – dabar tai jį kaip reikiant pajuokinsiąs.

– Tik turiu pasiruošti, – tarė jis, o jo akys gyvai spinduliavo – ir buvo beišeinąs, bet paskui, paleidęs rankeną, atsigręžė. – Tiktai tu... tada nesijuok.

Džoelis atsakė juoku – nebegalėjo nustoti, juokas suėmė jį kaip žagsulys. Randolfo šypsena ištirpo veide kaip sviestas keptuvėje, o kai Džoelis paragino:

– Pirmyn, tu gi pažadėjai, – jis atsisėdo ir rankomis suėmė savo apvalią rausvą galvą.

– Dabar jau ne, – sunkiai pratarė. – Kitą kartą.

Vieną rytą Džoelis gavo pirmą sau į Laukymę adresuotą laišką – tai buvo atvirukas, Randolfo atneštas kartu su „Makbetu", kurį jie ketino garsiai skaityti.

– Ta kaimynų mergytė tau parašė.

Džoeliui užėmė kvapą: ilgakojė Aidabelė išdidžiai žengė nuo sienos, pasisupo krėsle. Nuo tos lunaparko nakties jis tiesiogiai apie ją negalvojo; nebūtų galėjęs paaiškinti tokios spragos, bet ji jam neatrodė nenormali – juk Aidabelė buvo viena iš tų, kuriuos nugramzdino smengantis namas, kurių vardus, rūpinčius tik ankstesniajam Džoeliui, dabar vėjyje raitė gembėti, strazdanojantys lapai. Vis dėlto Aidabelė sugrįžo, – nors gal tik šmėkla, bet buvo čia, kambaryje, – chuliganė, mėtanti akmenis į vienarankį kirpėją, ir Aidabelė su rožėmis, Aidabelė su kardu, Aidabelė, prisipažinusi kartais verkianti: visas ruduo virto platano lapu, kurio rudumas buvo Aidabelės plaukų spalva, jo kotas – jos šiurkštaus balso gaida, o dantyta forma – jos veido siluetas ir prisiminimas.

Atvirukas, vaizduojantis linksmus medvilnės rinkėjus, buvo išsiųstas iš Alabamos: „Misis Koli ne tikra siaso, o jis ira baptystu kunegas prajta Sekmadėni aš bažnyčioj rinkau pynigus! tėtė ir F nušove henri Jie mane čia nusiuntė gyventi. kodėl tu Pasysliapej? parašyk AIDABELEI TOMPKINS".

Tiesą sakant, jis ja nepatikėjo: ji pati save „nusiuntė gyventi", ir ne su „baptystu kunegu", o su panele Visterija. Jis atidavė atviruką Randolfui, o tas įmetė jį į ugnį, akimirką, kai Aidabelė su savo medvilnės rinkėjais ėmė rangytis, jis buvo pasiryžęs paaukoti rankas, kad tik juos atgautų, bet Randolfas, pasitaisęs paauksuotus akinius, prakalbo:

– Pirmoji laumė. Kada sueisim vėl audroj, Lietuj ir darganoj piktoj? – ir jis ėmė klausytis, užmigo, o pabu-

do šaukdamas, nes kopė kaminu paskui Aidabelę, bet iš jos teliko dūmai, dangus. – Ša, nagi, ša, – lėtai, meiliai kalbėjo Randolfas jaukiu prieblandos balsu, ir jis džiaugėsi Randolfu, rimo įsuptas į jo gailestį.

Tad kartais net būdavo beišsakąs jam savo meilę; tačiau nesaugu atskleisti kitam visa, ką jauti, ar visa, ką žinai: o jeigu – neretai pafantazuodavo – kas nors ims ir pagrobs mane, – tokiu atveju geriausia gynyba būtų nelaikyti to žmogaus pagrobėju. Jei vienintelis ginklas tiktai nuslėpimas, piktadarys nėra piktadarys: šypsaisi iki galo.

Ir netgi prašnekęs, kurį Randolfą jis prisipažintų mylįs? Daugialypis kaip musės akis, nei vyras, nei moteris, viena savo tapatybe neigiąs kitas – kaukių maišas, kas gi jis iš tiesų, tas Randolfas? Iksas, kontūras, kurį reikia nudažyti charakterio spalvom, idealus herojus: bet kokiam vaidmeny tu pats jam įkvepi gyvybę. Iš tikrųjų, pabandyk įsivaizduot jį vieną, niekieno nematomą, negirdimą, – nieko neišeis, iš jo liks tuščia vieta. Tačiau tokie žmonės pateisina fantazijas, ir jei būtų apsireiškusios dvasios, Džoelis tikrai būtų prašęs, kad šios uždaros dienos tęstųsi per šimtą kalendorių.

Bet jos baigėsi, ir kaltas tuomet dėl to atrodė Randolfas.

– Netrukus apsilankysim Klaud viešbutyje, – tarė jis. – Spindulėlis nori pamatyti mus; man rodos, tu jau pasveikai: nebandyk apsimesti ligoniu.

Jo balse skambėjo skuba, entuziazmas, kuriuo Džoelis nelabai tikėjo, nes jautė, kad šį ketinimą grindžia asmeninės ir, be abejo, nemalonios priežastys, anaiptol nesutampančios su tikraisiais Randolfo troškimais. Tad jis tarė:

– Būkim čia, Randolfai, ir niekada iš čia niekur neikim.

O kai šis prašymas buvo atmestas, jį vėl ėmė graužti, draskyti senos aitrios mintys apie Randolfą. Taip suniuro, kad ėmė kivirčytis; tai, žinoma, iš noro būti priklau-

somam: su Randolfu jis neturėjo kivirčytis, nes pyktis atrodė dar net pavojingesnis už meilę – tik tie, kas patys jaučiasi saugūs, gali sau leisti ir viena, ir kita. Vis dėlto jis jau pasiryžo ištarti karčius žodžius, bet sutrukdė garsas lauke, nublokšdamas jį į praeitį.

– Ko tu taip spoksai? – paklausė Randolfas.

– Tai Su... aš girdžiu ją. – Pro vakaro langus skverbėsi armonikos refrenas. – Tikrai girdžiu.

Randolfas suirzo.

– Jeigu jai patinka muzikuoti – dievaži, verčiau imtų lūpinę armonikėlę.

– Betgi jos nėra. – Džoelis pašoko ant kelių. – Ji išėjo į Vašingtoną.

– Maniau, kad tu žinai, – tarė Randolfas čiupinėdamas juostelę, žyminčią „Makbeto" puslapius. – Blogiausiu metu, kai tu sunkiausiai sirgai, ji sėdėdavo prie tavęs su vėduokle: negi visai neprisimeni?

Vadinasi, Su pargrįžo; neilgai laukęs, jis ir pats ją pamatė: rytojaus vidurdienį ji atnešė jam sultinio; juodu nei pasisveikino, nei nusišypsojo, tarytum abu jie būtų kamavęsi ir gėdiję si dėl tokios atomazgos. Tik jinai buvo dar labiau nutolusi: rodės, jo ir nepažinojo, bet laukė, kad kas nors supažindintų.

– Randolfas man sakė, kad tu negalėsi grįžti, – tarė jis. – Džiaugiuosi, kad jis suklydo.

Ji atsakė tokiu gailiu, lyg iš sielos gelmių sklindančiu atodūsiu. Pasirėmė kakta į lovos stulpelį, ir tada jį nudiegė suvokimas, jog ji nebeturi kaklaskarės: atviras įstrižas randas vėpsojo kaip surauktos lūpos, o šitaip padalintas kaklas neteko žirafiškos didybės. Ji atrodė tokia maža, sunykusi, tarsi koks dvasinis nuostolis būtų padvigubėjęs ir atsiliepęs kūnui: dingus ūgio iliuzijai, dingo ir laukinis gracingumas, tiesios it strėlė figūros orumas – išdidus jos nepriklausomos sielos ženklas.

– Su, – paklausė jis, – ar tu matei sniegą?

Ji pažvelgė į jį, bet akys tartum nefiksavo ką matančios; kėlė žvairumo įspūdį, lyg būtų susitelkusios į guodžiančią vidinę viziją.

— Ar mačiau sniegą? — pakartojo, rodos, niekaip negalėdama suprasti. — Ar mačiau sniegą?! — Ji kažkaip baugiai sukikeno ir atlošė galvą, prasižiojusi lyg vaikas, norintis atsigerti lietaus. — Nėr jokio sniego, — tarė smarkiai purtydama galvą, o jos juodi riebaluoti plaukai plaikstėsi švagždėdami lyg išsvilinta žolė. — Vieni paistalai visi tie sniegai — tik pleškina saulė, visur ta pati!

— Kaip pono Sansomo akys, — tarė Džoelis, užsigalvojęs apie savo bėdas.

— Nigerių saulė, — tarė ji, — o mano siela yr juoda. — Ji paėmė sultinio dubenėlį ir įsižiūrėjo jo vidun, lyg čigonė, burianti iš arbatžolių. — Aš ilsėjaus pakelėj, o saulė badė man akis, kad vos neapžlibau...

— Bet Su, jeigu nebuvo sniego, tai ką tu matei Vašingtone? Aš sakau, gal sutikai ką nors iš tų, kuriuos rodo kino žurnaluose.

— ... o batų padai prakiuro, mat akmenys pratrynė skyles kaip būgnus ir čirvus; ėjau visą dieną, o nuėjau kaip ir visai ne kažin kiek, tai sėdžiu sau pakelėj, kojos dega, ir aplink nė gyvos dvasios. — Kaulėtais skruostais nusliuogė dvi ašaros, palikdamos sidabrinius takelius. — Taip pavargus, kad ir sau gnybdama savęs nebejaučiu, tai tebesėdžiu toj nykioj vietoj, o pakėlus akis, jau matau Didžiuosius Grįžulo Ratus, tuomet keliu atvažiuoja raudonas sunkvežimis ir dideliausiom šviesom apšviečia mane nuo galvos iki kojų. — Sunkvežimyje, ji sakė, buvo keturi vyrai, trys baltaodžiai vaikinai ir negras, įsitaisęs kėbule ant arbūzų krūvos. Vairuotojas išlipo. — Toks žemas vyriokas — cigarą traukia kaip pasiutęs; visai be marškinių, o rudais plaukais apžėlę net pečiai ir rankos; jis taip ramiai eina per žolę, o į mane žiūri taip švelniai, kad gal, sakau, pasigailėjo mano pradrėkstų kojų ir gal pakvies

važiuot į savo mašiną. – „Nagi, – taręs jis jai ir, papakšnojęs per cigarą, kad pelenai lėkę tiesiai į veidą, – pirmyn, mergele, riskis griovin ir nieko neklausinėk“, – pasakęs tas vyras ir taip pastūmęs, kad ji nuriedėjusi šlaitu ir atvirtusi aukštielninka, bejėgė kaip skarabėjas. – Viešpatie, ėmiau rėkt kaip skerdžiama, o tas bulius sako, kad nutilčiau arba jis ištaškys man smegenis. – Ji atsistojusi ir ėmusi bėgti, bet kiti du vaikinai, vairuotojui sušvilpus, įšokę į griovį ir pastoję jai kelią iš abiejų pusių; abu jie dėvėję panamas, o vienas buvęs su jūreiviškom kelnėm ir kareiviškais marškiniais: jis ją ir sučiupęs ir šūktelėjęs negrui atsinešti šautuvą. – Tas netikša negras, visai kaip Kegas, įremia šautuvą man ausin, o tas vyras perplėšia mano gražią suknelę per priekį ir liepia tiem vaikinam su panamom imtis darbo; o aš pro šautuvo vamzdį girdžiu Viešpaties balsą, jisai sako: tu pasiklydai, Su, ir ne tuo keliu nuėjai atsikandai obuolio, sako, o jis visas supuvęs, ir mano Viešpats iš dangaus man atnešė paguodą, ir kol tie velniūkščiai tratino kaip ožiai, aš ten pat, savo gėdingoj kančioj kalbėjau šventus žodžius: taip, jei aš ir eičiau per tamsų slėnį, aš nebijosiu pikta, nes tu esi su manim, Viešpatie, iš tikrųjų, sakau, o tie kvailiai juokiasi, bet mano Viešpats įėjo į to jūreivio pavidalą ir mes, aš ir Viešpats, mylėjomės. – Vaikinai buvo nusiėmę panamas, po to vėl užsidėjo, ir vienas paklausė vairuotojo, ko gi jis laukia, o vairuotojas trūktelėjo cigarą, pasikasė paausį ir tarė, kad, tiesą pasakius, tai jam nelabai patinką, kai kiti žiūri. Okei, atsakė vaikinai ir užsiropštė šlaitu, negras jiems iš paskos, visi trys juokėsi, o vairuotojui nuo to ėmė trūkčioti žandas, akys pasidarė geltonos kaip katino; buvo gan keista, nes jis atrodė persigandęs. Jis nebandė jos liesti, tik bejėgiškai tupėjo prie jos kaip gedintis įsimylėjėlis, kaip stabas, paskui sunkvežimis pasignalizavo, šūktelėjo vaikinai, ir jis pasilenkė prie jos. – Jis įspaudė tą cigarą man į bambą, Viešpatie, kad apėmė pilvą ugnis...

Džoelis užsikimšo ausis; Su kalbėjo bjaurius dalykus, jam buvo kokčiai apmaudu, kad ji iš viso sugrįžo, ją reiktų nubausti.

— Liaukis, Su — tarė jis, — aš nesiklausysiu, nesiklausysiu...

Tačiau Su lūpos krutėjo, akys aklai krypo į vidinę viziją; ir, šniokščiant tylai, ji vaidino pantomimą: Jėzaus džiaugsmas bukino jos veidą ir žibėjo kaip prakaitas, orą sudrebino pamokslaujamai kratomas pirštas, krūtinę sukrėtė džiaugsmo agonija, lūpos prasivėrė niekingam šūksniui, viduriai įsitraukė, rankos plačiai prasiskėtė, apglėbdamos amžinybę — ji tapo kryžiumi, nukryžiuotąja. Jis matė negirdėdamas — tai buvo dar baisiau, o kai ji išėjo, nuolankiai išsinešdama sultinio dubenėlį, jis tebelaikė pirštus ausyse, kol ėmė taip garsiai spengti, kad visi kiti garsai nublanko.

Jie buvo tikri, kad Džonas Braunas nebeužtemps jų į kalvą.

— Nekaltinčiau jo, jeigu susmuktų ir užsiristų ant mūsų, — tarė Randolfas, ir Džoelis įtempė raumenis, taip vildamasis palengvinti mulo naštą. Už balną jie pasiklojo kimštą maišelį, o vadeles pavadavo virvė, vis dėlto kol kas jojo sėkmingai, nors Randolfas pavojingai svyravo, vis niurgzdamas ir kimšdamas kietai virtus kiaušinius, kuriuos Džoelis jam paduodavo iš piknikų pintinės. — Duokš dar kiaušinį, brangusis, mane vėl pykina nuo supimo; o kai jauti, kad kas kyla viršun, reikia nustumti žemyn.

Diena buvo ūkanota, dangus kaip aplyta stogo skarda, o retsykiais išlendanti saulė boluodavo blyški it žuvies pilvas; Džoelis, — anksti išverstas iš lovos ir galvotrūkčiais išbruzdintas, kad nespėjo nė gerai apsirengti, — šiurpo nuo šalčio, nes vilkėjo tik plonus teniso marškinėlius (ir tuos išvirkščius) ir mūvėjo vasarinius golfus, kurių klyno

sagos buvo beveik visos ištrūkusios. Bent batus turėjo gerus, o Randolfas avėjo šlepetes. „Man taip grėsmingai išbrinko kojos, kad tik į šliures tegaliu įspraust; dienos šviesoj, ko gero, atrodau tikras baubas: man užėjo bjauriausias jausmas, kad su kiekvienu šio bėdino gyvulio krustelėjimu man kuokštais krenta plaukai, o akys — ar jos nesivartalioja kaip lošimo kauliukai? Žinoma, dvokiu naftalinu..." Jo susitraukęs drobinis kostiumas skleidė lyg ir dujų kvapą; prikrakmolytas ir išlygintas, kad net blizgėjo, jis pūtėsi ir girgždėjo kaip viduramžių šarvai, ir Randolfas gavo tausoti kiekvieną judesį, mat siūlės nuolat reiškė nepadorius ketinimus.

Apie dvyliktą jie nulipo nuo mulo ir susėdo po medžiu piknikauti. Randolfas buvo pasiėmęs ąsotį „skapernongo" vynuogių vyno, maukė jį kaip vandenį, o kai neliko, Džoelis į tuščią ąsotį viliojo skruzdėles, kurias Randolfas vadino Pamaldžiaisiais Vabalėliais:

— Jos mane, oi, kaip žavi ir, et, kaip liūdina: kokia puritoniška dvasia tūno jų besieliame dieviško triūso žygyje, bet ar gali tokia skruzdėlinė beasmenė vyriausybė pripažinti protu nesuvokiamą poetiškumą? Žinoma, žmogui, atsisakiusiam nešti savo trupinį, kelią pastotų budeliai, jį smerktų kiekviena šypsena. Man mielesnis vienišius kurmis — jis ne kokia rožė, išlaikoma šaknų ir dyglių, ir ne skruzdė, kurios dienos darbus reguliuoja nepermaldaujama banda: jis nematomas eina savo keliais, žinodamas, kad tiesa ir laisvė yra dvasios nuostata. — Jis perbraukė delnu plaukus ir nusijuokė — matyt, iš savęs. — Jei būčiau protingas kaip kurmis, jei būčiau laisvas ir lygiateisis, tapčiau nuostabaus bordelio šeimininke; nors veikiausiai iš manęs teišeitų paprasta moterėlė, kresna drūta bobelė su kietakakčiu vyru ir pulku pyplių, su krosny šnypščiančiais puodais.

Lyg nešdama svarbią žinią, jam per kaklą spėriai užropojo skruzdėlė ir pasislėpė ausy.

— Tau į galvą įlindo skruzdėlė, — tarė Džoelis, tačiau Randolfas, vos linktelėjęs, tauškė toliau. Tada Džoelis meiliai prie jo prisiglaudė ir kuo mandagiau įsižiūrėjo į jo ausį. Žmogaus gavoj lindinčios skruzdėlės vizija jį taip pakerėjo, kad jis ne tuoj suvokė, jog Randolfas jau tyli ir įsitempęs kantriai, klausiamai žvelgia: tas žvilgsnis Džoeliui slaptingai dilgtelėjo. — Ieškojau skruzdėlės, — paaiškino jis. — Įlindo tau į ausį — tai gali būt pavojinga: na, kaip ir prarijus smeigtuką.

— Arba paspringus neviltim, — atsakė Randolfas ir nukorė galvą į saldų rezignacijos glėbį.

Švelni Džono Brauno ristelė drėskė trapią miško skarą; platanai spalio žemę šlakstė ryškiai rudais lapais, dėmėtos vėžės tarsi kraujagyslės vinguriavo pro gelsvas lapų liūtis; apie jų atvykimą giedojo spanguoliniai vabalai, tupintys ant vystančių arizemų bokštų, šokčiojo ir spygavo ne didesnės už rasos lašą medvarlės, skelbdamos šią naujieną nesušvintančioje dienos blausoje. Jie jojo užžėlusiu keliu, kuriuo kadaise riedėdavo lakuotos karietos, vežančios verbena išsikvėpinusias damas, čiauškančias po skėčiais nuo saulės kaip šarkos, ir įdiržusius turtingus medvilnės baronus, dudenančius vieni kitiems pro melsvą „Havanos" dūmų miglą, taip pat jų vaikus — manieringas mergytes su mėta įtrintomis nosinaitėmis ir berniukus su paniekos kupinomis tamsiomis akimis, berniūkščius, kurie savo sesytes kraupiai gąsdindavo pasakomis apie riaumojančius tigrus. Rudens gūsiai, dvelkiantys pro anų žolynų palikuonis, gedėjo žiaurių aksominių vaikų ir jų vyriškų barzdotų tėtušių: buvo, — šiugždėjo žolės; nebėr, - bylojo dangus; pražuvo, — ošė miškas; tačiau apraudoti visą istoriją buvo paliekama lėliams.

Kaip kad žuvėdros praneša jūreiviui apie artėjantį krantą, taip ir virš pušų vingiuojantis dūmelis parodė Klaud viešbutį. Jiems juosiant lanku Skenduolių ežerėlį,

Džono Brauno kanopos kliurksėdamos klimpo pelkėtame purvyne; Džoelis žvelgė į vandenį, vildamasis išvysti kreolą ir lošėją; deja, tuodu klastingi dumbloti draugužiai nesiteikė rodytis. Bet, įbridęs į vandenį, stūksojo sulinkęs žmogaus pavidalo medis, samanos sruvo nuo jo vainiko kaip kaliausės plaukai; šioje salos tupykloje klegėjo saulėlydžio paukščiai, aižydami nykią tylą savo nelinksmu krykštavimu, ir tik vilkžuvių burbuliukai kedeno gličią kaip ungurys ežerėlio plynę; ūmai lyg pratrūkusį paukščių ulbesį Džoelis išgirdo kvatojančias mergaites, taškančias deimantinius fontanus, dailias mergaites arfų balseliais, dabar jau tylinčias savo mylimųjų – kreolo ir lošėjo – glėbiuose.

Viešbutis iškilo prieš juos kaip kaulų krūsnis, ant stogo smailės buvo stebėjimo aikštelė, į jos tvorelę palinkęs Spindulėlis turėjo įtvirtintą teleskopą, nukreiptą į kelią; jiems artėjant, jis ėmė nirtulingai mosikuoti, iš pradžių jie pamanė, kad jis taip liepsningai sveikina juos, bet kai jo įkarštis nevėso, suvokė, jog nori juos įspėti. Sutramdę Džoną Brauną, jie laukė, kaupiantis sutemoms, kol atsiskyrėlis nusileido pro aikštelės liuką ir vėliau pasirodė ant šlaito laiptelių, kurie it klavišai tįso per plačią dvaro pievą iki pat vandens. Švytuodamas pekano lazda, klyvindamas savo klišomis kojomis, jis sėlino pakrante, ir Džoelio akys iškrėtė pokštą: Spindulėlis jam atrodė lyg atgijęs ežero medis.

Dar gerokai atstu nuo jų atsiskyrėlis sustojo ir, pasirėmęs į lazdą, įbedė į juos atkaklų žvilgsnį. Tada Randolfas ištarė savo vardą, ir senukas, netikėdamas savo akimis, ėmė guviai krizenti:

– Ak tu nenaudėli! Nieko nebematau, žiūriu pro savo žiūroną ir sakau: kas gi čia atsigrūda neprašytas? Tai bent šaunumėlis! Akšekit, akšekit, tik atsargiai, man iš paskos – neįkliūkit dribsmėlin.

Jie ėjo vorele, Džoelis vedė mulą paskutinis – sekdamas žliugiomis Randolfo pėdomis, galvojo, kodėl jam buvo pameluota: juk aišku, kad Spindulėlis jų nelaukė.

Iš viešbučio vestibiulio įvijai kilo grakštūs laiptai, iškloti apipelijusiu kilimu; iš sieninio laikrodžio kėksąs šėtoniškas gegutės liežuvis nebyliai skelbė prieš keturiasdešimt metų įstrigusią valandą, ant suskeldėjusio administratoriaus stalo stovėjo vazonas su perdžiūvusia palme. Pririšę Džonui Braunui prie kojos spjaudyklę, kad girdėtų, jei jis kur nuklystų, ir palikę jį vestibiulyje, perėjo per šokių salę, kur dulkėse žėrėjo nukritęs sietynas, o ant valso sūkurių nugludintų grindų it pritūpusios damos krūvom gulėjo darganų sutraukytos drapiruotės. Praeidamas pro fortepijoną, apklotą voratinkliu – lyg muziejaus eksponatas plona marška, – Džoelis paspaudė klavišus, tikėdamasis išgirsti trankų valsą, tačiau išgirdo tik traškiai nuskuodžiant padukus.

Už salės, anuometiniame pačios ponios Klaud apartamente, buvo du erdvūs, paprastai apstatyti kambariai, abu spindintys švara, – ten ir gyveno Spindulėlis: neslėpdamas pasididžiavimo savo būstu, jis dar maloniau juos nustebino; kai uždarė duris, aplinkui riogsantys griuvėsiai tarsi nugarmėjo į nebūtį. Židinio ugnis blizgino raudoną kaip vynas medieną, auksino išdrožinėto angelo sparnus, ir atsiskyrėlis, ištraukęs butelį naminio viskio, pastatė jį ten, kur jo guodžiantį pažadą siautė šviesos nėriniai.

– Baisiai seniai čia lankeisi, pons Randolfai, – tarė pritraukdamas kėdes prie ugnies. – Būdamas vaikas, kaip šitas mielas berniukas. Atsinešdavai čia piešimo albumus – norėčiau, kad vėl šitaip lankytumeis.

Randolfas nulenkė galvą į šešėlio prieteмą.

– Kaip kvaila, brangusis; juk jeigu ateidavau čia vaikystėje, tai beveik niekuomet ir neišėjau. Buvau, taip sa-

kant, nemokamas svečias. Bent jau taip tikiuosi – labai nenorėčiau manyti palikęs save kur nors kitur.

Džoelis kiūtojo ant grindų prie židinio kaip šuo, atsiskyrėlis padavė jam galvai atlošti pagalvę; ištisas savaites pragulėjęs lovoje, jautėsi lyg visą dieną būtų kapstęsis sūkuryje ir dabar, liūliuojamas iki kaulų prasismelkusios šilumos, jis atsipalaidavo, pasidavė ugnies tėkmei, nešančiai jį nuo krioklio; akių žydrumo properšoj žodėtas naminės gėrovų dudenimas nugrimzdo į tolį: aiškesni ir tikresni buvo šnabždesiai už sienų, virš lubų – smuiko valiai paklusnūs kurpaičių viražai, pirmyn atgal šmižinėjantys vaikai, kurių žingsniai susimeta tarsi į šokį, aukštyn žemyn laiptais kaukšinčių, čiauškančių merginų šurmulys, pažyrantys sutrūkę karoliai, perskelti perlai, storų nuobodžiaujančių tėtušių knarkimas, pagal muziką barbenamų vėduoklių ritmas ir pirštinėtų delnų murmesys, kai muzikantai kaip jaunikiai su savo skaisčiai baltais kostiumais pakyla nusilenkti. (Jis pažvelgė į ugnį, trokšdamas išvysti jų veidus, ir liepsnose prasikalė gemalas – gyslotas, siūbuojantis siluetas, jo bruožai ryškėjo iš lėto ir net susiformavę liko po akinančia skraiste; jo akys, prikištos artyn, kaito kaip derva: sakyk, sakyk man, kas esi? ar aš tave pažįstu? ar tu esi miręs? ar tu mano draugas? ar myli mane? Tačiau nutapyta galva be kūno neužgimė iš savo kaukės ir nedavė jokio ženklo. Ar tu esi tas, kurio aš ieškau? – klausė jis, nežinodamas, ką tai reiškia, bet įsitikinęs, kad yra jam toks žmogus, kaip ir visiems kitiems: Randolfui su savo žinynu, panelei Visterijai su žibintuvėliu, Spindulėliui, prisimenančiam kitus balsus, kitus kambarius, – visi jie tik prisimena arba dar nepažino. Džoelis atsitraukė. Jei atpažintų siluetą ugnyje, ką gi paskui besurastų, kas jį atstotų? Lengviau nepažinti, verčiau laikyti dangų delne kaip nesančią peteliškę.) *Labos nakties, ponios, saldžių sapnų, ponios, likit sveikos, ponios, mes jus dabar paliksime!* Atsisveikindamos dūsauja suglaudžiamos vėduoklės,

kaukši auliniai vyrų batai, lyg bitės per platų korį patyliukais tipena kikenančios negraitės, gesindamos žvakes, užtraukdamos nakčiai užuolaidas: orkestro aidai čirpina miegančiam namui.

Tada grindis sudrebino visai žemiškas žvangesys, ir Džoelis išplėstomis akimis pasigręžė į kitus: jie irgi girdėjo. Randolfas, įraudęs nuo viskio ir šnekų, susiraukęs pastatė savo taurę.

– Čia mulas, – tarė Spindulėlis, girtai krizendamas, – eina pasivaikščiot.

Džoelis prisiminė prie Džono Brauno kojos pririštą spjaudyklę: ji daužėsi į laiptus, šliaužiojo virš galvos, tai tolo, tai vėl artėjo.

– Kaip jis ten užsikorė? – atsiskyrėlis jau sunerimo. – Nėr ten ko jam līst – per kvailumą galą gaus. – Jis palaikė skiedrą ugny ir, nešdamas ją kaip fakelą, išsvirduliavo į salę. Džoelis drąsiai žengė įkandin, tačiau Randolfas pasigėręs nebekrutėjo.

Aplink fakelą susispietė balti zvimbiančių sparnų chorai, viską šokdindami ir siūbuodami kiek pasiekia aitri šviesa: koridoriais dūmė kuproti kurtai, jų tylūs šešėliniai padai trypė vorų gūžtas, o vestibiulyje nelyginant dinozaurai dunksojo driežai; gegutė su koraliniu liežuviu, amžinai sustingusi ties trečia valanda, išskleidė vanago, nuožmaus sakalo sparnus.

Jie sustojo laiptų apačioj. Mulo niekur nesimatė, išdavikiška spjaudyklė nebesidaužė.

– Džonai Braunai... Džonai Braunai! – Džoelio balsas tik sustiprino tylą: jis šiurptelėjo pagalvojęs, kad kiekvienam kambary kažkas nemiegodamas klausosi. Spindulėlis iškėlė fakelą, kuris apšvietė balkoną virš vestibiulio: ten, sustingęs kaip akmuo, stovėjo mulas.

– Girdi, tamsta? Greit lipk žemyn! – sukomandavo atsiskyrėlis, ir Džonas Braunas atatupstas stojo piestu, su-

šnarpštė, pakapstė grindis; paskui, lyg beprotiškai persigandęs, dėjo šuolį ir nėrė stačia galva, suskaldydamas balkono turėklą. Džoelis susigūžė, bet trenksmo taip ir nesulaukė; o kai vėl pakėlė akis, mulas, pakibęs nuo sijos ant vadelių virvės, apraizgiusios kaklą, siūbavo ore, o fakelo nutviekstos žibintų didumo akys žėrėjo auksu nesuvokiamame mirties veide – ugnies siluetu.

Kambarį užplūdusi ryto šviesa išryškino kertėj tūnantį, į antklodę susuptą gniužulą – kietai miegantį Spindulėlį.

– Nežadink jo, – sušnibždėjo Randolfas ir keldamasis parvertė tris tuščius viskio butelius. Bet atsiskyrėlis nė nekrustelėjo. Jiems sėlinant per viešbutį, Džoelis užsimerkė ir leidosi vedamas Randolfo, nes nenorėjo matyti mulo; pats Randolfas tik skaudžiai atsiduso ir apie tą nelaimę daugiau netarė nė žodžio, net neklausinėjo: tarytum iš pat pradžių jie būtų ketinę grįžti į Laukymę pėsti. Rytas, it švarus popieriaus lapas, atrodė atviras bet kokiai ateičiai, tarytum visa, kas nutikę, pavirto paukščiu ir nuskrido ant salos medžio: Džoėlį apėmė beprotiškas pakilumas – jis bėgo, lakstė zigzagais, dainavo, buvo įsimylėjęs, sugavo medvarlę, nes mylėjo ją, ir dėl to, kad mylėjo, paleido, žiūrėjo, kaip ji šokuoja, stryksi it jo džiugiai spurdanti širdis; jis apglėbė save, nesitveriantį džiaugsmu, kumščiavo į orą, badėsi kaip ožys, slapstėsi už krūmo, iššoko baubdamas.

– Žiūrėk, Randolfai, – sakė, dėdamasis ant galvos samanų turbaną, – žiūrėk – kas aš esu?

Tačiau Randolfas nesileido į pokštus. Buvo keistokai, niūriai sučiaupęs burną. Ėjo lyg per sūpuojantį laivo denį – svirduliavo paknopstom ir į šonus, o krauju pasruvusios akys buvo prastos kelrodės, atrodė, kad jis nesusigaudo kur link einąs.

– Aš esu aš, – šūkčiojo Džoelis. – Esu Džoelis, mudu – tie patys žmonės. – Ėmė dairytis medžio, į kurį ga-

lėtų įsikarti: užkops į pačią viršūnę ir ten, pusiaukelėje į dangų, išskės rankas ir apglėbs visą pasaulį. Gerokai aplenkęs Randolfą, įsiropštė į beržą, bet pasiekęs vidurines šakas, ūmai pajuto svaigulį ir sugriebė kamieną. Iš tokio aukščio atsigręžęs pamatė Randolfą, einantį ratu priekin ištiestomis rankomis, tarytum apsimetusį neregiu; jo šlepetės buvo nusmukusios, bet jis to nepastebėjo; protarpiais pasipurtydavo kaip sušlapęs gyvulys. Džoelis prisiminė skruzdėlę. Argi neįspėjo jo? Argi nesakė, jog tai pavojinga? O gal jo galvoj lindi tik kukurūzų viskis? Bet kad Randolfas labai ramus. O girti žmonės nebūna tokie ramūs. Nesuprantamas dalykas. Atrodė, lyg Randolfas būtų kokiam transe.

Ir tada Džoelis suvokė tiesą — pamatė, koks Randolfas bejėgis: paralyžiuotas labiau už Sansomą, vaikiškesnis už panelę Visteriją; kas jam belieka atsidūrus vienam laukuose — tik kiūtinti ratu, aprėžiant savo nebūties nulį. Džoelis nusliuogė nuo medžio; viršūnės nepasiekė, bet tai jau nebuvo svarbu, nes jis žinojo, kas esąs, žinojo, kad yra stiprus.

Likusį iki Laukymės kelią jis narpliojo kaip mokėjo. Randolfas nesakė nė žodžio. Dukart pargriuvo ir sėdėjo ant žemės oriai spoksodamas vaikiškom akutėm, kol Džoelis padėjo jam atsistoti. Kitą kartą atsitrenkė tiesiai į seną kelmą: tada Džoelis sugriebė jį už skverno ir nuvedė.

Ilgas kaip katedros nava, apgaubtas niūkios lapijos, pasirodė takas, paskui ir orientyras: „Tobis, nužudytas Katino". Praėję mėnulio medį, po kuriuo buvo pakastas Jėzus Feveris be jokio ženklo ant kapo, jie priėjo Laukymę iš užpakalio ir įžengė į sodą.

Ten jie išvydo komišką sceną: Su, pritūpusi prie nulūžusių kolonų, įsirėžusi timpčiojo vergų varpą, regis, norėdama jį išrauti, o Eimė, susivėlusi, purvu lyg indėnas kario dažais išsitepliojusi veidą, žingsniavo pirmyn atgal, ragindama Su:

– Nagi, kelk, tu kvaile, kelk... vaikas pakeltų!.. Bandyk dar kartą. – Tada ji pamatė Randolfą; jai ištįso veidas, ėmė trūkčioti žandas, ir ji ėmė rėkti ant jo:

– Nemanyk, kad tu mane sustabdysi, nieko neišeis; čia ne viskas tavo nuosavybė; viskas mano tiek pat, kiek ir tavo, ir net labiau, jeigu žmonės žinotų teisybę, ir aš darysiu, ką noriu; duok man ramybę, Randolfai, arba aš tau ką nors padarysiu. Nueisiu pas šerifą, važinėsiu po šalį, sakysiu kalbas. Manai, kad ne? Taip, aš tau sakau, bus taip, ir viskas...

Randolfas nežiūrėjo į ją, drožė sau tiesiai per sodą, tarsi jos čia nė būti nebuvę. Ji puolė jam iš paskos ir, pagriebusi už rankovės, ėmė jau maldauti:

– Leisk man turėti, Randolfai, būk geras. Juk aš taip stengiausi, viską padariau, kaip liepei: pasakiau, kad jūs išėjot, išvykot į ilgą voverių medžioklę; vilkėjau savo gražiąją pilkąją suknelę, iškepiau arbatinių pyragaičių, namas buvo švariausiai iščiustytas, ir aš jai tikrai patikau, Randolfai, tikrai, tikrai, ji papasakojo man apie tą krautuvę Naujajam Orleane, kur aš galėčiau parduoti savo žvakides, varpą, koridoriaus veidrodį: tu nesiklausai, Randolfai! – Ji nusekė jį į namą.

Tik jai dingus, Su kerštingai nusispjovė ant varpo ir taip spyrė, kad jis apvirto galingai sugausdamas.

– Niekas nemokės pinigų už tokį griozdą. Jai galvoj pasimaišė, tai, kuri Eimei taip sakė.

Džoelis paplekšnojo per varpą kaip per tamtamą.

– Kas jai taip sakė?

– Kas?.. Aš nežinau, kas. – Ir Su tarytum pasišalino likdama stovėti. Vėl prabilusios, jos balsas atrodė lėtesnis, nutolęs: – Kažkokia ponia iš Naujojo Orleano... su negražiu vaiku, kuris turėjo mekanizmą ausy: mat priekurtis buvo tas vaikas. Nežinau. Dabar jau išėjo.

– Mano pusseserė Luiza, ji neprigirdi, – tarė Džoelis ir prisiminė, kaip slėpdavo jos klausos aparatą, kaip ne-

gražiai su ja elgdavosi, kiek kartų pravirkdė tą vaikelį! Gailėjosi neturįs nė monetos. Bet kai sutiks ją vėl, bus jai labai geras: kalbės taip garsiai, kad ji kiekvieną žodį girdės, ir loš su ja kortomis. Nors būtų gera dar ją paerzint. Bent vieną kartelį. Bet Elena taip ir neatsakė į jo laiškus. Na ir velniop ją. Jam neberūpi. Kraujo giminė. Tiek visko prižadėjo. Sakė, kad myli jį. O dabar užmiršo. Na gerai, jis irgi užmiršo, kurgi neužmirši, okei, nekvaršinkim sau galvos. O sakė, myli jį.

— Su... — tarė jis ir žvilgtelėjęs dar pamatė ją nueinančią pro tujų gyvatvorę, kuri virptelėjo ir sustingo.

Skambtelėjo tarytum varpas, ir iš sodo, regis, pakilo žalsvai žaižaruojantis, balsvai ūkanotas vienatvės pavidalas; Džoelis, tarsi sekdamas aitvarą, atlošė galvą: ant saulės užslinko debesys, ir jis laukė, kol jie nuplauks, galvodamas, jog tada atsigręžęs ras įvykusį stebuklą: galbūt atsidurs Sent Devalio gatvėj, sėdintis ant bordiūro, arba prie „Nemo", skaitantis ateinančios savaitės repertuarą, — kodėl gi ne? — tai įmanoma, nes dangus visur vienodas, tik apačia skirtinga. Debesys slinko lėčiau už laikrodžio rodykles ir, kol jis laukė, aptemo kaip prieš audrą, virto Džonu Braunu ir siaubūnais su panamomis, Klaud viešbučiu ir senu Aidabelės šunimi, o jiems nuslinkus, saulė jau buvo ponas Sansomas. Jis pažvelgė žemyn. Stebuklas neįvyko, tačiau vis dėlto kažkas atsitiko arba tuoj pat turėjo atsitikti. Jis sėdėjo nustėręs. Priešais jį stirksojo rožės kotas, mesdamas šešėlį kaip saulės laikrodis: pasislinko per valandą, paskui dar per vieną, tamsi linija ištirpo, visas sodas ėmė lietis daiktan, judėti.

Jis tarytum būtų mintyse skaičiavęs ir, priėjęs prie skaičiaus, pasirinkto intuicijos galiomis, sau tarė: dabar. Nes ūmai atsistojo ir pakėlė akis į Laukymės langus.

Jo galva buvo visiškai skaidri — tarytum fotoaparatas, laukiantis, kada į židinio lauką pateks norimas objektas.

Spalio saulė kruopščiai apšvietė geltoną sieną, o langai virto raibuliuojančiais šaltos rudeninės spalvos veidrodžiais. Iš vieno kažkas į jį žiūrėjo. Jis visas buvo apmiręs, tik akys gyvos. Jos žinojo. O tas langas buvo Randolfo. Palengva akinantis saulėlydis lange išblėso, pritemo, ir atrodė, kad ten sninga, nuo snaigių sulimpa akys, plaukai – veidas virptelėjo kaip baltas žavus drugys, nusišypsojo. Ji kvietė jį, spindinti sidabru, ir jis žinojo, kad reikia eiti: žengė be baimės ir nedvejodamas, tik sodo pakrašty stabtelėjo, lyg būtų ką pamiršęs, sustojo ir atsigręžė – į užslenkantį bežiedį mėlį, į vaiką, kurį ten paliko.

NAŠLAITIS IR ŠMĖKLOS

“Pasaulis – baugi vieta“, – sako panelė Visterija Džoeliui („Kiti balsai, kiti kambariai”). Pasaulis tikrai gali būti baugi vieta, ypač našlaičiui, staiga netekusiam tėvų, jaukios namų židinio šilumos, meilios globos, – kaip atsitiko Džoeliui. Tai provincijos užkampio pasaulis, kur svetimą miesteliuką ir vienišas fermerių sodybas supa gūdūs miškai ir raistai; kur gyvena keisti, nepažįstami, nesuprantami žmonės, primenantys šmėklas.

Šie motyvai Trumano Capotės (1924-1984) kūryboje yra glaudžiai susiję su jo paties vaikyste ir jaunyste. Trumanas Personsas gimė Naujajame Orleane, jam buvo ketveri, kai tėvai išsiskyrė, vėliau motina ištekėjo už kubiečio Capotės, o jos sūnus, iš patėvio tegavęs pavardę, buvo atiduotas giminių globai ir didelę vaikystės dalį praleido Monrovilyje (Alabamos valstijoje) – šis miestelis kai kuo panašus į „Kitų balsų, kitų kambarių“ Nun Sitį. Kaip teigia Capotės gyvenimo draugas rašytojas Jackas Dunphy po Trumano mirties išleistuose atsiminimuose „Brangusis genijau...“ („Dear Genius...”), nuolatiniai tušti motinos pažadai pasiimti jį iš Monrovilio žeidė berniuko sąmonę, kėlė jam neviltį, vienišumo jausmą.

Tačiau tie metai paliko ir šviesių prisiminimų (be kita ko, tą liudija apysaka „Žolyno arfa“, kai kurie apsakymai), ten užsimezgė draugystė su būsimąja rašytoja Harper Lee (Monrovilis – jos gimtinė), kurios bruožų esama Aidabelės paveiksle; savo ruožtu garsiajame Lee romane „Nežudyk strazdo giesmininko“ vieno berniuko prototipas yra Trumanas.

Nuo ankstyvos jaunystės iki mirties Capote gyveno daugiausia Niujorke. Jo itin spalvingas gyvenimas tapo bene ryškiausiu jo kūriniu – didingu ir galiausiai tragišku. Įvairiose mokyklose mokėsi prastai, motina nusprendė patikrinti jį psichiatrinėje klinikoje, kur buvo konstatuota, kad jis yra nepaprastų sugebėjimų vunder-

kindas. Aukštojo išsilavinimo neprireikė, literatūrinė sėkmė atėjo anksti, bet Capote tuo nesitenkino, septintajame dešimtmetyje ėmėsi žurnalistikos ir dokumentinės prozos, pasiekdamas triumfą su dokumentiniu romanu „Šaltu krauju“ (1966; liet. 1994). Tikros žmogžudystės ir jos aplinkybių tyrinėjimui bei aprašymui paskyręs šešerius metus, Capote kryptingai siekė visuotinio pripažinimo ir efektingai tapo amerikietiškos sėkmės etalonu – ši knyga jį padarė ne tik milijonieriumi, bet ir vienu garsiausių Amerikos žmonių, daugybė to meto JAV įžymybių tapo jo asmeniniais draugais: čia padėjo dar viena Capotės savybė – ypatingas jo asmenybės žavesys, bendravimo talentas, kerintis nuoširdumas.

Trumano Capotės ankstyvoji grožinė kūryba visų pirma yra vertinga tuo, kad atspindi dar neapsisprendusio, kartais pasimetusio, ieškančio žmogaus vidinį pasaulį; spontaniško talento blykstelėjimai nutvieskia tamsiąsias žmogaus sielos gelmes. Šios savybės itin ryškios romane „Kiti balsai, kiti kambariai“ (1948), penktojo dešimtmečio apsakymuose. Tai yra kritikų vadinami tamsieji kūriniai, kuriuose vyrauja vienatvės, nevilties motyvai.

„Kiti balsai... “ yra „pietietiškas“ kūrinys, JAV Pietų kultūros fenomenas. Pietinės valstijos, pilietiniame kare kovojusios už vergovės išsaugojimą, XX a. viduryje dar tebebuvo gana savitos – konservatyvesnės, išlaikiusios archajišką kultūrą, šiek tiek panašios į Lotynų Amerikos kraštus, jos teikė nemaža literatūrinių talentų: Williamo Faulknerio, Eudoros Welty, Carson McCullers kūriniai kai kuo artimi magiškajam realizmui (šią sąsają pripažino ir G. Garcia Marquezas). Vėliau Capote pamažu atsiribojo nuo šios tradicijos, tačiau „Kiti balsai...“ – ryškus šios kultūros pavyzdys, be kita ko, dar ir dėl to, kad tai – gotikinis romanas, irgi nesvetimas Pietų literatūrai.

Gotikinė literatūra suklestėjo Anglijoje XVIII a. antroje – XIX a. pirmoje pusėje; jos būdingiausi atributai –

viduramžių pilys su vaiduokliais, griuvėsiai, antgamtiški reiškiniai, kraupūs gamtovaizdžiai, magija. Tokia buvo klasikinė „gotika" – o modernioji, perimdama šias ypatybes, naudojasi jomis simboliškai. JAV gotikinei literatūrai būdingi trys leitmotyvai: pilis su vaiduokliais, kelionė į mišką ir atspindys.

T. Capotės romane pilis – tai izoliuota, uždara Skalių Laukymė, kur tvyro sustingusi, pamėkliška atmosfera; jos gyventojai (išskyrus Su) patys nelyginant šmėklos. Džoelio kelionė į mišką su Aidabele (bėgimas iš pilies-kalėjimo) nesėkminga; kraupi gyvatė, užburianti jį „Sansomo" akimis, yra tarsi miško vaiduoklis, užkertantis kelią į laisvę; gamta neteikia paguodos, skatina niūrias mintis apie mirtį: „Dabar, būdamas trylikos, Džoelis priartėjo prie mirties pažinimo labiau nei kada nors vėliau". Vaiduoklių gyvenama pilis – tai ir apleistas namas Nun Sityje, ir ypač Klaud viešbutis, kurio fantastiški vaizdai, užvaldę dar jo nemačiusio Džoelio sąmonę, kupini apleistų griuvėsių romantikos, ypač ryškina slogią ir kartu poetišką romano atmosferą, stiprina nerealumo, vizijos įspūdį.

Veidrodinis atspindys turi dvilypę simbolišką funkciją. Kreivas veidrodis priebutyje, kraupiai iškraipantis atspindžius, siejasi su nerealia, pamėkliška namo atmosfera. Randolfui veidrodinis atspindys, tapęs „vienatine neatskiriama meile", įtvirtina jo vienatvę, uždarumą.

Randolfo dirbtinis paukštis, kaip pastebi Džoelis, negali skristi; negali „skristi" ir pats Randolfas – šis jautrus, ironiją žarstantis eruditas yra namo sargas, bet kartu ir kalinys. Dirbtinis ne tik paukštis – visa Laukymė yra podraug reali ir nenatūrali, fantasmagoriška vieta: „Džoeliui buvo žinomi, net jo aplandžioti ir kiti ramūs tušti namai, bet niekad jie neatrodydavo tokie apleisti, tokie tylūs".

Džoelis ir Su yra du jauni žmonės, kurių gyvenimas neturėtų apsiriboti Laukymės sienomis ir sodu, tačiau romano laiko ribose ištrūkti jiems nepavyksta, – Džoelis pirmą naktį name sapnuoja įkritęs į gilų šulinį; Su pasa-

koja Džoeliui apie burtininkę, įkritusią į seną indėnų šulinį ir nepajėgusią išsikapstyti – tokiu šuliniu jai pačiai (kaip ir Džoeliui) tampa Laukymė: bandymas bėgti baigiasi pražūtingai.

Džoelis, pabėgęs antrą kartą, patenka į nerealų, karnavalinį lunaparko pasaulį, kur jo sąmonę užgula kita, dar kraupesnė vienatvė – nelaimingosios Visterijos vienatvė.

Romano pavadinimo „kiti kambariai“ – tai ne tik Spindulėlį persekiojantys Klaud viešbučio klestėjimo laikų kambariai, bet ir visi Laukymės kambariai, kurie našlaičiui Džoeliui yra ne savi, ne tie – kiti: jo prarastą jaukų namų pasaulį pakeitė kiti, vaiduokliški kambariai, kiti žmonių-šmėklų balsai. Nesuvokdamas aplinkos, Džoelis nesuvokia ir savęs. Tapatumo praradimas, skausmingas harmonijos ieškojimas iš provincijos pelkynų upeliukų išplukdo romaną į universalių problemų vandenyną. Pesimizmo motyvai, liguisti pakrikusios sąmonės ir suirusio pasaulio vaizdai, simboliški sapnai šį romaną sieja su amžiaus pradžios modernizmo tradicija. Tačiau čia iškyla kontrastingas pagrindinio veikėjo paveikslas – juk Džoelis vis dėlto yra sumanus, sveikas berniukas, kurio ateitis dar atvira. Paskutiniame romano skyriuje, išnirdamas iš slogios košmariškos ligos, Džoelis tarsi nusimeta seną odą, skaidriom akim žvelgia į kambarį ir randa jame nepaprastai mielą, mylintį draugą – Randolfą, jau lyg ir atstojantį tėvą ir motiną. Tačiau Randolfas yra sąstingio šmėkla, aklavietės genijus, – kad išsivaduotų, Džoelis turi išgyventi kitą pabudimą, kitą rytą, kai gaivioj laukų erdvėj gali džiugiai sušukti: „Aš esu aš, esu Džoelis!“ Tuomet atsiranda ir sielos dermė su gamta, ir pasitikėjimas savimi – gebėjimas tapti Randolfo vedliu. O pabaigoje – drąsus žengimas į jau nebebauginantį namą, kur šmėkla lange – viso labo tik persirengęs Randolfas.

Laimantas Jonušys

XX a. AUKSO FONDAS

John Fowles
PRANCŪZŲ LEITENANTO MOTERIS

John Fowles
KOLEKCIONIERIUS

Hermann Hesse
NARCIZAS IR AUKSABURNIS

Patrick Süskind
KVEPALAI

Johannes V. Jensen
KARALIAUS NEŠLOVĖ

Herbjørg Wassmo
DINOS KNYGA

François Mauriac
FARIZIEJĖ

M. Michel Tournier
PENKTADIENIS,
ARBA RAMIOJO VANDENYNO LIMBAI

Anita Brookner
„EŽERO" VIEŠBUTIS

André Gide
IMORALISTAS

Göran Tunström
KALĖDŲ ORATORIJA

Pär Lagerkvist
BARABAS

Capote, Truman
Ca-178 Kiti balsai, kiti kambariai: romanas\Truman Capote; iš anglų k. vertė [ir baig. str. „Našlaitis ir šmėklos", p. 170-173 parašė] L. Jonušys. – Vilnius: Alma littera, 1996. – p. 173
(XX amžiaus aukso fondas)

ISBN 9986-02-198-7

Romanas „Kiti balsai, kiti kambariai" – vienas gražiausių JAV Pietų literatūros kūrinių. Tai moderniosios gotikos romanas, kuriame klasikinės gotikos atributus – viduramžių pilis su vaiduokliais, magiją – pakeičia į Tvin Pyksą panašūs miesteliai, gūdūs miškai ir raistai, kur gyvena keisti, nesuprantami, pamėkliški žmonės.

Tokia yra ir Skalių Laukymė – baugi vieta praradusiam jaukų namų židinį Džoeliui, skausmingai ieškančiam ne tik nepažįstamo tėvo, bet ir harmonijos su savimi ir pasauliu.

UDK 820 (73)-3

Truman Capote
KITI BALSAI, KITI KAMBARIAI
Romanas

Iš anglų kalbos vertė
Laimantas Jonušys

Redaktorė *B. Balčienė*
Dailininkas *L. Spurga*
Techninė redaktorė *B. Tolvaišienė*
Korektorė *A. Venskevičienė*
Kompiuteriu maketavo *A. Baškatovas*

SL 412 9,35 leidyb. aps. l. Tir. 3000 egz. Užsakymas 705
Išleido leidykla „Alma littera", Šermukšnių 3. 2600 Vilnius
Spaudė AB „Vilspa", Viršuliškių skg. 80, 2056 Vilnius

Tai romanas, pasmerkęs TRUMANĄ CAPOTĘ
pasaulinei šlovei.

KITI BALSAI, KITI KAMBARIAI

tai moderniosios JAV Pietų literatūros kūrinys, pasakojantis apie jautrų berniuką, kuriam peržengti paauglystės siaubus ir vienatvę padeda du žmones: pasaulio išmintį sukaupęs ciniškas intelektualas dėdė ir šauni, naivi padūkėlė jo draugė.

KITI BALSAI, KITI KAMBARIAI

tai ne tik įstabaus grožio, bet ir be galo išmintingas kūrinys, o jo autorius - vienas iš pačių puikiausių Amerikos romanistų.

New York Herald Tribune

ISBN 9986-02- 198-